

glasbenopedagoški zbornik

Akademije za glasbo v Ljubljani

♦
the journal of music education

of the Academy of Music in Ljubljana

LETNIK 16, ZVEZEK 32

2020

glasbenopedagoški
zbornik

Glavna in odgovorna urednica • Editor-in-chief

Branka Rotar Pance (Akademija za glasbo, Univerza v Ljubljani, SI)

Urednica številke • Issue Editor

Katarina Habe (Akademija za glasbo, Univerza v Ljubljani, SI)

Izvršni urednik, design in prelom • Executive Editor, Design and Typesetting

Jonatan Vinkler (Fakulteta za humanistične študije, Univerza na Primorskem, SI)

Uredniški odbor • Editorial Board

Michele Biasutti, FISPPA Department, University of Padova (IT); Tina Bohak, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo (SI); Bogdana Borota, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta (SI); Snježana Dobrota, Filozofski fakultet u Splitu, Sveučilište u Splitu (HR); Rūta Girdzijauskienė, Lithuanian Academy of Music and Theatre (LT); Sanja Kiš Žuvela, Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu (HR); Darja Koter, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo (SI); Gabrijela Karin Konkol, The Stanislaw Moniuszko Academy of Music in Gdansk (PL); Tatjana Marković, Univerzitet umetnosti, Fakultet muzičke umetnosti Beograd (RS); Andrej Misson, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo (SI); Nicole Molumby, Boise State University (USA); Sabina Vidulin, Muzička akademija u Puli, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli (HR); Katarina Zadnik, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo (SI)

Lektor • Proofreading

Davorin Dukič

Izdala in založila • Published by

Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani (zanjo: Marko Vatovec, dekan/dean)

Stari trg 34, SI-1000 Ljubljana, Slovenija

Založba Univerze na Primorskem (zanjo: Klavdija Kutnar, rektorica/rector)

Titov trg 4, SI-6000 Koper, Slovenija

Glavni urednik • Editor-in-chief

Jonatan Vinkler

Vodja založbe • Managing Editor

Alen Ježovnik

Ljubljana, Koper 2020

ISSN 1318-6876 (tiskana izdaja)

ISSN 2712-3987 (spletna izdaja)

DOL: [https://doi.org/10.26493/2712-3987.16\(32\)](https://doi.org/10.26493/2712-3987.16(32))

© 2020 UL Akademija za glasbo

Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo / The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana je indeksiran v mednarodnih bibliografskih bazah Abstracts of Music Literature RILM, ProQuest, EBSCO

glasbenopedagoški zbornik

Akademije za glasbo v Ljubljani

the journal of music education

of the Academy of Music in Ljubljana

LETNIK 16, ZVEZEK 32

2020

KAZALO ♦ CONTENTS

- Katarina Habe*
9 Uvodnik
- Natalija Šimunovič*
11 Poučevanje instrumenta v času epidemije COVID-19
Teaching musical instruments during COVID-19 epidemic
- Klara Simčič, Katja Rašl, Lara Bojadjeva, Maja Derlink*
39 Glasba kot sredstvo za spodbujanje psihofizičnega blagostanja starostnikov v domovih za starejše
Music as a means of promoting psychophysical well-being of the elderly in retirement homes
- Andreja Marčun Kompan*
59 Dvojno izjemni učenci: glasbeno talentirani učenci s posebnimi potrebami
Twice-exceptional students: musically gifted special needs students
- Katarina Habe*
75 Recenzija: Spoznavno-emocionalno poslušanje glasbe v šoli
- Andreja Marčun Kompan*
79 Povzetek doktorske disertacije: Glasbeno izobraževanje učencev s posebnimi potrebami
- Branka Rotar Pance*
85 Bibliografija Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani 1995–2019

UVODNIK

KATARINA HABE

Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo
katarina.habe@ag.uni-lj.si

Z 32. številko *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani* obeležujemo 25. obletnico izhajanja revije. Ob tem se podajamo na pomembne nove poti v sozaložništvu z Znanstveno založbo Univerze na Primorskem. Naši cilji so postopna umestitev revije v pomembnejše mednarodne bibliografske baze, vključevanje širšega kroga avtorjev – piscev znanstvenih prispevkov in postavitev revije v novo spletno različico.

Kljub temu, da je revija primarno namenjena predstavitvi znanstvenih raziskav na področju glasbene pedagogike, pa je že od svojih začetkov multidisciplinarno naravnana. Vsebinsko poleg glasbenopedagoškega vidika obravnava tudi tematiko s področij psihologije glasbe, glasbene teorije, muzikologije, akustike, estetike in drugih z glasbo povezanih ved. Objavljeni prispevki hkrati razvijajo in oblikujejo slovensko znanstveno in strokovno terminologijo navedenih področij. Na leto izideta dve številki revije, od katerih je ena netematska, druga pa predstavlja zaokroženo vsebinsko celoto. S tematskimi številkami Akademija za glasbo naslavlja obletnice pomembnih glasbenopedagoških osebnosti, jih na ta način počasti, obenem pa bogati zakladnico znanja z znanstvenimi prispevki, povezanimi z njihovim delom. S tematskimi številkami *Glasbenopedagoški zbornik* poskrbi za zapolnitev vrzeli na področju zgodovine slovenske glasbene pedagogike in prispeva k znanstvenim dognanjem na področjih slovenske glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti polpretekle dobe; obenem pa tematske številke naslavlajo pomembne trende na področju glasbene pedagogike.

Tudi 32. številka zbornika sledi multidisciplinarni viziji revije. Prispevki so tematsko zelo raznoliki in posegajo na različna področja glasbenopedagoškega delovanja ter zaobjamejo tudi sodobni pristop vseživljenjskega učenja. Jubilej revije je bil izhodišče za prvi bibliografski pregled vseh do zdaj objavljenih zvezkov revije. V zaključnem prispevku tako dolgoletna odgovorna urednica revije Branka Pance predstavi bibliografijo *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani* od leta 1995 do 2019. S tem ponudi temeljit vpogled v avtorsko in vsebinsko pestrost objavljenih prispevkov. Ta bo bralcem omogočil hitro iskanje prispevkov po temah in z njimi povezanih področjih, povezanih z njihovim raziskovanjem.

Prvi med izvirnimi znanstvenimi članki je prispevek o poučevanju inštrumenta na daljavo, v katerem je avtorica Natalija Šimunovič preučila IKT-kompetence učiteljev individualnega pouka v nižjih glasbenih šolah in preverila us-

pešnost njihovega udejanjanja v času razglašene epidemije COVID-19. Sledi prispevek Maja Derlink, ki s sodelavkami gradi most med glasbeno pedagogiko in glasbeno terapijo ter stopa na področje vseživljenjskega učenja. V prispevku *Glasba kot sredstvo za spodbujanje psihofizičnega blagostanja starostnikov v domovih za starejše* v obliki kvalitativne študije predstavi učinke glasbenih intervenc pri posameznikih v tretjem življenjskem obdobju. Strukturirane in načrtovane glasbene dejavnosti so predstavljene kot orodje, ki omogoča številčne in raznolike učinke na celostno blagostanje starostnikov. Andreja Marčun Kompan v svojem prispevku z naslovom *Dvojno izjemni učenci: glasbeno talentirani učenci s posebnimi potrebami* predstavi ključni del rezultatov svoje doktorske raziskave. S tem osvetljuje pomembno temo inkluzije na področju glasbenega šolstva v Sloveniji.

Prispevkom sledi recenzija knjige z naslovom *Spoznajno-emocionalno slušanje glasbe u školi* hrvaških avtoric Sabine Vidulin, Marlene Plavšič in Valneje Žauhar. Recenzentka pohvali odličnost in večplastnost znanstvene monografije, ki opredeljuje poslušanje glasbe z različnih znanstvenih perspektiv, predstavi obsežno raziskavo o izvedbi in učinkih spoznavno-emocionalnega pristopa poslušanja glasbe ter ponudi primere učnih priprav na tem področju.

V 32. zvezku *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani* je predstavljena tudi doktorska naloga Andreje Marčun Kompan, napisana pod mentorstvom prof. dr. Irene Lesar, z naslovom *Glasbeno izobraževanje učencev s posebnimi potrebami*. Naloga odpira pomembna vrata na področju inkluzije v glasbenih šolah in ponudi celosten vpogled v trenutno stanje, nakaže pa tudi možnosti za oblikovanje praktičnih izboljšav na tem področju.

Iz vsebine objavljenih prispevkov lahko razberemo, da je rdeča nit vseh objavljenih študij raziskovanje aktualne problematike. Prav tako jim je skupno, da dobljeni rezultati nimajo zgolj teoretične, temveč dragoceno praktično vrednost. Na teh temeljih gradimo tudi vizijo nove ere *Glasbenopedagoškega zbornika* – doseči večjo mednarodno prepoznavnost, slediti aktualnim trendom, prenašati teorijo v prakso in združevati različne znanstvene pristope pri preučevanju glasbenopedagoških tem.

POUČEVANJE INŠTRUMENTA V ČASU EPIDEMIJE COVID-19

NATALIJA ŠIMUNOVIČ
Glasbena šola Jesenice
natalija.viola@gmail.com

Izvleček: Namen naše raziskave je bil preučiti poučevanje inštrumenta na daljavo v času epidemije COVID-19 z vidika učiteljev glasbenih šol. Zanimalo nas je, kako uspešno so se učitelji individualnega pouka spoprijeli z uporabo IKT pri učenju inštrumenta/petja na daljavo. V raziskavi je sodelovalo 238 učiteljev nižjih glasbenih šol iz vseh slovenskih regij. Rezultati so pokazali, da so se med procesom pouka na daljavo okrepili stiki med učitelji in starši, povečala se je samostojnost učencev, aktivirali so se šolska vodstvena telesa in sodelovanje med učitelji. Usposabljanje za nove načine pouka je povzročilo dvig stopnje digitalnih kompetenc tako pri učiteljih kot tudi pri učencih. Najpogostejši model spletne učilnice je potekal prek videoklica Viber (34,1 %), se največkrat dopolnjeval z videoposnetki igranja (76 %) in oblikoval z novimi učnimi strategijami (92 %). Prednost takšnega poučevanja se je po mnenju učiteljev najbolj izkazala v povečani učni samoregulaciji, največje učne primanjkljaje pa v bodoče pričakujejo pri nastopanju, skupnem muziciranju in produkciji tona. Iz raziskave lahko razberemo, da udeleženci kljub uspešni izvedbi pouka na daljavo ugotavljajo, da gre za manj kakovosten način poučevanja inštrumenta. Praktična vrednost izkustva je po mnenju učiteljev pridobitev preizkušenega modela alternativnega poučevanja.

Ključne besede: učitelj inštrumenta, glasbena šola, pouk na daljavo, IKT-kompetence

TEACHING MUSICAL INSTRUMENTS DURING COVID-19 EPIDEMIC

Abstract: The purpose of our study was to examine the distance teaching of a musical instrument during the COVID-19 epidemic from the perspective of instrument/ vocal teachers in music schools. We were interested in how successfully the method of face to face learning worked with the use of ICT in distance learning. 238 teachers of primary music schools from all Slovenian regions participated in the research. The results of the survey show that during the distance learning process, contacts between teachers and parents were strengthened, student's autonomy increased, school governing bodies and cooperation between teachers were activated. The use of new teaching methods has led to an increase in digital literacy for both teachers and students. The most common online classroom model took place via Viber video call (34,1%), was most often supplemented with instrument playing videos (76%) and formed by new learning strategies (92%). According to teachers, the advantage of such teaching is most evident in the increased learning self-regulation, however the biggest learning deficits are expected in performance, ensemble music making and tone production. From the research we can understand that the participants, despite the successful implementation of distance learning, find that it is a lower quality way of teaching the instrument. The practical val-

ue of the experience, according to teachers, is the acquisition of a proven model of alternative teaching.

Key words: instrument teacher, music school, distance learning, ICT competencies

Informacijsko-komunikacijska tehnologija (v nadaljevanju IKT) predstavlja pomemben del sodobnega poučevanja, IKT-kompetence pa sestavni del sodobnih pedagoških kompetenc. Tudi v glasbenem šolstvu se IKT čedalje bolj uveljavlja in razvija ter nudi dragoceno podporo tradicionalnim načinom poučevanja. Pri poučevanju na daljavo pa postane orodje, brez katerega učni proces ni izvedljiv. Izredne razmere zaradi prepovedi medosebnih srečanj ob epidemiji COVID-19 so prisilile glasbene šole, da so v izjemno kratkem času vzpostavile inovativna učna okolja za poučevanje na daljavo, ki so temeljila na uporabi digitalnih didaktičnih orodij. S pomočjo IKT se je poučevanje v zelo kratkem času preselilo iz razredov na digitalne platforme, kjer so se oblikovali številni modeli spletnih učilnic. To nas je spodbudilo k raziskavi, v kateri smo želeli preveriti, kako so se s tem izzivom spoprijeli učitelji individualnega pouka v slovenskih glasbenih šolah. V prispevku bomo najprej opredelili IKT-kompetence kot temeljni teoretični koncept naše raziskave, konkretizirali vlogo IKT-kompetenc pri poučevanju glasbe, opredelili poučevanje na daljavo in predstavili raziskave o poučevanju glasbe na daljavo ter aktualne raziskave o poučevanju v času epidemije COVID-19. Poglavitna pozornost našega prispevka je namenjena empiričnemu delu, v katerem smo želeli preveriti, na katere načine in kako uspešno so se učitelji slovenskih nižjih glasbenih šol spoprijeli z izzivom poučevanja na daljavo in uporabo IKT.

OPREDELITEV IKT-KOMPETENC

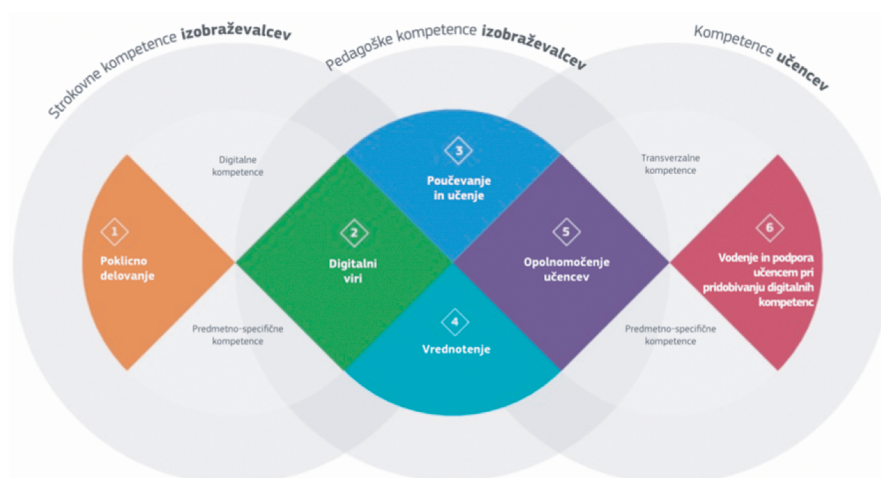
Kot je bila črkovna pismenost v 19. stoletju ključnega pomena za posameznika, tako obravnavamo danes pomen digitalne pismenosti, ki omogoča dostopanje do digitalnih medijev in jo razumemo kot kritično uporabo IKT. Kot ključno kompetenco človeka v 21. stoletju jo najdemo zapisano v poročilu ekspertne skupine Evropske komisije (OECD/DeSeCo 2002, po Ivšek, 2005). Kasneje je definirana kot možnost sledenja, organizacije, razumevanja, evalvacije in ustvarjalne rabe informacijske digitalne tehnologije (E-safety Support, 2013), mnogi avtorji (npr. Shin, 2015) pa jo opisujejo kot zmožnost iskanja in pridobitve informacije, kritičen pregled in izbor primernih digitalnih sredstev ter vsebin, etično in varno uporabo le-teh ter sodelovanje z drugimi.

Slovenija je ena izmed evropskih držav, ki že od leta 1993 načrtno namenja sredstva za razvoj kompetenc učiteljev in učencev na področju IKT, pa vendar rezultati evropske raziskave IKT v izobraževanju 2017/2018, MENT-EP (*Mentoring Technology Enhanced Pedagogy*, slov. sistemska podpora digi-

talne pedagoške prakse), sporočajo, da imamo najnižji odstotek učencev, ki vsaj enkrat tedensko pri pouku uporabljajo računalnik. Poleg tega navajajo, da digitalne pedagoške kompetence slovenskih učiteljev v primerjavi z učitelji iz ostalih držav članic vztrajno padajo, kljub temu, da je osnovna opremljenost slovenskih šol z IKT v povprečju EU (Flogie in Aberšek, 2019).

Podobna razočaranja je konec prejšnjega stoletja doživljala stroka, ko je zaman pričakovala pomemben preboj najsodobnejše izobraževalne tehnologije pri izboljševanju izobraževanja. Odgovore za takšno stanje so našli v pristopih, ki niso upoštevali učenca in so napačno predvideli, da se bodo učenci in učitelji prilagodili novi tehnologiji, namesto da bi se tehnologija prilagodila njihovim potrebam (Norman, 1993, v Mayer, 2013).

S ciljem povezati obstoječe kazalce digitalne kompetence s skupnimi razvojnimi izhodišči v enoten model kompetenc za izobraževalce na vseh ravneh je leta 2017 nastal referenčni okvir DigCompEdu (Redecker in Punie, 2017). Evropski okvir izobraževalcev DigCompEdu izhaja iz mednarodnega okolja in je aktualen za pedagoško področje. V predlaganem okviru digitalne tehnologije je izboljšanje učne izkušnje in spreminjaje strategij poučevanja ter učenja možno samo takrat, ko se učiteljeve kompetence interaktivno vzpostavijo na šestih različnih področjih v konceptu treh temeljnih skupin digitalnih kompetenc. Model opredeljuje učiteljeve strokovne kompetence, učiteljeve pedagoške kompetence in kompetence učencev, kot je razvidno iz slike 1.

Slika 1. Tri temeljne skupine digitalnih kompetenc, kot jih opredeljuje DigCompEdu (Redecker in Punie, 2017).

Vir: Redecker, 2018.

Na področju poklicnega delovanja (sklop 1) se digitalne kompetence izražajo v rabi tehnologije, s ciljem izboljšati in obogatiti organizacijske pro-

cese ter komunikacijo s strokovnimi sodelavci, starši in učenci. Izražajo se kot kritično in soustvarjalno delovanje na področju lastne in skupne digitalne prakse, ki je obogatena z reflektivnim mišljenjem in s stalnim poklicnim izpopolnjevanjem s pomočjo digitalnih virov.

Skupina pedagoških kompetenc izobraževalcev je najboljšeje, saj zajema štiri vsebinske sklope. Sklop 2 obravnava prepoznavanje, izbiro, deljenje, spreminjanje, upravljanje, varovanje in ustvarjanje digitalnih virov ob upoštevanju specifičnih pedagoških ciljev, pristopov in konteksta. Ravnanje z digitalnimi viri vključuje varno in pravilno rabo, upoštevanje zasebnosti in avtorskih pravic.

Tretji sklop zajema poučevanje in učenje, ki ga lahko podpremo in izboljšamo z digitalnimi tehnologijami. Temeljna kompetenca, ki usmerja in uravnava vključevanje različnih digitalnih tehnologij za različne učne faze in strukture, je poučevanje, ki ga podpirajo vodenje, sodelovalno in samoregulativno učenje. To pomeni, da izobraževalec postane mentor in vodja učnih procesov, pri katerih učencu z digitalnimi tehnologijami učinkovito pomaga v samostojnih in skupnih učnih dejavnostih.

V četrti sklop spadata raba digitalnih tehnologij za formativno in sumativno vrednotenje ter podpora raznovrstnim načinom vrednotenja. Na podlagi digitalnih dokazov o učenčevih dejavnostih lahko kritično analiziramo in pridobivamo povratne informacije za izboljšanje načinov ocenjevanja in poučevanja.

V petem sklopu opolnomočenja učencev se s pomočjo digitalnih tehnologij krepi aktivnost in nadzor učenca v učnih procesih. Ti so usmerjeni vanj, raznoliki in posebljeni glede na njegove zmožnosti, sposobnosti, učne potrebe in možnosti dostopanja do tehnologije.

Digitalne kompetence so ene od transverzalnih učnih kompetenc, ki jih morajo izobraževalci prenesti učencem. V šestem sklopu tako najdemo vodenje in podporo učencem pri dejavnostih, ki jim pomagajo pri usvajanju in uporabi digitalnih kompetenc, s ciljem zagotoviti informacijsko in medijsko pismenost, komunikacijo, odgovorno uporabo IKT in reševanje nalog s pomočjo tehnologije (Redecker in Punie, 2017).

V predlaganem okviru strokovnih in pedagoških kompetenc izobraževalcev in kompetenc učencev se lahko oblikuje pozitivno učno okolje, ki nudi možnosti za sodelovalno učenje, spreminja časovne in prostorske vidike organizacije ter izvajanje učnega procesa. V takšnem konceptu pride do spremembe vloge učitelja, ki pripravlja učne vsebine. V strukturo pouka se vključijo dejavnosti in sodelovanje učencev, njihovo spremljanje in samouravnavanje učnega procesa. Učitelj s svojim sodelovalnim pristopom usmerja, vodi in daje povratne informacije ter vrednoti uspešnost. Prožno didaktično delovanje ob podpori digitalnih orodij omogoča raziskovalni in problemski pristop, hitro pridobivanje podatkov in analizo podatkov ter nudi sprotne refleksije o opravljenem delu.

Pedagoške spremembe v sklopu sociokonstruktivistične paradigme učenje razumejo kot »participacijo« oziroma »družbeno pogajanje«. V tem kontekstu učitelj pripravlja učna okolja, kjer se spodbuja konstruktivno, samoregulativno učenje, senzibilno na kontekst in vsebuje sodelovalnost (Flogie in Aberšek, 2019).

Raziskave o učenju jasno kažejo, da učinkovito učno okolje postavlja v središče postavlja učenje, spodbuja zavzetost zanj in krepi prepoznavanje lastne vloge učencev pri učenju. Poteka socialno sodelovalno, je v največji meri usklajeno z motivacijo učencev. Z upoštevanjem individualnih razlik, predhodnega znanja in ustreznosti stopnje obremenjenosti skrbi za čustveno blagostanje učenca. Uporablja vrednotenje, usklajeno s cilji, z močnim poudarkom na formativni povratni informaciji, in spodbuja horizontalno povezanost med dejavnostmi in predmeti v šoli ter zunaj nje (Istance in Dumont, 2013).

Čeprav sta fizično in tehnološko okolje sestavni del učnega okolja, le-to ni zamrznjeno v trenutku in omejeno samo na razred, temveč se je preselilo na prožnejše platforme dela, ki so dostopne in razumljive samo digitalno pismenim.

IKT V GLASBENIH ŠOLAH

Glasbeno učenje je Ruttenberg (1997, v Teatle in Cutietta, 2002) označil kot trajajočo glasbeno aktivnost, v kateri se prepletajo občutki, zaznave, miselni procesi in ustvarjalnost ter ki vodi k napredku na področju mentalnih glasbenih sposobnosti. Osrednje mesto pri zaznavi, kognitivni obravnavi in ustvarjanju v procesu učenja glasbe pripada zvoku.

Ko izkušnjo poučevanja ustvarjamo s fizičnimi pripomočki, govorimo o učenju s tehnologijo. Tehnologija kot podpora glasbenemu učenju mora v prvi vrsti omogočiti prenos zvoka, obenem pa ponuditi posredovanje in obdelavo raznoterih didaktičnih medijev. Danes učenje s tehnologijo zajema uporabo spletnih enciklopedij, notnih knjižnic, multimedijskih predstavitev in računalniških iger ter uvaja računalniško podprto poučevanje, multimedijo, interaktivne simulacije, inteligentne sisteme tutorstva, na raziskavah temelječe pridobivanje informacij, računalniško podprto sodelovalno učenje, animirane pedagoške posrednike, virtualno resničnost in e-tečaje. Učitelj inštrumenta mora ob uvedbi tehnologije upoštevati načelo preprostosti in koherentnosti ter dejstvo, da se učinkovito poučevanje s tehnologijo zgodi zaradi metod in ne medijev poučevanja (Mayer, 2013).

Leta 2003 so vsi osnovnošolci v Sloveniji vstopili v devetletno osnovnošolsko prenovi, ki je vnesla spremembe tudi v pouk v glasbeni šoli. V raziskavi M. Valant (2016) zasledimo, da je v času šolske prenove 61,8 % učiteljev pri pouku uporabljalo računalnik, 46,4 % pa je kot podporo pri učenju redno uporabljalo internetne vire. 24,5 % glasbenih pedagogov je uporabljalo pametni telefon,

11,8 % pa tablični računalnik. Interaktivno tablo je uporabljalo le 1,8 % učiteljev, ob tem jih je 6,4 % zapisalo, da uporabljajo drugo sodobno tehnologijo. Le 18,2 % učiteljev pri pouku ni uporabljalo IKT. Izsledki raziskave tudi kažejo, da je večina učiteljev IKT koristila za poslušanje posnetkov, za metronomske aplikacije in kot snemalne tehnike. Povzamemo lahko, da je sodobna tehnologija že zavzemala pomembno mesto pri poučevanju v glasbeni šoli in se uporablja kot uporaben pripomoček pri glasbenem izobraževanju (Valant, 2016).

Z računalniško podprtim poučevanjem violine in viole se v slovenskem prostoru intenzivno ukvarja Kolman (2010; 2012; 2013; Kolman in Rugelj 2019), ki za zapis notacije predlaga program Sibelius in z uporabo vtičnikov tudi transpozicije, spremljave, aranžiranje in orkestracijo. Za prepoznavanje notnih zapisov priporoča uporabo programa Neuratron AudioScore. V spletni violinski učilnici uporablja sistem za upravljanje učenja Moodle in v pouk violine inovativno uvaja program za pomoč pri uravnavanju intonacije (Kolman in Rugelj, 2019).

Kolman meni, da klasično učno okolje v povezavi z virtualnim ponuja nove razsežnosti, ki jih morajo učne ustanove in učitelji izkoristiti. Kot prvi korak predlaga izbiro programskega orodja Moodle, ki se ponuja kot ena od možnih dobrih izbir, predvsem v primeru, ko iščemo nizke stroške, fleksibilnost, ustrezno uporabnost, enostavno namestitev in upravljanje. Priložnost za optimizacijo poučevanja violine vidi v konceptu »mešanega« učenja violine z uporabo izsledkov Mayerjeve kognitivne teorije (2014, v Kolman in Rugelj, 2019) – učenja z večpredstavnostjo. Pri tem uporablja program CAMIT (Computer – assisted musical instrumental tutoring) – Match My Sound, ki ga aplikira kot učni pripomoček za ocenjevanje pravilne izvedbe lestvic na violini, s ciljem podajanja objektivne povratne informacije o uspešnosti učenca (Kolman in Rugelj, 2019).

POUČEVANJE INŠTRUMENTA NA DALJAVO

Pouk na daljavo nikakor ni nova stvar, saj ga zaradi geografskih ovir, možnosti kakovostnega množičnega izobraževanja in specializacije zasledimo že leta 1930, ko je Joseph Maddy tisoče slušateljev učil s pomočjo *radijskega prenosa* (Wassell 1965, v Deverich, 2012). Leta 1949 zasledimo na Univerzi Nebraska uporabo *filmskih trakov* s posnetki vizualnih demonstracij drže telesa pri igranju (Deverich, 2012), v 80. in 90. letih prejšnjega stoletja pa že zasledimo številne *filme in videokasete* z lekcijami posameznih učiteljev godal ter pojav *teletečajev* kot oblike izobraževanja na daljavo v ameriški zvezni državi Georgia (Justice, 1964, v Deverich, 2012).

Računalniške programe, ki so pomagali učencem godal pri razvijanju pravilne intonacije in oblikovanju vibrata, zasledimo že v letih 1991–1997 (Ho 1991; Strange, 1991; Meyer, 1994; in Mueller, 1997, v Deverich, 2012). Z

razširjenostjo interneta se je v 21. stoletju realizirala tudi dvosmerna sinhrona pedagoška ura v stilu mojster/vajenec, s pomočjo videokamer in z možnostjo konferenčnega klica, ki se lahko uporablja v privatnih urah in tudi javno izpostavljenih seminarских demonstracijah (Manhattan School of Music 1996, v Deverich, 2012).

Multimedijska demonstracija pouka vključuje pri ponudniku in uporabniku računalnik ali mobilno napravo, ki omogoča širokopasovno internetno povezavo za prenos pošiljanja in sprejemanja tiska (e-beleženje, notno gradivo/skenerji in printerji), avdiovsebin (mikrofon/zvočnik), videovsebin (kamera/ekran) in softwarskih programov, ki omogočajo sledenje intonaciji (Deverich, 2012). Pri multimedijskem učenju gre za povezane procese v učenčevem zaznavnem, dolgoročnem in delovnem spominu, ki ima omejeno kapaciteto in ločene kanale za procesiranje besednih, slikovnih in zvokovnih informacij.

Pristopi učenja na daljavo se lahko izvajajo v oblikah sinhronega ali nesinhronega podajanja navodil učitelja posameznikom ali skupinam, sinhronega poučevanja in videospremljanja vadenja, posredovanja nesinhronih tiskanih ali posnetih navodil in prikazov na spletnih straneh, dostopov do videoknjžnic z vsebinami, ki obravnavajo določene učne vsebine, datotečnih virov notnega materiala in drugih didaktičnih pripomočkov v digitalni obliki, softwarskega programa za prepoznavanje intonacije, inteligentne klavirske spremljave, portalov za izmenjavo mnenj porabnikov in ponudnikov, komornega muziciranja na daljavo, privatnih in skupinski učnih lekcij na daljavo, socialnega povezovanja učencev in predavateljev prek datotek, posnetkov in živega predvajanja ter vključevanja v bloge, vloge, FB-strani, YouTube, Twitter, Flickr, podcaste itd. (Deverich, 2012).

POUČEVANJE V ČASU EPIDEMIJE COVID-19

Od marca do junija 2020 je zaradi epidemije koronavirusa 190 držav zaprlo vrata svojih šol in vzpostavilo načine, ki bi omogočili nadaljnje izobraževanje več kot 1.57 milijardi šolajoče se svetovne populacije, ki je ostala doma. (Unicef, b. d.)

Na Nizozemskem so aprila 2020 med 1.318 šolajočimi se otroki v primarnih in sekundarnih izobraževalnih procesih izvedli nacionalno študijo LISS Panel, z namenom raziskati socioekonomske pokazatelje, ki določajo uspešnost pouka na daljavo. Izsledki so pokazali, da višje izobraženi starši učencev menijo, da otroci potrebujejo več podpore pri šolanju in da jim to lahko tudi v večji meri omogočijo s podporno tehnologijo, prevladuje pa tudi splošno mnenje, da je pri šolanju lažje pomagati dekletom kot fantom; na podlagi pridobljenih rezultatov se lahko sklepa, da je šolanje na daljavo posledično vplivalo na neenake možnosti izobraževanja (Bol, 2020).

Tudi pri nas je zaradi povečane nevarnosti širjenja novega koronavirusa Ministrstvo za zdravje 12. 3. 2020 objavilo odredbo o razglasitvi epidemije, še istega dne pa je Vlada Republike Slovenije sprejela sklep o prepovedi zbiranja ljudi v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja ter na univerzah (Vlada RS, 2020). Učitelji, učenci in njihovi starši so se v kratkem času prilagodili novim zahtevam komuniciranja s pomočjo komunikacijske tehnologije in digitalnih spletnih pripomočkov za povezovanje brez osebne stika.

V tem času je bila izvedena raziskava o učenju in poučevanju na daljavo v slovenskih osnovnih in srednjih šolah v času zaprtja šol zaradi epidemije COVID-19 (Dolenc idr., 2020). Izsledki raziskave, izvedene na vzorcu pedagoških delavcev iz vseh slovenskih regij ($N = 1092$), kažejo, da: višje ravni stresa ob novem načinu dela doživljajo pedagoški delavci, ki obenem doma skrbijo še za predšolskega ali osnovnošolskega otroka; učitelji, ki so bili predhodno vključeni v projekt usposabljanja za uporabo orodij IKT občutijo večjo kompetentnost od tistih, ki v takšne projekte niso bili vključeni; imajo učitelji na srednjih šolah, v primerjavi z zaposlenimi v osnovnih šolah, pozitivnejša stališča do izobraževanja na daljavo in višjo zaznano raven IKT-kompetentnosti; so udeleženci raziskave poročali o številnih tako prednostih kot pomanjkljivostih pouka na daljavo (Dolenc idr., 2020).

Tudi v slovenskih glasbenih šolah se je pouk v času epidemije COVID-19 izvajal na daljavo. V obdobju od 12. 3. do 18. 5. 2020 je pouk inštrumenta potekal v virtualnih okoljih, ki so bila vzpostavljena ali nadgrajena v izjemno kratkem času. S tem so učitelji individualnega pouka pridobili dragocene izkušnje s področja IKT.

OPREDELITEV PROBLEMA, NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Spremembe v načinih poučevanja med epidemijo COVID-19 so v ospredje pedagoškega dela postavile digitalne kompetence učiteljev in učencev, na kar so se ti različno odzvali. S pričujočo raziskavo želimo osvetliti, kako uspešno so se učitelji inštrumentov, pa tudi učenci, starši in vodstvo glasbenih šol, prilagodili na situacijo, v kateri je bila uporaba IKT nujna.

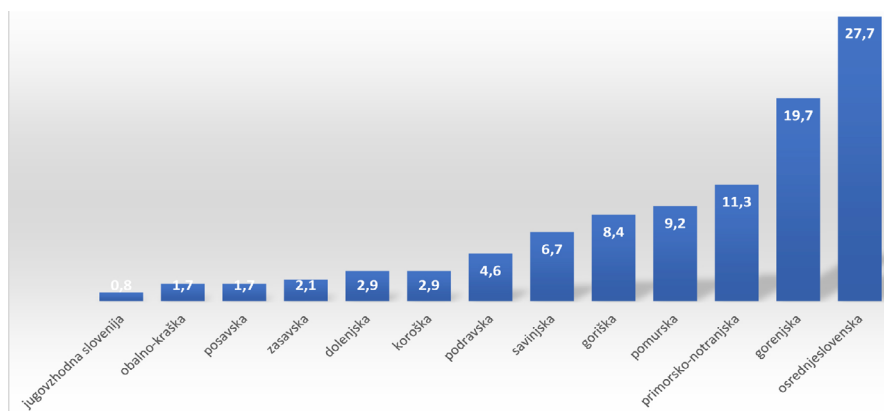
Zanimala so nas inovativna učna okolja, ki so se vzpostavila za praktično naravnano poučevanje inštrumenta. V ta namen smo raziskovali vrste digitalnih orodij in pristopov, ki so jih učitelji uporabljali v procesu poučevanja, s ciljem raziskati njihove učinke na splošno pedagoško prakso.

RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

R1. Na katere načine je potekalo poučevanje inštrumenta na daljavo v slovenskih glasbenih šolah v času epidemije COVID-19?

- R2. Kako uspešno je bilo učenje inštrumenta na daljavo v času epidemije COVID-19 z vidika učiteljev inštrumenta, učencev in staršev?
- R3. Katere so bile zaznane prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti poučevanja inštrumenta na daljavo v času epidemije COVID-19 s strani učiteljev inštrumenta?
- R4. Katere IKT-kompetence so po mnenju učiteljev pridobili učenci GŠ v času učenja inštrumenta na daljavo ?
- R5. Katere IKT-kompetence so v času pouka inštrumenta na daljavo v času epidemije COVID-19 pridobili učitelji inštrumenta v GŠ?
- R6. Kakšno je bilo sodelovanje/podpora vodstva šole pri izvedbi poučevanja inštrumenta na daljavo v času epidemije COVID-19?
- R7. Katere pristope poučevanja inštrumenta na daljavo bodo učitelji inštrumenta prenesli tudi v svojo običajno pedagoško prakso?

METODA IN VZOREC

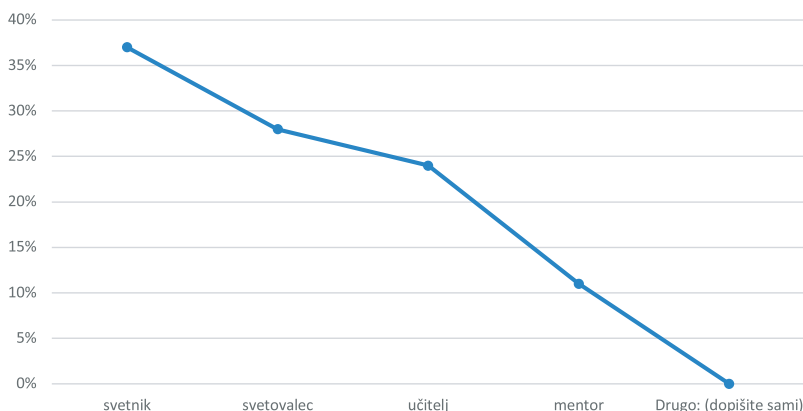
Grafi. Prikaz strukture udeležencev ankete »Poučevanje inštrumenta na daljavo« po regijah, N = 238.

Raziskavo smo izvedli z deskriptivno in kavzalno neeksperimentalno metodo pedagoškega raziskovanja.

V raziskavi je sodelovalo 238 učiteljev inštrumenta/petja, od tega 162 (68,1 %) žensk in 76 (31,9 %) moških. 36,5 % anketiranih učiteljev poklicno deluje od 10 do 20 let, glede na starostno strukturo je bil vzorec najboljšežnje (41 učiteljev) zajat v starostnem obdobju od 35 do 40 let in najredkeje zastopan v populaciji, stari med 55 in 60 let.

Kot je razvidno iz grafa 1, je sodelovalo 27,7 % učiteljev iz osrednjeslovenske, 19,7 % iz gorenjske, 11,3 % iz primorsko-notranjske, 9,2 % iz pomurske, 8,4

% iz goriške, 6,7 % iz savinjske, 4,6 % iz podravske, 2,9 % iz dolensjske, 2,9 % iz koroške, 2,1 % iz zasavske, 1,7 % iz posavske, 1,7% iz obalno-kraške in 0,8 % iz regije jugovzhodna Slovenija.

Graf 2. Prikaz strukture udeležencev ankete »Poučevanje instrumenta na daljavo« glede na poklicni status pedagoškega delavca; N = 238

Kot je razvidno iz grafa 2, je 37,4 % respondentov že pridobilo pedagoški status svetnika.

Glede na glasbilo so prevladovali učitelji inštrumentov s tipkami (N = 84), učitelji godal (N = 52), nato učitelji pihal (N = 43), brenkal (N = 35), trobil (N = 14), najmanj sodelujočih je bilo učiteljev solopetja (N = 7) in tolkal (N = 3).

RAZISKOVALNI INŠTRUMENT

V namen raziskave je bil oblikovan vprašalnik »Poučevanje instrumenta na daljavo«, ki smo ga predhodno preizkusili na vzorcu desetih učiteljev individualnega pouka. Končni vprašalnik je vseboval 40 vprašanj odprtega in zaprtega tipa ter kombiniranih vprašanj s petstopenjskimi in z eno tristopenjsko lestvico Likertovega tipa, s katerimi smo merili in ugotavljali:

- vrste in načine uporabe IKT-sredstev ter novih učnih strategij;
- stališča in občutke učiteljev do poučevanja na daljavo;
- prednosti, slabosti, priložnosti, nevarnosti poučevanja na daljavo (prirejena oblika SWOT-analize – v pilotni študiji smo pridobili nabor ključnih prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti poučevanja na daljavo, ki smo jih v vprašalniku v obliki odgovorov zaprtega tipa ponudili v ocenjevanje udeležencem glede na stopnjo strinjanja s posamezno postavko; pri možnosti drugo so lahko dodali svoje odgovore).

Anketni vprašalnik »Poučevanje inštrumenta na daljavo« je bil poslan na uradne e-poštne naslove glasbenih šol, konservatorija v Ljubljani in Mariboru in Akademije za glasbo, s prošnjo, da se posreduje učiteljem, ki aktivno sodelujejo v poučevanju inštrumenta na daljavo. Poleg tega smo anketirance nagovorili tudi prek FB-strani, na kateri smo zasledili aktivno sodelovanje med učitelji in vzajemno reševanje težav v zvezi z poukom na daljavo. Anketo smo aktivirali 12. 5. 2020, prav v času, ko se je iztekala dvomesečna izkušnja poučevanja inštrumentov v spletnih učilnicah in so bile priprave za vrnitev v razred (18. 5. 2020) v polnem teku. V analizo so bili vključeni vprašalniki učiteljev, ki poučujejo na nižjih glasbenih šolah.

REZULTATI

Z analizo odgovorov smo pridobili rezultate, ki jih predstavljamo glede na zastavljena raziskovalna vprašanja. Prvo vprašanje je vključevalo več možnih odgovorov o izbiri aplikacije za videokomuniciranje.

R1. Na katere načine je potekalo poučevanje inštrumenta na daljavo v slovenskih glasbenih šolah v času COVID-19?

Tabela 1. Prikaz uporabe posameznih aplikacij za komuniciranje.

Aplikacija	Odgovori		Odstotek uporabnikov, ki uporabljajo aplikacijo
	N	Odstotek	
Zoom	52	12,7 %	21,8 %
Skype	119	29,2 %	50,0 %
Viber	139	34,1 %	58,4 %
MS Teams	1	0,2 %	0,4 %
Cisco Webex	2	0,5 %	0,8 %
Google Duo	16	3,9 %	6,7 %
Drugo:	79	19,4 %	33,1 %
FB Messenger	39	13 %	16,4 %
Whatsup	27	9 %	11,3 %
Facetime	5	1,7 %	2,1 %
Hangout	4	1,3 %	1,7 %
JitsiMet	3	1 %	1,2 %
Imo	1	0,3 %	0,4 %

Med dvanajstimi navedenimi aplikacijami za izvajanje učnih ur je 238 učiteljev označilo eno ali več možnosti za izvedbo sinhrono učne ure preko el-

elektronskega komuniciranja. Iz tabele 1 lahko razberemo, da so učitelji inštrumenta/petja pri svojem poučevanju na daljavo najpogosteje uporabljali Viber in Skype, sledil pa je Zoom.

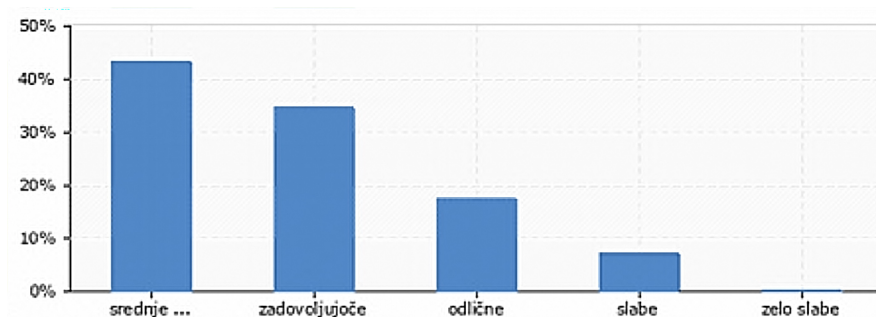
Tabela 2. Prikaz pogostosti uporabe dopolnilnih načinov poučevanja na daljavo.

	N	M	SD
Z videoposnetki	238	3,25	1,329
Z avdioposnetki	238	3,08	1,309
Z e-dopisovanjem	238	3,06	1,355
S telefonskimi pogovori	238	2,28	1,246

Opombe: N = število anketirancev, M = aritmetična sredina, SD = standardni odklon.

Iz tabele 2 lahko razberemo, da je svoje načine spletnega poučevanja največ učiteljev dopolnilo z videoposnetki, sledilo je dopolnjevanje z avdioposnetki in elektronskim dopisovanjem, najmanj je bilo dopolnjevanja s pomočjo telefonskih pogovorov.

Čeprav je živo nastopanje v času epidemije popolnoma zastalo, je obenem to pomenilo priložnost za širšo uveljavitev in preizkus spletnega nastopanja na izobraževalnem področju. Koncertiranje je postalo »not alive, but different« (Wassink, 2013), ko se je iz akustičnih prireditvenih prostorov z živo publiko preselilo na ekrane. V raziskavo smo zato vključili tudi odzive učiteljev na problematičen vidik izvedbe nastopov.

Graf 3. Prikaz ocene izkušnje spletnega nastopanja; N = 58.

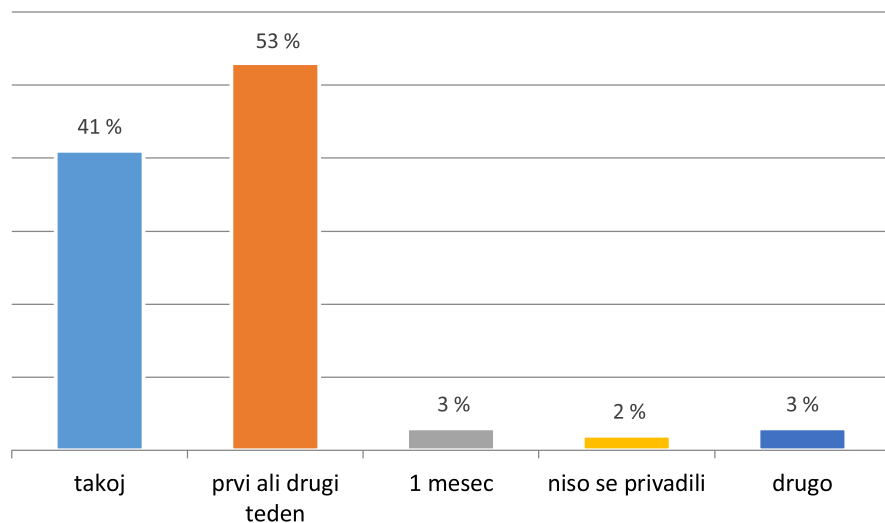
Spletni nastop je v svoje delo na daljavo vključilo le 58 učiteljev (24 %), od tega jih je 55 spletno nastopanje ocenilo kot pozitivno izkušnjo. Samo 4 učitelji so ga doživeli kot *slabo izkušnjo*, nihče ga ni doživljal *zelo slabo* (glej graf 3).

R2. Kako uspešno je bilo učenje instrumenta na daljavo v času epidemije COVID-19 z vidika učiteljev instrumenta, učencev in staršev?

Tabela 3. Aritmetična sredina in standardni odkloni zaznane uspešnosti po mnenju učiteljev pri udeležencih pouka na daljavo.

Vprašanje	N	M	SD
Kako uspešno se vam zdi poučevanje instrumenta na daljavo?	238	3,42	0,712
Kako je vam (učiteljem) všeč učenje instrumenta na daljavo?	238	2,63	0,945
Kako je staršem na splošno všeč učenje instrumenta na daljavo?	238	3,23	0,768
Kako je učencem na splošno všeč učenje instrumenta na daljavo?	238	3,26	0,774
Kako bi ocenili sodelovanje večine staršev pri pouku na daljavo	238	3,32	1,001

Od 238 učiteljev jih samo 3,7 % meni, da je poučevanje instrumenta na daljavo neuspešno. Večina učiteljev je potrdila srednje uspešno poučevanje na daljavo, kljub temu, da jim je bil pouk na daljavo po podatkih v povprečju manj všeč kot staršem in učencem. Polovica učiteljev je vlogo staršev pri pouku ocenila kot srednje aktivno.

Graf 4. Čas privajanja učencev na nov način pouka.

Iz grafa 4 lahko razberemo, da je 41 % učiteljev lahko s svojimi učenci takoj izvajalo pouk na daljavo, v prvem in drugem tednu se jim je pridružilo še 53 % učiteljev. 3 % učiteljev je odgovorilo, da so se učenci na nov način pouka privajali en mesec, 2 % učiteljev pa meni, da se učenci na pouk na daljavo sploh

niso privadili. Pod *drugo* 3% učiteljev navaja potrebo po nenehnem vzpodbujanju nekaterih učencev za pouk na daljavo.

Raziskovalno vprašanje številka 3 smo preverjali s prirejeno obliko SWOT-analize. Z odgovori *sploh se ne strinjam, ne strinjam se, deloma se strinjam, strinjam se, zelo se strinjam* smo preverjali stopnjo strinjanja o prednostih, slabostih, priložnostih ter nevarnostih in primanjkljajih na področju poučevanja na daljavo.

R3. Katere so bile zaznane prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti poučevanja inštrumenta na daljavo v času epidemije COVID-19 s strani učiteljev inštrumenta?

Prednosti

Tabela 4. Aritmetična sredina in standardni odkloni na stopnjo zaznanih prednosti.

Prednosti	N	M	SD
Bolj individualiziran pristop	238	2,40	1,168
Učenci so bolj motivirani	238	2,71	1,026
Boljše načrtovanje dela	238	2,97	1,136
Optimizacija učnega procesa	238	2,98	1,021
Izboljšanje strategij poučevanja	238	3,11	1,105
Boljše sodelovanje s starši	238	3,28	1,082
Možnost, da imajo učenci pouk inštrumenta že v dopoldanskem času	238	3,38	1,276
Povečanje učne samoregulacije	238	3,41	0,997
Uporaba novih učnih strategij	238	3,82	0,971

V tabeli 4 razberemo, da so učitelji kot največje prednosti zaznali uporabo novih učnih strategij, povečanje učne samoregulacije ter možnost izvedbe pouka v dopoldanskem času. Po mnenju večine učiteljev so se izboljšali sodelovanje s starši, strategije poučevanja, načrtovanje dela in motivacija učencev, prišlo je do optimizacije učnega procesa, učni pristop pa je postal bolj individualiziran.

V odgovorih na vprašanje odprtega tipa smo zaznali naslednje kategorije odgovorov anketirancev, ki pod prednosti navajajo: večjo samostojnost, samokontrolo, samokritiko in samozavedanje učencev; povečan obseg vadenja (kar pripisujejo prisotnosti staršev in odsotnosti dnevnih potovanj ter drugih obšolskih dejavnosti); manj stresno učno situacijo (ki jo pripisujejo: pojavu *nove energije*, povečani motivaciji za nov način učenja, domačemu okolju in izboljšanju osredotočenosti učenca).

Učiteljica inštrumenta takole opiše prednosti pouka na daljavo:

Učenci so sami morali šteti dobe, uporabljati metronom in pisati v beležke namesto učitelja in so se posledično morali bolj poglobiti v

problematiko, biti bolj samostojni. Ker so navodila za vadenje bila bolj jedrnata, so učenci bolj jasno razumeli cilje vsakodnevnega vadenja. Imeli so več časa doma in so se manj pritoževali glede pomanjkanja časa za naloge in vadenje instrumenta. Tudi starši so imeli bolj jaseen uvid v potek ur in napredek svojih otrok. S starši sem imela tudi pogostejšo komunikacijo, kar vpliva na otrokov občutek nadzora in zanimanja staršev za glasbeno šolo.

Nekateri učitelji so zaznali tudi prednost uvida v otrokovo domače vadbeno okolje: klavirski stol, kvaliteto klaviature, postavitev stojala itd.

Slabosti

Tabela 5: Prikaz izračuna aritmetične sredine in standardnega odklona na stopnjo strinjanja o zaznanih slabostih.

Slabosti	N	M	SD
Učenci manj vadijo	238	2,18	0,929
Učenci so manj motivirani za igranje	238	2,65	0,990
Učenci ne razpolagajo z ustrežno tehnologijo	238	3,08	1,126
Veliko dodatnega dela z usposabljanjem na področju moderne tehnologije komuniciranja	238	3,41	1,218
Manj kakovostna izvedba pouka	238	3,71	1,109
Učenci ne dobijo ustrezne povratne informacije o produkciji kvalitetnega tona	238	4,27	0,991
Ni možnosti skupinskega muziciranja	238	4,45	0,829
Ni možnosti za živo nastopanje pred publiko v prireditvenih prostorih	238	4,64	0,672

Skoraj vsi anketiranci so izrazili mnenje, da sta veliki slabosti poučevanja na daljavo pomanjkanje nastopanja pred publiko v prireditvenih prostorih (97,5 %) in pomanjkanje skupnega muziciranja (96,2 %). Prav tako je 93,8 % učiteljev izrazilo nezadovoljstvo zaradi neustrezne povratne informacije o produkciji tona. Večina učiteljev (74,8 %) je menila, da ima preveč dodatnega dela z usposabljanjem na področju moderne tehnologije komuniciranja. 36,4 % anketirancev je potrdilo, da učenci ne razpolagajo z ustrežno tehnologijo za izvedbo pouka, in 54,2 % učiteljev se je strinjalo, da so bili učenci manj motivirani za igranje, obenem pa jih 66,4 % navaja, da učenci ob poučevanju na daljavo niso manj vadili. Kljub naštetim izsledkom pa s svojimi odgovori (84,5 %) učitelji izražajo stališče, da gre pri pouku na daljavo za manj kakovostno izvedbo (glej tabelo 5).

V odgovorih na vprašanje odprtega tipa smo v kategorije razvrstili naslednje opise slabosti pouka na daljavo, ki so jih zaznali učitelji: težave z zvokom

(naporno učenje zaradi elektronskega avdio popačenja, slabše možnosti kakovostnega oblikovanja tona pri pouku); odsotnost muziciranja (slabše možnosti uravnavanja dinamike in agogike ter odsotnost žive interakcije); odsotnost osebnega stika (izražena na področju drža pri igranju inštrumenta in osvajanju tehnike, predvsem pri mlajših učencih in novi snovi); omejitve pri internetni povezavi (prekinitve dela zaradi slabega signala, časovni zamik, ki je onemogočal sprotno popravljanje ter skupno igranje ali sočasno pomoč pri štetju); pretirane birokratske zahteve s strani vodstva in nezadostna pomoč pri pridobivanju tehnološke opreme.

Razmišljanje učiteljice godal o slabostih pouka na daljavo:

Stik v živo je s psihološkega stališča popolnoma nekaj drugega kot učenje na daljavo. Poleg tega so bili starši mnogokrat (skrivaj tako rekoč) priča pouku, učenci so bili zato precej bolj nesproščeni, prav tako jaz. Tehnično pa nisem nikoli mogla videti postavitve celega otroka, kar je pri godalih zelo pomembno, prav tako ne preizkusiti, koliko ima sproščene mišice rok in prste. Vse to je bil precej velik hendikep za razvoj pravilne tehnike. Napake, ki so se pojavile medtem, bomo morali sedaj odpravljati za nazaj.

Pianisti so imeli težave z inštrumentom:

Učenci niso imeli možnosti igranja na dobrem šolskem klavirju, ampak samo na svojih, velikokrat zelo slabih, inštrumentih doma. Imeli so drugačno predstavo o rezultatu, saj je na klavirju slabše zvenelo kot doma. Najslabša stran poučevanja na daljavo so pomanjkljivost kvalitetnega zvoka, nerealna predstava o dinamiki in enakomernosti ritmičnega izvajanja ter nezmožnost bližnjega kontakta, demonstracije, hitrega popravka. Veliko več časa traja razložiti nekaj, kar bi lahko v parih sekundah pokazal od blizu.

Priložnosti

Tabela 6. Aritmetična sredina in standardni odklon mnenj učiteljev o stopnji zaznanih priložnosti.

Priložnosti	N	M	SD
Učenje na daljavo me je spodbudilo k jasnejšemu verbalnemu izražanju	238	3,35	1,181
Intenzivnejše medsebojno sodelovanje	238	3,44	1,138
Uvajanje novih učnih strategij	238	3,74	0,933
Učitelji smo se naučili zanesljivo uporabljati informacijsko-tehnologijo	238	3,88	0,945
Iskanje ustvarjalnih načinov poučevanja	238	3,96	0,918

V tabeli 6 lahko razberemo stališče, da so se učitelji v povprečju najbolj strinjali o priložnosti iskanja novih načinov poučevanja in pridobivanju novih znanj na področju IKT, ki se je ponudila v procesu poučevanja na daljavo. Kot priložnost so zaznali tudi uvajanje novih učnih strategij, intenzivnejše medsebojno sodelovanje in jasnejše verbalno komuniciranje.

Po mnenju anketiranega učitelja je poučevanje na daljavo »omogočilo boljši vpogled v način učenčevega vadenja doma, v pogoje, ki jih ima doma, in njihovo večjo samoangažiranost in samokritičnost ter večjo samostojnost pri usvajanju novih vsebin«. Pouk na daljavo je po mnenju anketiranca pomenil priložnost, da so v medsebojnih odnosih »lahko spremljali napredek učenca in imeli socialni kontakt, kar je v času izolacije največ štel«.

V odgovorih na vprašanje odprtega tipa smo določili naslednje kategorije odgovorov o zaznanih priložnostih na področjih: koristnega spoznavanja okolja učenca; vpogleda staršev v pedagoški proces; opazovanja otroka z drugega zornega kota; vidnosti in prepoznavnosti dela učiteljev instrumentov na spletu; vpeljave modela premostitvene možnosti poučevanja za podobne primere.

Nevarnosti

Tabela 7. Aritmetična sredina in standardni odklon mnenj učiteljev o nevarnostih pouka na daljavo.

Nevarnosti	N	M	SD
Problematično bo oceniti znanje	238	2,86	1,092
Težko je ohranяти motivacijo učencev	238	3,00	1,097
Zaradi virtualnega poučevanja se je poslabšal osebni stik z učenci	238	3,05	1,277
Trajnejše negativne posledice v tehniki igranja	238	3,47	1,235
Učenci, ki nimajo ustrezne tehnologije, bodo nazadovali	238	3,64	1,037
Takšno poučevanje je zelo problematično za učence s posebnimi potrebami	238	4,25	0,915

Kar 95,8 % anketiranih učiteljev se je strinjalo s problematičnostjo poučevanja otrok s posebnimi potrebami. 85,4 % učiteljev je izrazilo mnenje, da bodo učenci, ki nimajo ustrezne tehnologije, nazadovali, medtem ko je 77,3 % anketirancev izrazilo prepričanje, da poučevanje na daljavo prinaša negativne posledice za tehniko igranja. Dobra polovica jih meni, da je virtualni način poučevanja poslabšal osebni stik z učencem, zmotil kontinuirano motivacijo in bo problematično oceniti znanje (glej tabelo 7).

Razmišljanje učitelja klavirja o pasteh učenja na daljavo:

Zmanjšanje potrebe po stiku z učiteljem, izguba občutka za ton in prilagajanje na drug instrument (mnogi imajo doma klavinovo), tehnika

se lahko poslabša, ker učitelj nima realnega zvoka, ki ga učenec ustvarja, in pogosto tudi slabo sliko.

Spet drug anketiraneec je obravnaval kot nevarnost, »*da se ustvarja občutek možnosti tega načina pouka kot stalnica, in splošno sprejemljiv način pouka, ki je konkurenčen tudi tržno na račun kvalitete*«.

V odgovorih na vprašanje odprtega tipa smo zaznali kategorije nevarnosti s področij: slabe kakovosti in površnosti podajanja strokovnih vsebin (ton, dinamika, ritem, tehnično znanje, fraziranje); zmanjšanja potrebe po učitelju »v živo« in slabši odnos do dela učiteljev; nevarnosti upada motivacije in drugih pomembnih prvin uspešnega učenja; telesnih okvar in nezdravega življenjskega sloga učiteljev ter učencev zaradi sedenja pred ekranom in dela z miško (vid, skeletne poškodbe).

Primanjkljaji

Tabela 8. Prikaz vrednosti povprečja in standardnega odklona na stopnjo zaznanih primanjkljajev.

Primanjkljaji	N	M	SD
Učenje po principu imitacije	238	3,12	1,074
Sprotna kontrola in uravnavanje igranja glede na slušno povratno informacijo	238	3,79	1,022
Korekcije telesnih gibov	238	3,99	1,029
Skupno igranje	238	4,37	0,899
Prekinjena praksa živega nastopanja v prireditvenih prostorih	238	4,44	0,792

V tabeli 8 je razvidno, katere primanjkljaje v načinih poučevanja učitelji zaznajo kot najbolj moteče: prekinjeno prakso živega nastopanja v prireditvenih prostorih (97,5 %), pomanjkanje skupnega igranja (95,4 %), pomanjkanje korekcije telesnih gibov (89,9 %), okrnjeno slušno povratno informacija (88,3 %) in učenje po principu imitacije (73,5 %).

Iz tabele 9 lahko razberemo področja, kjer učitelji pričakujejo največje primanjkljaje v znanju učencev: skupinsko muziciranje, nastopanje, kvaliteta tonske izvedbe, interpretacija, telesna drža, tehnična izvedba in intonacija.

Pod *drugo* so opisali, kaj so pri pouku na daljavo najbolj pogrešali: »*korekcije pedalizacije, kvalitete tona in skupne igre z mentorjem, ki ogromno doprinese h kvalitetnemu igranju*«. Zaznali so tudi: »*krčevitost mišic, neskladno dihanje, nezmožnost prilagajanja novim okoljem*«.

Z vprašanji o zaznanih spremembah na področjih poučevanja in učenja, digitalnih virov, vrednotenja, opolnomočenja učencev ter vodenja in podpore učencem pri pridobivanju digitalnih kompetenc smo raziskovali pridobljene IKT-kompetence učencev.

Tabela 9. Prikaz povprečnih vrednosti in standardnega odklona na stopnjo pričakovanih primanjkljajev v znanju učencev.

Primanjkljaji	N	M	SD
V intonaciji	238	3,13	1,261
V tehnični izvedbi	238	3,26	1,006
V telesni drži	238	3,34	1,083
V interpretativni izvedbi	238	3,66	1,120
V kvaliteti tonske izvedbe	238	3,87	1,017
V nastopanju	238	3,92	1,099
V skupinskem muziciranju	238	4,16	1,016

R4. Katere IKT-kompetence so v času učenja instrumenta na daljavo pridobili učenci v GŠ?

Tabela 10. Prikaz stopenj stališč učiteljev o pridobljenih IKT-kompetencah učencev.

Pridobljene kompetence, učenci	N	M	SD
Želja po večji vključenosti	238	2,87	1,043
Zavedanje o možnostih dodatnih pomoči, prirejenih posamezniku	238	2,94	0,990
Sodelovalnost	238	3,08	0,982
Spremljanje učne uspešnosti prek svojih posnetkov igranja	238	3,19	1,003
Novi načini reševanja problemov z vključevanjem digitalnih pripomočkov (snemanje, pridobivanje didaktičnih virov po spletu, koriščenje spletne komunikacije)	238	3,27	0,948
Odgovorna raba informacijsko-komunikacijske tehnologije	238	3,36	0,965
Informacijska in medijska pismenost, poznavanje komuniciranja prek računalniških aplikacij	238	3,42	0,972

Anketirani učitelji menijo, da je bil v največji meri razviden napredek na področju informacijske in medijske pismenosti. Zaznali so velik napredek pri komuniciranju prek računalniških aplikacij in odgovorni rabi IKT. Učenci so po mnenju učiteljev učinkovito in sodelovalno reševali naloge z novimi digitalnimi načini, izrazili željo po vključenosti ter se zavedali možnosti dodatne pomoči (glej tabelo 10).

V odprtih odgovorih so učitelji večkrat omenili porast samostojnosti in samokontrole učencev, anketiranec je kot pričakovanje učencev omenil tudi »željo po živem pouku«.

Z vprašanji s področja poklicnega delovanja, rabe digitalnih virov, vrednotenja, opolnomočenja učencev, poučevanja in učenja ter vodenja in podpore

učencem pri pridobivanju digitalnih kompetenc smo raziskovali pridobljene IKT-kompetence učiteljev.

R5. Katere IKT-kompetence so v času učenja inštrumenta na daljavo v času COVID-19 pridobili učitelji inštrumenta v GS?

Tabela 11. Prikaz stopnje stališč učiteljev o njihovih pridobljenih kompetencah.

Pridobljene kompetence, učitelji	N	M	SD
Več strokovne izmenjave s kolegi	238	2,40	0,996
Učinkovitejše vodenje in moderiranje učnega procesa	238	2,45	0,916
Razvidnejša analiza dela in lažje načrtovanje	238	2,55	1,008
Več refleksivne prakse pri učiteljih in učencih	238	2,76	0,975
Ustvarjanje novih digitalnih učnih pripomočkov in strategij dela: spletni nastopi, spletni dnevnik vadenja, avdio- in videoposnetki z razlagami in prikazi učnih vsebin, spletne igrice itd.	238	2,99	1,033
Vključevanje posnetkov v ocenjevanje in vrednotenje učnih rezultatov	238	3,10	1,096
Poznavanje in upravljanje z digitalno tehnologijo (računalnik, tablica, telefon, kamera, mikrofonski zvočnik, modem, programska oprema)	238	3,24	1,059
Poznavanje spletnih aplikacij za možnosti komunikacije, snemanja in posredovanja avdioakustičnih vsebin	238	3,25	1,044

78,6% učiteljev je zaznalo napredek pri poznavanju spletnih aplikacij za možnosti komuniciranja, snemanja in posredovanja avdio vsebin; 78,1 % anketirancev je potrdilo napredek pri poznavanju in upravljanju z računalnikom, s tablico, telefonom, kamero, z mikrofonom in drugo digitalno tehnologijo; 71,5 % učiteljev je vključilo posnetke v ocenjevanje in vrednotenje učnih rezultatov. 70,2 % učiteljev odgovarja, da so dosegli napredek v ustvarjanju novih digitalnih učnih pripomočkov in strategij dela s spletnimi nastopi, spletnimi dnevniki idr. sredstvi. 60,9% anketirancev je potrdilo tudi napredek pri refleksivnih pedagoških praksah: 48,3 % pri razvidnejši analizi in načrtovanju dela in 48,7 % pri učinkovitem moderiranju in vodenju učnega procesa. Samo 42 % učiteljev je zaznalo več strokovne izmenjave med kolegi (glej tabelo 11).

V odprtih odgovorih učitelji v glavnem poudarjajo nove pridobitve na področjih IKT, nekateri menijo, da so dosegli oz. izboljšali »*drugačno komunikacijo z učenci; uporabo digitalnih sredstev za drugačno poučevanje; zblíževanje s svojimi učenci v smislu posvetovanja glede načina posnemanja, glede občutka igranja pred aparatom, namesto pred živo osebo (publiko)*«. Nekateri niso zaznali pretiranega napredka v IKT-kompetencah:

Kar se mene tiče, je bilo poučevanje na daljavo prej frustracija kot kak napredek, ker sem že prej poznala vso tehnologijo, težko rečem, da se je zgodil napredek v tem smislu.

R6. Kakšno je bilo sodelovanje/podpora vodstva šole pri izvedbi poučevanja inštrumenta na daljavo v času COVID-19?

Tabela 12. Prikaz aritmetične sredine in standardnega odklona v stališčih o učinkovitosti vodstva šole.

Sodelovanje vodstva šole	N	M	SD
Vodstvo šole je imenovalo delovno skupino za učenje na daljavo, ki je delovala sodelovalno in svetovalno	238	1,53	0,755
Knjižnica je sodelovala s pridobivanjem digitalnih notnih virov	238	1,57	0,730
Vodstvo šole je pokrilo potrebe po tehnični opremljenosti za pouk na daljavo	238	1,89	0,838
Vodstvo šole bo pripravilo evalvacijsko poročilo o poučevanju na daljavo	238	2,03	0,774
Usklajevanja in sodelovanja so potekala tudi znotraj instrumentalnih aktivov	238	2,07	0,746
Vodstvo šole je priskrbelo pripomočke in vire, ki so pomagali pokreniti delo na daljavo	238	2,13	0,780
Vodstvo šole je spremljalo poučevanje na daljavo	238	2,31	0,720
Vodstvo šole je poskrbelo za jasna navodila in sprotno obveščanje	238	2,57	0,631

92,3 % učiteljev se je strinjalo, da je vodstvo šole poskrbelo za jasna navodila in sprotno obveščanje. 75,2% anketiranih učiteljev meni, da je šola pripomogla k zagonu dela na daljavo, 84% jih meni, da je vodstvo šole spremljalo izvajanje pouka na daljavo. Usklajevanje znotraj instrumentalnih aktivov je zaznalo 75,6 % učiteljev, 59,3 % jih meni, da je šola pokrila tehnične potrebe po opremljenosti za izvedbo pouka. Sodelovanje šolske knjižnice potrjuje 42,9 % udeležencev, samo 37,4 % učiteljev potrjuje delovanje posebne delovne skupine (glej tabelo 12).

Navajamo nekaj odzivov anketirancev na sodelovanje in podporo vodstva šole.

Pozitivni odzivi:

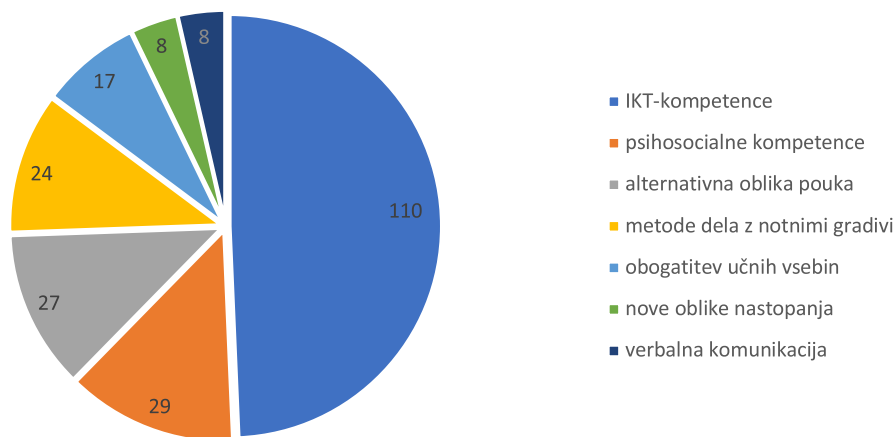
Spodobno ozaveščanje o situaciji in dajanje nadaljnjih navodil; pomoč na začetku poučevanja na daljavo z nasveti in pogovorom; dostopnost do pomoči praktično celodnevno, kar je bilo najbolj hvalevredno; vodstvo je dobro tehnološko podkovano in je bilo pogosto v pomoč, ter je ves čas aktivno sodelovalo in delovalo vzpodbudno; vse ok.

Negativni odzivi:

Nerazumljiva navodila in v zadnjem hipu; prepuščeni smo bili sebi; precej smo bili prepuščeni sami sebi, za pouk na daljavo je potrebna povezava na internetno omrežje, kar ni samoumevno, da ga imamo doma. Menim, da če smo upravičeni do potnih stroškov in malice, da bi bili lahko pri delu od doma upravičeni do kritja stroškov interneta.

R7. Katere pristope poučevanja inštrumenta na daljavo bodo učitelji inštrumenta prenesli tudi v svojo običajno pedagoško prakso?

V zadnjem vprašanju odprtega tipa smo anketirance pozvali k navedbi treh pridobitev, ki so plod izkustva dela na daljavo in jih nameravajo vnesti v svojo običajno prakso. Pridobljene odgovore smo razvrstili v kategorije od 1 do 8 ter jih v odstotnih deležih prikazali tudi v grafu 5.

Graf 5. Prikaz področij sprememb splošne pedagoške prakse kot posledica izkustva pouka na daljavo.

1. IKT-kompetence: poučevanje s pomočjo avdio-/videoposnetkov (didaktični posnetki, raba posnetkov za vrednotenje, demonstrativni posnetki); e-pošta, e-beleženje, spletne učilnice; celostno vključevanje IKT pri delu.
2. Nove učne strategije: načini razlag, strategije vadenja, didaktični pristopi, načrtovanje; opolnomočenje učencev: vzpodbujanje avtonomije učenca.
3. Psihosocialne kompetence: izboljšanje komunikacije z učenci, izboljšanje komunikacije s starši, učne prilagoditve, skrb za motivacijo in čustveno blagostanje v učnem procesu.
4. Model alternativne oblike poučevanja: možnost prihodnje uporabe pouka na daljavo za nadomeščanja (težave s prevozom, boleznimi, šole v naravi, izredne razmere, ponoven izbruh epidemije, odsotnost učitelja); in dodatni pouk tekmovalcev.

5. Metode dela z notnimi gradivi: elektronsko posredovanje, večja samostojnost učencev v odnosu do notnih gradiv, optimizacija dela z notnimi gradivi, vsebinsko preoblikovanje dela z notnimi gradivi.
6. Obogatitev učnih vsebin: dodatni pouk za najbolj zagnane učence in tiste, ki niso razumeli, večja informacijska obsežnost.
7. Verbalna komunikacija: večja jasnost in optimizacija, večje posluževanje verbalnih in pisnih komentarjev ter navodil.
8. Nastopi: preizkušanje in uvedba spletnega nastopanja.

41 % anketiranih učiteljev navaja pridobitve IKT-kompetenc, sledijo spremembe na področju novih učnih strategij (17 %), pridobitve psihosocialnih kompetenc (11 %), pridobitev preizkušenega modela alternativne oblike pouka (10 %), posodobitev dela z notnimi gradivi (9 %), obogatitev učnih vsebin (6 %), izboljšanje verbalne komunikacije (3 %) in pridobitev novega načina nastopanja (3 %), kar nameravajo prenesti v redno prakso poučevanja inštrumenta v deležih, kot jih prikazuje graf številka 5.

RAZPRAVA

Virtualni pouk, izveden izključno s pomočjo IKT – večkrat izpostavljen kot »dehumanizacijska« nevarnost (po Ferneding, 2007, v Ruthmann idr., 2015), v času epidemije COVID-19 postane svojevrsten socialni paradoks, saj s svojo distanco varuje človeška življenja, na drugi strani pa ohranja in krepi stike med človeškimi bitji ter omogoča nadaljevanje učnega procesa. Izredne razmere so nas tako rekoč čez noč pripeljale v situacijo, ko smo morali z zadnjega mesta po evropskih raziskavah o šolski rabi IKT v šolskem letu 2017/2018 (v Flogie in Aberšek, 2019) napredovati v stanje, ki je zahtevalo dnevno šolsko delo izključno z računalnikom.

94 % učiteljev in učencev je ob podpori staršev v najkasneje dveh tednih vzpostavilo novo sociokonstruktivistično paradigmo (v Flogie in Aberšek, 2019) učenja inštrumenta, ki je nastale probleme kritično reševala z raziskovanjem, s problemskimi pristopi, z odločanjem, s sodelovanjem in sporazumevanjem zgolj na digitalni komunikacijski ravni. Ta je izpostavila nekaj problematičnih vsebin v učnem procesu, ki so se po izsledkih raziskav najbolj pereče izrazile na področjih: skupinskega muziciranja; nastopanja; zvokovne deviacije, ki otežujejo pedagoško delo na področju tonske produkcije; pomanjkanja osebnega stika in s tem korekcije telesnih gibov; poučevanja otrok s posebnimi potrebami; ponazoritve tehničnih vidikov in interpretacije igranja.

Na drugi strani je bilo v izsledkih raziskave moč zaznati porast digitalne pismenosti na področjih strokovne kompetentnosti, pedagoške kompetentnosti in kompetenc učencev, kar lahko razberemo iz odgovorov večine učiteljev inštrumenta, ki potrjujejo napredek pri: poznavanju spletnih aplikacij za komuniciranje, snemanju in posredovanju avdiovsebin; upravljanju z digitalno

tehnologijo; učinkovitem vodenju in moderiranju učnega procesa; ustvarjanju novih digitalnih učnih pripomočkov ter novih strategij dela in uporabi refleksivnih in elevacijskih pedagoških praks. Prav tako so tudi učenci, po mnenju učiteljev sprva zelo motivirani za pouk na daljavo, dosegli visoko stopnjo odgovornega in uporabnega ravnanja z IKT.

Po Puenteduri (2014) se je dvosmerna ura v stilu mojster/vajenec v našem primeru *redefinirala*, ko je: bila primorana reševati odsotnost bližine in prenosa zvoka z novimi tehnološkimi koncepti (aplikacija za video-/avdiopovezavo, videoklici, e-dopisovanje); *modificirala* s prednostno uporabo posnetih audio- in videometodičnih glasbenih prikazov; sprožila *zamenjavo* ustaljenih in onemogočenih načinov reševanja nalog z novo tehnološko pomočjo (evalvacija s pomočjo posnetkov, komorno igranje s pomočjo posnete spremljave) in na splošno *obogatila* celosten učni proces, kjer je tehnologija ob učinkovitem sodelovanju udeleženih odigrala pedagoško sredstvo, ki je prispevalo k izboljšanju učnih rezultatov (npr. širok dostop in deljenje virov digitaliziranega notnega materiala, urejenega v samostojnih zbirkah, z možnostjo hkratnega pridobivanja informacij v zvočnih, vizualnih in besedilnih formatih).

Rezultate modificiranega načina poučevanja glede na izkustvo poučevanja na daljavo bi bilo potrebno po določenem obdobju zbrati in raziskati. Prav tako bi bilo pri učencih potrebno preveriti dejanske učne izide poučevanja na daljavo, ki so jih učitelji od 18. 5. 2020 pa vse tja do konca šolskega leta 2019/2020 zaznali ob vrnitvi v razrede.

Prednost raziskave smo zaznali v dobro predelanih izkušnjah, saj so učitelji v času dvomesečnega poučevanja že lahko z gotovostjo zavzeli stališča do vseh spremenljivk, ki smo jih raziskovali. Omejitve raziskave so se pokazale v nasičenosti in preobilici dela z IKT, ki se je v mesecih karantene močno povečalo pri vseh družinskih članih in je obremenilo tako učitelje, učence in starše ter ob koncu dela na daljavo povzročila stanje naveličanosti, kar se je deloma izražalo tudi v odnosu do naše spletne ankete.

SKLEP

Poučevanje inštrumenta med epidemijo COVID-19 je s prožnim mentoriranjem učitelja obsegalo aktivnosti v digitalnih notnih knjižnicah, deljenje in rabo zvočnih in videoposnetkov igranja, uveljavitev konceptov spletnega nastopanja in komornega muziciranja. Celoten učni proces, od priprave učne snovi do ocenjevanja, se je preselil na digitalne platforme, kar je poleg porasta digitalne pismenosti učiteljev in učencev posredno povzročilo tudi trajnejšo spremembo koncepta pedagoške prakse. Več kot 90 % učiteljev je poučevanje v času epidemije označilo kot priložnost za iskanje novih učnih načinov in navedlo uporabo novih učnih strategij. Med njimi razberemo didaktične preusmeritve k optimizaciji in personalizaciji poučevanja inštrumenta. Navajajo

tudi svojevrsten uvid v položaj učenca, ki je kljub daljavi »približal« nekatere problematične vidike odnosne dinamike. S tega stališča lahko razumemo tudi spremembe poučevanja na psihosocialnem področju, ki se v rezultatih izražajo kot porast učne samoregulacije in okrepljeno sodelovanje med starši in učitelji.

Po odgovorih udeleženih učiteljev lahko sklepamo, da je bil pouk na daljavo uspešno izveden ob skupnih naporih šolskih vodstvenih teles, učiteljev, staršev in učencev. Učitelji so poleg nezmanjšane aktivnosti učencev zaznali porast obsega dela na področju uvajanja v poučevanje z IKT-sredstvi. Opredelili so področja učnih primanjkljajev, ki jih v bodoče pričakujejo pri nastopanju v živo, skupinskem muziciranju, telesni drži, tehnični izvedbi, intonaciji, interpretativni izvedbi in kvaliteti tonske izvedbe. V največji meri jih pripisujejo elektronskemu popačenju in zamiku zvoka ter odsotnosti telesne bližine, ki je nepogrešljiva za učenje specifične telesne drže ob igranju instrumenta. Čeprav so v svojih odgovorih navedli izboljšave svoje pedagoške prakse in dvig stopnje digitalnih kompetenc, so obenem delo z IKT ocenili kot telesno naporno in nezdravo. Po njihovih odgovorih sklepamo, da sicer preferirajo poučevanje instrumenta/petja v živo, bodo pa v bodoče v svojo pedagoško prakso vnesli pridobljene IKT-kompetence in dopolnjevali poučevanje v živo z IKT-priponočki, ki so se izkazali za učinkovite.

Literatura

- Bol, T. (2020). *Inequality in home schooling during the Coronacrises in the Nedherlands*. University of Amsterdam.
- Deverich, R. K. (2012). *Distance learning for strings*. https://www.violaonline.com/images/distance/Distance_Learning_Strategies_for_Strings.pdf
- Dolenc, L., Dugonik, Š., Goltnik, T., Goznik, T., Gračner, J., Huskić, A., Kobilica, N., Kokol, Z., Koračin, T., Kos, T., Kovše, L., Krajnc, Ž., Podbevšek, T., Venta, N., Verdnik, J., Vincetič, K. in Žinko, R. (2020). *Učenje in poučevanje na daljavo v času zaprtja šol zaradi epidemije Covid-19: Perspektiva pedagoških delavcev v osnovnih in srednjih šolah v prvem mesecu izvedbe pouka na daljavo* (Poročilo o raziskavi). Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo.
- E-safety Support (2013). *What every teacher needs to know about digital literacy*. https://www.paigntonacademy.org/wp-content/uploads/2012/01/What-every-teacher-needs-to-know-about-Digital_Literacy.pdf
- Ferneding, K. (2007). Understanding the message of the medium: Media technologies as an aesthetic. V L. Bresler (ur.), *International handbook of research in arts education*, (str. 1331-1352). Dordrecht, The Netherlands, Springer.
- Flogie, A., in B. Aberšek (2019). *Inovativna učna okolja – vloga IKT*. Zavod Martina Slomška.

- Ho, T. (1991). The development of a computer-assisted approach to the teaching of violin tone production. [Doktorska disertacija, Columbia University Teachers College]. *Dissertation Abstracts International*, 51 (07), 2306A.
- Istance, D., in Dumont, H. (2013). Učenje s tehnologijo. V H. Dumont, D. Istance in F. Benavides (ur.), *Smernice za učna okolja v 21. stoletju* (str. 285–303). Zavod RS za šolstvo.
- Ivšek, M. (2005). Ključne kompetence. V A. Zupan (ur.), *Od opazovanja do znanja, od znanja h kompetencam* (str. 151–156). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Justice, E. (1964). TV plays major role in new teaching technique for violin and cello. *The School Musician*, 36, 38–40.
- Kolman, K. (2010). Uporaba glasbene informatike v metodiki godal. *Glasba v šoli in vrtcu*, 15(3–4), 98–105.
- Kolman, K. (2012). Pomoč programa Sibelius pri digitalnem opismenjevanju. *Glasba v šoli in vrtcu*, 16(1–2), 101–109.
- Kolman, K. (2013). E-learning and string teaching – Violin and viola lesson in virtual classrooms. *Sounds in Europe*, 9, 34.
- Kolman, K., in Rugelj, J. (2019). *Optimizacija poučevanja violine z uporabo kognitivne teorije učenja z večpredstavnostjo* (Predstavitev na konferenci). Mednarodni znanstveni simpozij Formalno in neformalno učenje in poučevanje glasbe, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo.
- Manhattan School of Music (1996). *Manhattan School of Music: Distance Learning*. <https://www.msmnyc.edu/faculty/pinchas-zukerman/>
- Meyer, H.S. (1994). A computer system to improve violin intonation. [Doktorska disertacija, Columbia University Teachers College]. *Dissertation Abstracts International*, 54 (12), 4384A.
- Mayer, R. E. (2013). Učenje s tehnologijo. V H. Dumont, D. Istance in F. Benavides (ur.), *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih in prakse*, (str. 163–183). Zavod RS za šolstvo.
- Mayer, R. E. (2014). *The Cambridge handbook of multimedia learning*. New York: Cambridge University Press.
- Mueller, R. (1997). The development and pilot testing of a hypermedia program to supplement undergraduate string techniques class instruction in upper string vibrato [Doktorska disertacija, University of Illinois at Urbana-Champaign]. *Dissertation Abstracts International*, 57 (12), 5093A.
- Norman, D. A. (1993). *Things that Make us Smart*. Addison-Wesley, Reading, MA.
- OECD/DeSeCo. (2002). *Definition and Selection of Competencies (DeSeCo)*. <http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/definitionandselectionofcompetenciesdeseco.htm>

- Puentedura, R. R. (2014). *Learning, technology, and the SAMR model: Goals, processes, and practice*. (Predstavitev PPT). <https://www.slideshare.net/chanbingruikenneth/samr-model-puentedura-2014>
- Redecker, C. (2018). *Evropski okvir digitalnih kompetenc izobraževalcev: DigCompEdu*. Zavod RS za šolstvo.
- Redecker, C., in Punie, Y. (2017). *European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu*. Publication Office of the European Union.
- Ruthmann, S. A., Tobias, E. S., Randles, C., in Thibeault, M. (2015). Is it the technology? Challenging technological determinism in music education. V C. Randles (ur.), *Music education*, (str. 122–138). Routledge.
- Ruttenberg, A. (1997). *Review and discussion of a generative theory of tonal music*. <http://cognet.mit.edu/book/generative-theory-of-tonal-music>
- Shin, S. K. (2015). Teaching critical, ethical and safe use of ict in pre-service teacher education. *Language Learning & Technology February*, 19(1), 181–197.
- Strange, C. M. (1991). The development of a beginning violin curriculum integrating a computer music station with the principles of comprehensive musicianship. [Doktorska disertacija, Columbia University Teachers College]. *Dissertation Abstracts International*, 51(07), 2309A.
- Teatle, L., in Cutietta, R. (2002). Learning theories as roots of current musical practice and research. V R. Colwell in C. Richardson (ur.), *The new handbook of research on music teaching and learning*, (str. 306–325). Oxford University Press.
- Unicef (B. d.). *UNICEF and Microsoft launch global learning platform to help address COVID-19 education crisis*. <https://www.unicef.org/press-releases/unicef-and-microsoft-launch-global-learning-platform-help-address-covid-19-education>
- Valant, M. (2016). Pouk v glasbeni šoli po šolski prenovi. *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani, javno glasbeno šolstvo na Slovenskem: Pogledi ob 200 letnici*, 25, 217–236.
- Vlada Republike Slovenije (2020). Odredba o prepovedi zbiranja ljudi v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja ter univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih. *Uradni list RS*, št. 33/06, 0070-26/2020. <https://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2020-01-0530>
- Wassell, A. W. (1965). Class string instruction in America: A History and an evaluation. *American String teacher*, 40–42, 47.
- Wassink, D. (2013). Online choral performance – Not live, just different. *Sounds in Europe*, 9, 27.

*Summary**UDC 37.018.43:004:78*

Teaching musical instrument during the COVID-19 epidemic with flexible teacher mentoring included activities in digital music libraries, sharing and using audio and video recordings of playing, and implementing the concepts of online performance and chamber music. The entire learning process from the preparation of the teaching material to assessment has moved to digital platforms, which increased digital literacy of teachers and students and indirectly led to a more lasting change in the concept of pedagogical practice. More than 90% of teachers identified teaching during the epidemic as an opportunity to find new ways of learning and cited the use of new learning strategies. Among them, we recognize didactic shifts towards optimization and personalization of instrument teaching. Teachers also cite a unique insight into the position of the student, who, despite the distance, »brought in front« some problematic aspects of the relationship dynamics. From this point of view, we can also understand the changes in teaching in the psychosocial field, which in the results are expressed as greater learning self-regulation and enhanced cooperation between parents and teachers.

According to the answers of the participating teachers, we can conclude that the distance learning was successfully carried out with the joint efforts of school governing bodies, teachers, parents and students. In addition to the undiminished activity of students, teachers noticed an increase in the volume of work in the field of introduction to teaching with ICT resources. They defined the areas of learning deficits that are expected in the future in live performance, ensemble music, posture, technical performance, intonation, interpretive performance and the quality of sound production. They were mainly due to electronic distortion and delay of sound, and the absence of physical proximity, which is indispensable for learning a specific posture while playing an instrument. Although in their responses they cited improvements in their pedagogical practices and an increase in the level of digital competences, so we should rate working with ICT as physically strenuous and unhealthy. Based on their responses, we conclude that it is difficult to expect a return to classes where they will apply the new knowledge and incorporate tried and tested ICT tools.

GLASBA KOT SREDSTVO ZA SPODBUJANJE PSIHOFIZIČNEGA BLAGOSTANJA STAROSTNIKOV V DOMOVIH ZA STAREJŠE

KLARA SIMČIČ

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
simcic.k@gmail.com

KATJA RAŠL

Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
katjarasl.96@gmail.com

LARA BOJADJIEVA

Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo
lara.bojadjieva@yahoo.com

MAJA DERLINK

Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta
maja.derlink@yahoo.com

Izvleček: Namen raziskave je bil ugotoviti, na kakšen način se uporablja glasba v domovih za starejše v Sloveniji ter kakšne učinke ima na psihofizično počutje starostnikov. Temelj so analize pogovorov z glasbenima terapevtkama ter delovnim terapevtoma. Obstajajo temeljne razlike med različnimi glasbenimi dejavnostmi, specialnimi glasbenimi dejavnostmi in glasbeno terapijo. Nekateri starostniki so se zmožni pogovarjati o tem, kaj jim glasba pomeni. Starostniki imajo najraje petje, predvsem ljudskih pesmi ali pesmi iz njihove mladosti, pa tudi igranje in poslušanje glasbe. Pomembno področje je uporaba glasbe pri osebah z demenco. S prehodi v višje faze demence je ključno terapevtsko spremljanje odzivov starostnika na glasbo.

Ključne besede: glasbena terapija, pomoč z glasbo, starostniki, demenca, dom za starejše

MUSIC AS A MEANS OF PROMOTING PSYCHOPHYSICAL WELL-BEING
OF THE ELDERLY IN RETIREMENT HOMES

Abstract: The aim of this study was to find out in what ways music is used in homes for the elderly in Slovenia and what kind of effects it has on the psychophysical well-being of the elderly. The basis is the analysis of conversations with music therapists and occupational therapists. There are fundamental differences between different music activities, special music activities and music therapy. Some seniors are able to talk about what music means to them. Older people prefer to sing, especially folk songs or songs from their youth, as well as playing and listening to music. An important area is the use of music in people with dementia. With transitions to higher stages of dementia, it is crucial that the elderly's responses to music is monitored by a therapist.

Key words: music therapy, special music activities, elderly, dementia, home for the elderly

O učinkih glasbe in glasbene terapije so skozi leta govorili mnogi. Antični Grki so glasbo uporabljali v različne namene, verjeli so, da celi, lajša bolečine, pomaga pri npr. simptomih epilepsije, da ima sproščujoč učinek ter tako lahko vpliva na zdravje in osebnost. Prva pisana referenca o glasbeni terapiji se pojavi leta 1786 v časopisu *Columbian Magazine* (Davis idr., 1992), kjer anonimni avtor v članku opiše osnovne principe glasbene terapije, ki so v uporabi še danes, ter dokazuje, da se je glasbena terapija v Evropi uporabljala že takrat. Sledili so številni članki o glasbeni terapiji v medicinskih vestnikih. Proti koncu 19. stoletja so začeli glasbo uporabljati v bolnišnicah in šolah ter aktivno promovirali uporabo glasbe za dvigovanje kvalitete življenja. Do leta 1880 so v ZDA ustanovili 14 šol z glasbeno terapijo za ljudi s posebnimi potrebami in pojavili so se mnogi, ki so si prizadevali za uveljavitev glasbene terapije kot uradnega poklica. Medtem se je glasba, tako v Evropi kot v ZDA, uporabljala med drugo svetovno vojno v bolnišnicah za okrevanje in na terenu za dvigovanje morale. Formalno so v Evropi glasbeno terapijo kot poklic potrdili šele v 60. letih. Juliette Alvin je bila ena izmed prvih, ki je v Združenem Kraljestvu delala na razvoju glasbene terapije in primarno z otroki, ki so imeli motnje avtističnega spektra ali kakršne koli druge motnje. Njeno delo in delo tistih, ki so ga nadaljevali, sta pripeljala do tega, da je glasbeno terapijo leta 1976 uradno priznala britanska vlada, ki je ustanovila združenje poklicnih glasbenih terapevtov (ang. Association of Professional Music Therapy). Danes se v Združenem Kraljestvu pri glasbeni terapiji uporablja predvsem improvizirano glasbo, znotraj tega pa sta dve glavni liniji. Ena glasbo uporablja kot medij, skozi katerega se zgodi terapija, druga pa poudarja terapevtski odnos. Združenemu Kraljestvu so sledile tudi druge evropske države, do razvoja glasbene terapije je prišlo na Nizozemskem, v Franciji, Nemčiji, Švici, nekdanji Jugoslaviji, Belgiji ... (Hryniw Byers, 2016). Od leta 1989 se glasbeni terapevti združujejo v Evropski konfederaciji glasbene terapije (ang. European Music Therapy Confederation, EMTC, b. d.). Slovenija je leta 2020 ustanovila Slovensko združenje glasbenih terapevtov, s čimer je trenutno v procesu, da bo po desetih letih postala polnovredna članica združenja EMTC.

Danes so učinki glasbe na otroke in mladostnike bolj raziskani kot učinki glasbe na starostnike, saj imamo pri prvih že dlje časa dobro razvito didaktiko glasbene vzgoje (Lehmerberg in Fung, 2010). Zaradi značilnega podaljševanja pričakovane življenjske dobe pa je vidno zanimanje za povečanje dejavnosti za starostnike, pri čemer so mišljene prav dejavnosti v domovih za starejše ljudi (Lunežnik idr., 2018). Njihov del so tudi glasbene dejavnosti, od vsakodnevnega poslušanja glasbe in spontanega prepevanja, strokovne pomoči z glasbo in glasbenega izobraževanja pa do izvajanja glasbene terapije. Ena izmed ločitev, kot jo je uporabila M. Kuzma (2004), opredeljuje tri oblike pomoči z glasbo, glasbene dejavnosti, specialne glasbene dejavnosti in glasbena terapija, pri katerih se delovne metode precej razlikujejo. V tem članku se navezujemo na naslednjo ločitev: glasbene dejavnosti, specialne glasbene dejavnosti oz. pomoči z glas-

bo ter glasbena terapija. Danes obstaja v Sloveniji univerzitetni drugostopenjski magistrski študijski program Pomoč z umetnostjo na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer se izobražujejo umetnostni terapevti, v izobraževanje pa spada tudi pomoč z glasbo. Od leta 2014 pa obstaja tudi prvi študij glasbene terapije na Inštitutu Knoll, kjer izobražujejo glasbene terapevte in so povezani z mednarodnimi strokovnimi organizacijami za glasbeno terapijo. V raziskavi so nas zanimale vse oblike glasbenih intervencij, ki se uporabljajo v domovih za starejše in ki zajemajo glasbo v njenih najrazličnejših oblikah v terapevtske namene (Sihvonen idr. 2017).

PRISOTNOST GLASBENIH INTERVENCIJ V DOMOVIH ZA STAREJŠE V SLOVENSKEM PROSTORU IN DRUGO

Raziskav o uporabi glasbe v domovih za starejše v slovenskem prostoru ni veliko. Veršnik (2017) je v svoji doktorski disertaciji raziskoval glasbeno življenje upokojencev na slovenskem Koroškem. Gre za prvo obsežnejšo etnomuzikološko študijo v slovenskem znanstvenem prostoru, ki obravnava vidike tretjega življenjskega obdobja. Ugotovil je, da Slovenija zaostaja v organizirani rabi glasbe za dobrobit starejših. Stanovalci domov so odvisni od ponudbe posameznega doma, vendar je glasbeno življenje v domovih pestro, glasbene aktivnosti pa so po vsej Sloveniji precej podobne. Med njimi izstopa petje, stanovalci se identificirajo z ljudsko ali ponarodelo pesmijo, od glasbil izstopa harmonika (Veršnik, 2017).

K. Unetič (2014) je v svoji diplomski nalogi, kjer je raziskovala način dela z osebami z demenco v socialnem varstvu in v raziskavo vključila deset domov, ugotovila, da so z glasbeno terapijo seznanjeni v vseh obravnavanih domovih za starejše, čeprav je v pravem pomenu (»z uporabo sobe v ta namen«) niso izvajali v nobenem od domov. Prav tako v nobenem od domov zaposleni niso bili izobraženi za izvajanje glasbene terapije, je bilo pa v nekaterih domovih prisotno sodelovanje s posameznimi zunanjimi glasbenimi strokovnjaki. K. Unetič piše, da je bolj namensko uporabo glasbe (»v smislu približka terapiji«), zasledila v dveh javnih in enem zasebnem domu. V enem so sodelovali z glasbeno terapevtko, ki jim je zaradi pomanjkanja časa poslala tri CD-je z glasbo, ki so jo potem predvajali stanovalcem doma. V drugem od javnih domov je bila ena izmed zaposlenih poklicna glasbenica, ki je organizirala glasbene delavnice enkrat na mesec, v zasebnem domu pa so glasbo predvajali osebami z demenco, glede na njihove glasbene želje iz preteklosti. V enem od domov je bila izražena želja po izobraževanju v smeri glasbene terapije, v drugem pa so razmišljali o poceni izdelavi glasbil za uporabo v namene glasbene terapije. V vseh domovih za starejše pa je bila prisotna vsakodnevna ali večkrat tedenska splošna uporaba glasbe pri delu z osebami z demenco, kjer so jih vključili v razne glasbene aktivnosti, kot so petje, zbor, udeležba koncertov, glasbenih prireditev, poslušanje

glasbe preko CD-predvajalnika, ali pa so bile te dejavnosti integrirane v druge domače dejavnosti.

V raziskavi Rasporja in Macuha (2019) o prostočasnih dejavnostih starostnikov, kjer sta v vzorec vključila 43 od 99-ih domov v Sloveniji, starostniki poročajo o organiziranem pevskem zboru v 15-ih domovih, plesni ustvarjalnici v 6-ih domovih, o igranju z zvočnimi tubami, izdelavi glasbil, muzikoterapiji ter terapiji z gongi pa v po enem izmed domov.

V tujini so študije o uporabi glasbe v domovih za starostnike pogostejše. Mileski idr. (2019) so pri svojem pregledu 30-ih študij o uporabi glasbe v domovih med najugodnejšimi učinki zabeležili povečano socializacijo in komunikacijo, zmanjšanje depresije, izboljšanje kardiovaskularnih (srčnega utripa, krvnega tlaka ...) in respiratornih parametrov, zmanjšanje agitacije ter drugih vedenjih problemov. Pri tem so ugotovili, da so najpogostejše ovire pri uporabi glasbe, da je glasba pogosto povezana z drugimi aktivnostmi, da je težavna za izvajanje in da v nekaterih študijah niso potrdili ugodnih sprememb za kvaliteto življenja. Nekateri študije pa so ugotovile celo senzorično preokupacijo, ki je povzročila upad v fizičnem zdravju. Zato je potrebno poudariti, da sta zelo pomembni glasnost in izbira glasbe.

J. T. v. d. Steen idr. (2018) po pregledu 22-ih študij priporočajo vsaj pet glasbeno-terapevtskih srečanj, ki bi zmanjšala depresijo in druge vedenjske probleme oseb z demenco v domovih za starejše. Izboljšalo naj bi se tudi čustveno blagostanje, kvaliteta življenja, malo ali pa nič pa naj ne bi terapija vplivala na stanja agitacije, agresije in kognicije. Avtorji niso gotovi glede vpliva na socialno vedenje in dolgoročne učinke. Potrebovali bi več študij o trajanju učinkov glede na trajanje in število posameznih terapij. Podobno zaključujejo C. Brown Wilson idr. (2019) po pregledu 13-ih študij uporabe glasbe za lajšanje anksioznosti pri demenci. Anksioznost v poznem obdobju življenja je pomembna duševna motnja, saj ima lahko podobne posledice kot huda depresija in se pogosto pojavlja pri osebah z demenco v domovih za starejše, malo pa je znane o učinkovitih nefarmakoloških terapijah. Uporaba glasbe se pri tem pojavlja med pogostejšimi in se kaže kot obetajoča, vendar je študij malo in zaključki niso konsistentni. Zanimivo je, da so Tsoi idr. (2017) ugotovili, da je receptivna glasbena terapija učinkovitejša pri zmanjševanju agitacije, vedenjskih problemov in anksioznosti pri demenci kot aktivna ali »interaktivna« glasbena terapija.

Na Norveškem sta E. M. R. Ekra in Dale (2020) izvedla raziskavo o sistematični uporabi glasbe v domovih, kjer so vključili starostnike iz treh domov. Ustvarili so glasbeni program, knjige s pesmimi ter pripadajočimi CD-ji, ki so vsebovale pesmi, ki naj bi bile starejšim osebam na Norveškem znane iz časa njihovega otroštva ali najstništva. Osebe je s predhodno pomočjo glasbenega terapevta izvajalo glasbeni program, individualno ali v manjših skupinah. Starostniki so se spomnili pesmi, priklicali so spomine, izboljšali so se njihovi komunikacija, govor ter počutje. En primer govori o tem. Stanovalka, ki je

popolnoma izgubila sposobnost govora, je uspešno zapela besedilo pesmi in izgovorila vse besede. Strategija terapije, ki so jo izbrali, je bila koristna tudi za osebje, saj so glasbo uporabljali na bolj ozaveščen način, ne le kot glasbo v ozadju, redna prisotnost glasbenega terapevta pa je med njimi ohranjala entuziazem za delo. Ugotovili so, da je potrebno glasbeno terapijo dobro načrtovati, saj lahko kakršna koli glasba, ki se predvaja v ozadju, starostnike moti in jo doživlja-jo le kot hrup. S. I. M. Janus idr. (2020) so raziskovali škodljive vplive zvočnega okolja v domovih za starejše. Ugotovili so, da je v domovih visoka stopnja hrupa (55-68 dB(A)), ki jo povzročajo predvsem človeški glasovi in elektronske naprave. Ta hrup je moteč in lahko povečuje stopnjo agitacije tako med stanovalci kot med osebjem ter tudi poslabša spanje.

Pomemben aspekt je tudi uporaba glasbene terapije kot komplementarne oblike v paliativni oskrbi. Pregledna študija 12-ih člankov Schmidta idr. (2018) je pokazala pozitivne učinke individualnih glasbenih terapij ob prisotnosti certificiranega glasbenega terapevta, npr. na bolečino, čeprav se to ni pokazalo pri vseh študijah. Pri tem so poudarili pomen individualnih glasbenih preferenc, ki v nekaterih primerih niso bile vključene v terapijo. Tekom glasbene terapije so se pojavljali pozitivni občutki kot tudi zahtevna čustva in povečana kvaliteta življenja. Povečali se je udobje, zavedanje telesa, čustveno olajšanje in izboljšanje odnosov.

VPLIV GLASBENIH INTERVENCIJ NA PSIHOFIZIČNO POČUTJE STAROSTNIKOV

Glasba vpliva na čustvovanje, podzavest in spomin. Vpliva na delovanje vegetativnega živčevja in neuroendokrine povezave, kar kažejo spremembe v srčnem utripu, pretoku krvi, prevodnosti kože in dihanju. Spremembe v fizioloških odzivih odražajo spodbujanje čustev preko glasbe (Habe, 2005). Vplivi so torej vidni na psihosocialni, fiziološki in emocionalni ravni. Učinki glasbe, kot so izboljšanje razpoloženja, pojav zadovoljstva, izboljšanje delovnega spomina, zmanjšanje bolečin, se sicer kažejo pri različnih dejavnostih z glasbo, a najpomembnejši in najvidnejši naj bi bili prav pri procesu glasbene terapije (Lunežnik idr., 2018).

Napredek v razumevanju živčne osnove delovanja glasbe je obudilo klinično zanimanje za glasbo kot nevrorehabilitacijo pri s starostjo povezanih nevroloških boleznih, kot so možganska kap, Alzheimerjeva bolezen in druge demence ter Parkinsonova bolezen, ki so dandanes v porastu. Za možgane glasba predstavlja enega izmed najkompleksnejših in najbolj multimodalnih stimulusov, ki aktivira ne le avditorni korteks, temveč še številne druge kortikalne sisteme v temporalni, frontalni, parietalni, cerebelarni, limbični in paralimbični regiji možganov, povezane z vzporednimi kognitivnimi, govornimi, motoričnimi in čustvenimi procesi (Särkämö in Sihvonen, 2018).

Moderne metode slikanja možganov so pokazale, da si procesiranje glasbe in govora delita mnoge dele možganov, zato lahko glasbo uporabimo kot orodje za doseganje jezikovnih centrov na način, ki ga govorjeni jezik ne more (Särkämö in Sihvonen, 2018). Že vsaj od leta 1740 je znano, da lahko ljudje z močno okrnjeno sposobnostjo govora po kapi še vedno pojejo besedila znanih pesmi, čeprav eksperimentalnih študij na to temo ni veliko (povzeto v Särkämö in Sihvonen, 2018). Več je zabeleženih primerov pri Alzheimerjevi bolezni, ko oseba v pozni fazi demence, nekomunikativna in neodzivna na okolico, ob znani pesmi nenadoma postane animirana in vznemirjena (povzeto v Särkämö in Sihvonen, 2018). Ti ljudje poleg melodij in naslovov pesmi skozi glasbo zaznavajo tudi čustva. Znana glasba ima tu velik pomen, saj vzbuja tako osebna čustva kot tudi avtobiografske spomine ter izboljšuje počutje (Särkämö in Sihvonen, 2018; Lynar idr., 2017). Z glasbo povezani spomini se tako dotaknejo regij v možganih, ki so še ohranjene, kar velja tudi za nekatere druge možganske poškodbe (povzeto v Särkämö in Sihvonen, 2018). Kot učni pripomoček se tu lahko uporablja glasbena mnemonika, ki zagotavlja časovno strukturo, kar olajša učenje besed. Znano besedilo lahko priključimo melodijo in obratno (Särkämö in Sihvonen, 2018).

Poslušanje glasbe, ki je morda najenostavnejša in najdosegljivejša oblika rehabilitacije, se je prav tako izkazalo za ugodno, npr. pri okrevanju bolnikov po možganski kapi (Särkämö idr., 2008), kjer so bolniki sami izbirali glasbo, poslušali pa so jo dva meseca po minimalno 1 uro na dan. Pri tem so zaznali strukturne spremembe možganov kot tudi izboljšanje verbalnega spomina, pozornosti, zmanjšanje depresije in zmedenosti, izboljšanje razpoloženja in motorične aktivnosti. Za pomoč pri okrevanju po kapi avtorji izpostavljajo še druge tehnike glasbene terapije. Z glasbo podprta terapija za motorično okrevanje po kapi (ang. Music-Supported training – MST) skozi igranje instrumentov izboljšuje motoriko zgornjih okončin. Melodična intonacijska terapija (ang. Melodic Intonation Therapy – MIT) izboljšuje govorno-motorične spretnosti. Pri MIT je intonacija govora izražena z visokimi ali nizkimi toni. Izgovorjava je sprva trenirana s pomočjo melodičnega intoniranja pogostih fraz pri počasnem ritmu sočasno s tapkanjem roke. Temu nato sledi več korakov, ki sčasoma petje spremenijo v govor. Pri zdravljenju Parkinsonove bolezni pa se uporablja tudi ritmična avditorna stimulacija (ang. Rhythmic auditory stimulation), ki izrablja notranjo tendenco, ki gibe uskladi z ritmom, npr. pri hoji, kjer se uporablja naravna ritmičnost. Serija zvočnih signalov v obliki fiksnega ritma se sinhronizira z gibanjem. Potem so tu še ples in skupinske glasbene intervencije, npr. zbori, ki vključujejo tudi skupinsko interakcijo (Särkämö in Sihvonen, 2018; Sihvonen idr., 2017; Clements-Cortes in Bartel, 2018; Magee idr., 2017).

Obstajajo številne raziskave, ki kažejo, da glasbene intervencije lahko pomagajo olajšati simptome demence skozi vse njene stopnje (Särkämö in Sihvonen, 2018; Steen idr., 2018). Tako receptivne kot aktivne ali ekspresivne glas-

bene intervencije so pokazale izboljšanja na čustvenem področju (manj anksioznosti, razdražljivosti in depresivne simptomatike) kot tudi kognitivne koristi (kognicija, spomin). Študije, ki se ukvarjajo z raziskovanjem čustvenih učinkov receptivnih glasbenih aktivnosti pri demenci, se lahko razdelijo na tiste, ki raziskujejo enkratne učinke poslušanja glasbe, ter na kratkotrajne ter dolgotrajne, pri čemer so beležili izboljšanje že po enkratni izpostavljenosti (povzeto v Särkämö in Sihvonen, 2018).

METODOLOGIJA

Raziskovalna metoda

Raziskava je bila izvedena s pomočjo kvalitativne metode s tehniko polstrukturiranega intervjuja.

Namen raziskave

Namen raziskave je bil ugotoviti, na kakšen način in v kolikšni meri se v slovenskih domovih za starostnike izvajajo različne glasbene intervencije. Zanimali so nas tudi poznavanje in razširjenost glasbene terapije, uporabnost pri delu s starostniki, potek glasbene terapije, koliko kvalificiranih terapevtov se s tem ukvarja in kakšni so učinki glasbenih intervencij na starostnike.

Raziskovalni vzorec

Raziskava je bila izvedena s pomočjo štirih intervjuvancev, strokovnjakov različnih poklicnih profilov, ki redno izvajajo glasbene intervencije v domovih za starostnike v Sloveniji. Sledi podroben opis udeležencev raziskave.

Prva sogovornica je bila Špela Loti Knoll (42 let), akademska glasbenica, prof. oboe, ki je leta 2002 končala študij na Akademiji za glasbo v Ljubljani, leta 2009 pa strokovni magisterij iz glasbene terapije na Cambridgeu v Združenem Kraljestvu, ustanoviteljica, direktorica in vodja Inštituta Knoll (IK), ki izobražuje slovenske glasbene terapevte.

Druga sogovornica je bila Mihaela Kavčič (44 let). Po prvi izobrazbi je profesorica razrednega pouka in po drugi glasbena terapevtka IK, za kar je študirala na inštitutu Knoll. Je samostojna podjetnica in kot glasbena terapevtka vodi skupini v dveh domovih za starejše ter skupinsko in individualno terapijo v CUDV Radovljica. Napisala je knjigo *Up: glasbena terapija z osebami z demenco*, ki je prva knjiga o glasbeni terapiji za osebe z demenco v slovenščini.

Tretja sogovornica je bila Jerneja Bernot (29 let), dipl. delovna terapevtka brez predhodne glasbene izobrazbe. Zaposlena je v Domu upokojencev Domžale, kjer so se pred enim letom, na njeno pobudo, pobudo še ene delovne

terapevtke, direktorice in Rotary kluba Domžale začeli usmerjeno in poglobljeno ukvarjati z glasbenimi intervencijami.

Četrty sogovornik je bil Matija Puškarič (44 let). Po izobrazbi je dipl. delovni terapevt, zaposlen je v Domu starejših občanov Fužine, kjer tudi vodi pevski zbor. Pri svojem delu s starostniki kot glasbeni samouk pogosto uporablja kitaro. Z osnovami glasbene terapije se je seznanil na seminarju na Inštitutu Knoll.

Postopek

Intervjuji so bili zaradi razmer CV-19 izvedeni preko skypa. Pridobljeni odgovori so bili transkribirani in poslani v pregled in potrditev udeležencem raziskave. Analizirani so bili s pomočjo tematske analize.

Raziskovalna vprašanja

- RV1: Kdaj in zakaj ste se začeli ukvarjati z glasbeno terapijo/glasbenimi intervencijami pri populaciji starostnikov?
- RV2: Kdo v domovih za ostarele je bil tisti, ki je dal pobude za izvedbo glasbenih intervencij?
- RV3: Kako konkretno potekajo glasbene intervencije?
- RV4: Kdo od starostnikov se vključi v glasbene intervencije?
- RV5: Katere učinke glasbenih intervencij opažajo pri vključenih starostnikih?
- RV6: Katere glasbene intervencije imajo starostniki najraje?
- RV7: Katero glasbo starostniki najraje poslušajo in preko katerega medija (radio, TV, CD-predvajalnik, računalnik)?
- RV8: Kakšen odnos imajo do glasbenih intervencij zaposleni (strokovni kader) v domu?
- RV9: Ali lahko delite en navdihujoč primer iz prakse nudenja glasbene intervencije starostnikom?
- RV10: Ali poznate (še) kakšne primere dobrih praks uporabe glasbe v domovih za starostnike v Sloveniji?
- RV11: Kaj glasba pomeni starostnikom?

REZULTATI

V nadaljevanju predstavljamo odgovore, ki temeljijo na kvalitativni analizi intervjujev. Iz odgovorov izvemo, da so se sogovorniki začeli z glasbenimi intervencijami ukvarjati v različnih življenjskih obdobjih in da se pri tem v različnih merah ukvarjajo s populacijo starostnikov. Špela Loti Knoll s starostniki dela le priložnostno, to ni njeno specializirano področje. Kot glasbena terapevtka dela z različnimi klientskimi skupinami. Mihaela Kavčič je že tekom

študija glasbene terapije ugotovila, da sta ji zelo blizu dve skupini, otroci in starostniki. V okviru prakse, v drugem letniku, je delala v domu za starejše v Logatcu. Tam je opravljala prakso s skupino starejših in z dvema posameznicama v paliativni oskrbi. Kasneje jo je to začelo še bolj zanimati, še posebej osebe z demenco in paliativa, tako da se je nato tudi v samem študiju bolj usmerila v delo s starejšimi. Jerneja Bernot se je usmerjeno in načrtno začela ukvarjati z glasbenimi intervencijami pred približno enim letom, ko je Rotary klub Domžale domu upokojencev podaril več slušalk. Tako so pričeli aktivno delati na projektu. Matija Puškarič se je že na fakulteti, tekom študija delovne terapije, seznanil z glasbenimi intervencijami, danes pa z vodenjem pevskega zbora v Domu starejših občanov Fužine in izvajanjem terapije s poslušanjem glasbe pri ljudeh v zaključni fazi sledi smernicam vključevanja glasbe v delo s starejšimi.

V večini domov je glasba prisotna vsakodnevno in že od nekdaj, strokovno osebje pa skrbi za to, da so stanovalci v rednem stiku z glasbo. Tu gre za del zdravstvenega osebja, ki so ljubiteljski glasbeniki ali pa imajo glasbeno izobrazbo. Glasba je odličen pripomoček za to generacijo ljudi, kot pravi delovni terapevt Matija Puškarič. Za začetek izvajanja glasbene terapije v domovih za starejše pa obstajata dva načina. Pogosto kvalificirane glasbene terapevte, ki bi bili pripravljeni na sodelovanje, poiščejo strokovni delavci ali pa vodstvo domov za starejše, ki vidi potrebo po izvajanju glasbene terapije in za to želi strokovnjake. Velikokrat so za glasbeno terapijo zelo navdušeni delovni terapevti, saj se od njih nekako pričakuje, da so »animatorji«, ki pojejo. V pobudo pa so lahko vključeni tudi vodje zdravstvene nege in ostali zdravstveni delavci, ki se potem izobražujejo na področju glasbene terapije in na svoj način uporabijo znanje, ki so ga pridobili. V domžalskem domu upokojencev sta pobudo za izvajanje glasbenih intervencij dali delovni terapevtki, ena izmed njih je napisala diplomsko delo na temo pomoči z glasbo. Projekt so začeli izvajati ob podpori direktorice doma in Rotary kluba Domžale. Drugi način pa predstavljajo študenti glasbene terapije, ki sami iščejo domove, kjer bi lahko izvajali prakso in se tako v domu, ki je pripravljen na sodelovanje, dogovorijo, da terapije preizkusijo.

Glasbena terapija se lahko izvaja individualno ali skupinsko, pri tem pa mora biti prisoten kvalificiran glasbeni terapevt (Sihvonen idr., 2017). Glasbena terapija je svoja stroka – ni pedagogika ne sociala in ne umetnost. Kljub izraziti interdisciplinarnosti se glasbeno terapijo uvršča v zdravstvo, saj ne gre za umetnost glasbe, pač pa za zdravilne, pozitivne učinke, ki jih imata zvok in glasba pri delu z bolnimi ljudmi. V domovih za starejše se lahko npr. izvaja skupinsko, kjer posamezno skupino tvori 4–6 starostnikov, kot to opiše Mihaela Kavčič. Starostniki so glede na njihovo psihofizično stanje (npr. če imajo demenco) pogosto razdeljeni na homogenejske skupine. Terapija poteka enkrat tedensko in traja od 45 do 60 minut. Za starostnike je specifično, da se izvaja aktivna glasbena terapija, kar pomeni, da so klienti aktivni v glasbi, pojejo in igrajo na instrumente, ne gre le za poslušanje glasbe. Uporablja se metodo glasbene improvizacije. Značilno za starostnike je tudi, da se pri njih izvaja veliko

petja znanih pesmi, skozi katere se jim zbudijo spomini, čustva in občutki. Terapevtsko srečanje se začne s pozdravno pesmijo, ki jo glasbeni terapevt zapoje in zaigra za vsakega člana skupine posebej. Ko pesem že poznajo, vsi v skupini sodelujejo in pojejo zraven. Sledi čas za improvizacijo in pogovor. Improvizacijo udeleženci začnejo samostojno ali ob povabilu glasbenega terapevta, ki poda temo, na katero se nato navežejo pri ustvarjanju. Včasih improvizacija poteka samo z glasbili, udeleženci vzamejo kakšen instrument in začnejo igrati, nato pa se pridružijo tudi ostali. Uporablja se preprosta glasbila, ki jih lahko igra vsak: zvončke, metalofonske ploščice, manjše ročne bobne, pentatonske zvončke, kjer je vse, kar zaigraš, prav. Glasbeni terapevt pogosto uporablja tudi kitaro. Zelo pomemben del predstavlja prepevanje, saj je to oblika glasbenega izražanja, ki so jo starostniki v svojem življenju največkrat uporabljali. Predvsem pri osebah z demenco tak način omogoča dostop do njihovih osebnih vsebin, identitete, do katerih drugače težko dostopamo. Pomembno je, da gre za glasbo, ki jim je blizu. Pri zelo starih osebah ima še vedno velik pomen slovenska ljudska pesem, narodna glasba, medtem ko so mlajši starejši poslušali tudi drugo glasbo. V repertoar tako sodijo ljudske, partizanske pa tudi cerkvene pesmi – odvisno je od okolja, v katerem terapevt deluje, in skupine, pa tudi od odprtosti ljudi za tovrstne vsebine. Pri pevskem srečanju se vedno zgodi, da nekdo poda predlog za petje določene pesmi ali pa kar sam začne peti in nato vsi ostali pojejo z njim. V osrednjem delu se torej prepletata improvizacija in pogovor, ni vse samo glasba. Veliko je tudi časa za tišino. Mihaela Kavčič pričuje, da večkrat kognitivno še sposobnejši udeleženci poročajo, da so siti vseh teh glasov in da jim je dovolj samo, da so tam s skupino in da je tišina. Takšna prisotnost je lahko nekaj, kar jim popolnoma zadošča. Terapevtsko srečanje se konča z zaključno pesmijo, ki povzame, kar so počeli, in udeležence pospremi nazaj v njihovo življenje, do naslednjega srečanja. V Domu upokojencev Domžale glasbena intervencija poteka tako, da stanovalcu namestijo brezžične slušalke, preko katerih mu 20 minut predvajajo glasbo. Gre za receptivno obliko terapije, kjer udeleženci samo poslušajo glasbo in je ne ustvarjajo, v tem primeru pa je prisotno zdravstveno osebje in ne kvalificiran glasbeni terapevt. Glasba je za vsakega stanovalca individualno izbrana in prilagojena njegovemu okusu. Z nasveti glede izbire primerne glasbe so pomagali tudi svojci stanovalcev. Ves čas terapije je prisotno zdravstveno osebje, ki opazujejo odzive, svoja opažanja pa za vsakega udeleženca posebej zapisujejo v njegovo osebno mapo. V DSO Fužine prav tako ne izvajajo glasbene terapije, vendar je glasba pri njih vedno prisotna. Imajo pevski zbor, v katerega se vključujejo njihovi stanovalci pa tudi dnevni varovanci oz. zunanji uporabniki njihovih storitev. V domu se zelo prilagajajo biografiji stanovalcev, upoštevajo, kako so ljudje živeli, in jim poskušajo omogočiti, da lahko glasbo še zmeraj poslušajo ali spremljajo. Preko individualnih zgodb oziroma biografij, ki jih pripravijo za vsakega stanovalca, ki pride v dom, se ve, ali jim je glasba blizu in se jim pomaga, da lahko ustvarjajo še na-

prej. V varovani bivalni enoti za dementne stanovalce se glasbo predvaja čez cel dan – glasbo poslušajo pa tudi gledajo preko televizije.

Osebe domov skrbi za to, da so v skupinske glasbene dejavnosti vključeni vsi, ki jih to zanima in jih o dejavnostih obveščajo. Večina je zmožna priti samih, tistim, ki tega ne zmorejo, pa pomaga zdravstveno osebje. V specialne glasbene terapije, npr. poslušanje glasbe preko slušalk, pa vključujejo nepomične stanovalce, ki ne zmorejo več sedenja na invalidskem vozičku in posledično niso vključeni v aktivnosti, ki se dogajajo v domu. To je pomembno predvsem v paliativi. Pri izbiri posameznikov in oblikovanju skupin z glasbenim terapevtom prav tako sodeluje strokovni kader – delovni terapevt, fizioterapevt in zdravstveni delavec, včasih pa tudi gospodinja, ki dobro pozna osebe na oddelku. Prvi pogoj za izbiro je, da so osebe odzivne na glasbo in jim je leta všeč. Po navadi izbirajo med posamezniki, ki so bolj izolirani in se ne želijo družiti ali biti v skupinah, ali pa takšnimi, ki ne zmorejo več sedenja na invalidskem vozičku. Za tiste, ki so še dovolj samoiniciativni in aktivni, je v domu veliko druge ponudbe raznih aktivnosti. Praviloma skupina doživljenjsko ostane ista. Njeni člani se lahko zamenjajo v primeru, če komu način glasbene terapije ne ustreza ali pa če ne mara glasbe. To, da prostovoljno prenehajo s terapijo, se zgodi zelo redko, večinoma se nov član lahko priključi skupini, kadar kateri od članov umre in se posledično sprostijo njegovo mesto.

Naši sogovorniki opažajo, da pevske zbori, ples in gibanje preko glasbe ob telovadbi, praznovanje rojstnih dni, folklorne skupine vzbujajo pozitivna čustva. Preko tega ohranjajo socialni stik in pozitivno vzdušje oziroma čustvovanje. Učinki glasbenih intervencij se tako kažejo kot umirjenost in izboljšanje razpoloženja. Več časa za predelovanje težjih čustev se najde znotraj glasbene terapije. Prej ali slej se zgodi, da se neka pesem nekoga zelo močno dotakne. Varen terapevtski prostor je zelo pomemben, saj lahko takrat oseba o tem govori ali mirno joka zraven, kar gre skupaj z njegovo temo. Vloga terapevta je, da odgovori na morebitne izpostavljene in posebne občutke, ki lahko pridejo na dan med terapijo. Demenca je npr. bolezen, ki se s časom slabša. Kot pričuje Špela Loti Knoll, je glasbena terapija ne more pozdraviti, lahko pa upočasnijo njen potek. Ljudem da predvsem občutek, da na tej poti niso sami. Če imajo terapijo enkrat na teden, bodo imeli občutek, da je vsake toliko časa še nekdo z njimi. V vsem tem se počutijo izredno osamljeni. Še bolje je, če lahko proces uskladimo z njihovimi svojci.

Starostniki radi poslušajo radio, televizijo, pejejo pri telovadbi, poslušajo pevske zборе, gledajo plesne nastope. Mnogim starostnikom je petje zelo blizu in se radi udeležujejo petja ob kitari v parku ali pevske zborov, saj so celo življenje veliko prepevali in tudi radi poslušali petje. Veliko starejših, ki so kognitivno še sposobnejši, se med glasbeno terapijo pogosto težko odloči za igranje instrumenta. Instrument jim predstavlja nekaj, česar ne obvladajo. Velikokrat se jim zdi, da ga lahko igrajo samo tisti, ki so se ga kdaj učili in to znajo. Ko s starostjo demenca napreduje, se v nadaljnji fazi pogosto zgodi, da meje

malo popustijo in takrat se lažje odločajo za igranje instrumenta. Takrat se ne obremenjujejo s tem, ali igrajo prav ali narobe, pomembneje je, kaj iz tega nastane. Prav zaradi tega učinka so dobrodošle mešane skupine udeležencev glasbene terapije, saj starejše osebe z demenco, ki si upajo igrati, lahko pritegnejo in vzpodbudijo tudi ostale, ki si še ne upajo, da se vključijo. Zgodi se, da tudi oseba v tretji, predzadnji, fazi demence prepozna melodijo. Velikokrat je tako, da znajo večino pesmi tudi zapeti. Težava je lahko v besedilu, kar je verjetno odvisno od tega, koliko je bila neka pesem nekemu blizu in ali je že v otroštvu in mladosti, npr. ob kmečkih opravilih, pel vseh 10 kitic zraven. Morda je povezava v tem, da se ne spomnijo besedila, ker ga nekoč niso utrdili. V okviru glasbene terapije s starostniki terapevti delujejo, če se le da, brez tehnologije. Običajno zna terapevt spremljati s kitaro ali klaviaturami, zraven pa se poje v živo – to je aktivna oblika glasbene terapije. Uporaba tehnologije je primernejša za delo z mladostniki, saj jim je tak način poslušanja glasbe zelo blizu.

V prostem času je poslušanje glasbe čisto odvisno od vsakega posameznika. V domovih za starejše je lahko veliko glasbene ponudbe, lahko imajo pevski zbor, v nekaterih domovih pa enkrat na teden ali enkrat na 14 dni tudi koncert v živo. Poleg tega imajo lahko v svoji sobi radio. Osebe, ki to zmorejo, si lahko same prižgejo in ugasnejo radio. Osebam, ki pa tega ne zmorejo same, glasbo pripravljajo negovalci, bolničarji, medicinske sestre. Tam je zelo dobrodošlo, če svojci vedo, kakšna glasba je tej osebi blizu, in če lahko preverijo ustreznost glasnosti. Velikokrat je odvisno od zaposlenih, da v sobah, kjer nekdo večji del dneva nebogljeno leži, poskrbijo, da se prižge televizija ali radio. Za ustvarjanje vzdušja je potrebno skrbeti v pravi meri. Osebe mora biti pozorno na to, da posamezniku z njemu neprijetno glasbo in zvoki ne ustvarjajo dodatnega nepotrebne stresa in neugodja. Ni vsaka glasba in vsaka glasnost glasbe primerna za osebo, ki tam leži. Nekateri imajo raje, da je v sobi tišina, kot da igra nekaj, česar ne želijo poslušati. V domovih je pogosto zelo malo enoposteljnih sob, zato v primeru več stanovalcev z različnimi glasbenimi okusi, željami in potrebami uporabljajo slušalke.

Pobuda za različne glasbene intervencije prihaja s strani zaposlenih v domovih. V domžalskem domu upokojencev imajo negovalke zelo pozitiven odnos do petja in tudi one večkrat spontano zapojejo s stanovalci. V glasbene aktivnosti se zelo aktivno vključuje tudi fizioterapevtka, ki zelo rada poje in vodi pevski zbor. V DSO Fužine je vodja pevskega zbora delovni terapevt, pravi, da je kitaro njegov praktični pripomoček, ki ga uporablja čez cel dan. Glasbeni terapevtki opažata, da imajo zaposleni v domovih za starejše na splošno zelo pozitiven odnos tudi do glasbene terapije, ko jo spoznajo. Na začetku še ne poznajo stroke, ker se z njo še niso srečali. Ko spoznajo glasbeno terapijo, vidijo dobrobit takšne terapije in pozitivne učinke, ki jih ima na udeležence. Po tem s sprejemanjem stroke ni težav. Največjo težavo glede izvajanja glasbene terapije v domovih za starejše predstavlja financiranje. Ne manjka starostnikov, ki bi ter-

apijo potrebovali, ne manjka strokovnega osebja, ki vidi pozitivne učinke, vendar je, sploh v socialno težavnih okoljih, vedno vprašanje financiranja.

Pri delu s starostniki, glasbeni terapevti doživljajo veliko navdihujočih primerov. Nekatere izmed teh so sogovorniki delili z nami. Špela Loti Knoll je pripovedovala o enkratnem dogodku, izvedbi enourne glasbene delavnice s skupino 8 starejših oseb s težjo obliko demence. Prinesla je instrumente, ki so bili obvladljivi za starejše, da bi lahko skupaj igrali. Po pozdravni pesmi, ki jo je zapela za vsakega izmed udeležencev, je dobila vtis, da so zelo neodzivni. Nekateri so na pol spali, ena gospa je hodila noter in ven, ker sploh ni vedela, kje je, zakaj je in kako je. Dve osebi sta bili nekako prisotni in sodelovali, ostali pa se sploh niso odzivali na dogajanje, zato jo je zelo skrbelo, kako bo izvedla to delavnico. Videla je, da je za to skupino smiselno edino petje. Začela je peti eno pesem, pridružila se ji je ena gospa, potem se je s svojim predlogom pesmi oglasila še ena gospa na drugem koncu sobe in pričela peti, nakar se je zbudil še en gospod in se priključil petju. Tako se je zgodilo neverjetno, ko so v pol ure vsi starostniki, za katere je na začetku imela občutek, da so »neodzivni«, prepevali. Peli so ljudske pesmi, ki jih sama ni poznala. Vsi so znali besedila in so prepevali tudi večglasno, na način, ki je že skoraj pozabljen. Peli so in ona je pela z njimi naslednjo pesem in še naslednjo. Tako lepo so prepevali, da se jih je slišalo po celem domu. Bilo je, kot da so se prebudili od mrtvih. Takrat je s solzami v očeh pomislila, koliko življenja še imajo v sebi, mi pa mislimo, da nič več ni od njih. To je moč glasbe, ki se pokaže pri starostnikih z demenco. Ob njej, z njeno pomočjo so bili živi. To so ganljive zgodbe – ko so ljudje še živi, ko se še da priti do njih, če le pristopimo na pravi način; če ne drugače, pa s pesmijo. Saj v pesmi so tudi čustva, so občutki, so besede in se pač tako pogovarjamo. To je bila izkušnja, ki je ne bo pozabila. Mihaela Kavčič je z nami delila zgodbo, ki jo je zapisala tudi v svoji knjigi (Kavčič, 2019, str. 92). »Gospod Jože ne prihaja več na srečanja naše skupine. Demenca je napredovala v zadnji stadij. Po zaključenem srečanju skupine se oglasim pri njem v sobi. Leži zvit v gubo, njegovo telo se stresa v krčih. Stoka. Ni videti dobro. Zapojem mu pozdravno pesem. Njegovo telo se izvije iz prvotnega položaja, delno se vzravna, pogleda proti meni. Nadaljujem z improvizacijo. Pojem. Obrne se k meni in mi ponudi roko. Primem jo in jo zadržim v svojih dlaneh. Pojem. Njegovo telo je mirno. Hladna roka se mu rahlo tresе. Njegovi prsti se dotikajo mojih. Potem me stisne močnejše. Pojem v ritmu njegovega dihanja. Tistih nekaj minut, ko sva skupaj, se mi zdi kot cela večnost. Šele ko zunaj pogledam na uro, vidim, da sem bila tam samo devet minut. Vmes pa sva prepotovala pol sveta. Z roko v roki.« Jerneja Bernot je pripovedovala o gospe, ki je popolnoma nepokretna in občasno podoživlja travmatične dogodke iz preteklosti, večkrat je tudi verbalno groba do zaposlenih. Pri njej je govorna komunikacija otežena in ne zmore več povedati smiselnih besed. Ob predvajanju glasbe na slušalkah se je običajno umirila, imela nasmeh na obrazu in rekla: »To je krasno.« Matija Puškarič je izmed vseh navdihujočih primerov iz prakse izbral in opisal, kako konkret-

no pri njegovem pevskem zboru opaža, kako zmožnost petja ljudem dvigne samopodobo. Pravi, da ga vedno znova fascinira tudi, ko prepevajo na oddelku za demenco, kjer vidi človeka, ki ni več sposoben reči »dober dan« ali se sam obleči, niti jesti ne more sam, ko pa zasliši znano melodijo, pesem, pa nasmejan prepeva zraven.

Petje in kulturno-družabne prireditve so v domovih za ostarele v Sloveniji stalnica. Glasbena terapija pa je mlada stroka in v Sloveniji glasbeni terapevti kot del domov za starejše še niso prisotni, delujejo le projektno. V tujini, npr. v Nemčiji, so glasbeni terapevti že redno zaposleni in ne delujejo več v okviru varnega okolja, temu namenjene glasbene sobe, temveč je glasbeni terapevt prisoten na celotnem oddelku. Vseeno pa je v Evropi šele pet držav, kjer je poklic glasbenega terapevta zakonsko urejen.

Starostnikom glasba pomeni zelo veliko. Krajša jim čas, prebudi lepe spomine, je tudi socialen dogodek – ob petju in glasbi se družijo, se o tem pogovarjajo. Starostniki težko reflektirajo o tem, kaj se dogaja, in tako tudi sami težko govorijo o tem, kaj glasba pomeni njim. Če želi terapevt razumeti njihovo doživljanje, mora biti pozoren na njihov odziv ob petju ali poslušanju pesmi. Nagovori in izpostavi lahko nekaj, kar opazi. Potrebno je delati točno s tem, kar se dogaja, saj se tako sprožijo spomini. Zelo odvisno je od tega, koliko so ljudje še sposobni ali v kateri fazi demence se nahajajo.

RAZPRAVA

Najpogostejšo obliko uporabe glasbe v domovih za starejše v slovenskem prostoru predstavljajo različne glasbene dejavnosti, kot so prepevanje, poslušanja radia, spremljava telesne aktivnosti z glasbo, udeležba na koncertih, ki jih prirejajo domovi. Področje glasbene terapije, še posebej pa njena uporaba pa je v Sloveniji še precej nepoznana in je dostopna majhnemu krogu. Zasedili smo, da tudi raba strokovnih pojmov v praksi ni jasna. Pojmi se mešajo ne samo v domači, temveč tudi v tuji literaturi (Kuzma, 2004, Steen idr., 2018, Tsoi idr. 2017). Kot primer navajamo uporabo pojma glasbena terapija brez prisotnosti kvalificiranega glasbenega terapevta, medtem ko je dandanes npr. razumljivo, da fizioterapija ne more potekati brez prisotnosti fizioterapevta.

Špela Loti Knoll iz Inštituta za glasbeno terapijo in supervizijo takole opredeli glasbeno terapijo: »Glasbena terapija je strokovna praksa, v kateri ima osrednjo vlogo trosmerni proces med terapevtom, klientom in glasbo, ki z uporabo glasbe nudi klientom varen prostor, kjer se lahko srečajo s svojo stisko, jo izrazijo, preoblikujejo in ozdravijo.« (Inštitut Knoll za glasbeno terapijo in supervizijo, 2020) Stroka se ukvarja z osebami v različnih življenjskih obdobjih, zato so posledično tudi pristopi k delu različni, pri čemer pa namen glasbene terapije v splošnem ostaja enak pri vsakokratnem delu (Kavčič, 2019).

Glasbena terapija, posebno s starostniki, se največkrat izvaja individualno ali v majhnih skupinah. Lahko je receptivna ali aktivna, pri čemer druga oblika dela nudi več možnosti aktivacije. Pri tem načinu dela gre za jasno strukturo. Takšna srečanja se začnejo in zaključijo s pesmijo, kar spodbuja glasbeni terapevt, ki, mimogrede, ni ves čas vodja, ampak skuša v sodelovanje čim bolj vključiti vse kliente in jih skuša spodbujati k temu, da sami dajejo predloge in izrazijo svoje želje. Vmes pa poteka glasbena improvizacija, ki vključuje petje in igranje na različna glasbila pa tudi poslušanje glasbe. Petje je nasploh pomembno, saj spodbuja zdravje in dobro počutje, pri osebah z demenco pa pomeni prvi stik te osebe s terapevtom in z ostalimi udeleženci.

Glasbena terapija se je med drugim uveljavila tudi pri delu z ljudmi z demenco, ki je pogost pojav prav pri starostnikih in je zato prav v domovih za starostnike to še toliko pomembnejše. Pojavnosti demence in dela z ljudmi, ki jih je bolezen prizadela, so se dotaknili vsi sogovorniki, vključeni v raziskavo, pri čemer so uporabili različne pristope, od poslušanja glasbe preko slušalk do petja znanih pesmi ob prisotnosti zdravstvenega osebja ali glasbenega terapevta. Zdravstveno osebje, zaposleno v domovih za starejše, z ali brez glasbene izobrazbe, lahko stik stanovalcev z glasbo vzdržuje vsakodnevno. Stanovalce poznajo, upoštevajo njihovo biografijo oziroma preteklo navezanost na glasbo ter spremljajo njihova občutja. Medtem pa so glasbeni terapevti prisotni le na tedenski ravni, si pa takrat prizadevajo za vključitev najtežavnejših oseb, ki npr. zavračajo druge oblike aktivnosti ali le-teh niso več sposobni. Nameni glasbenoterapevtskega dela pri ljudeh z demenco so izboljšanje kakovosti življenja in socialna interakcija, tudi zmanjšanje agresije in nemira, ponovno povezovanje z domačimi. Konkretni pristopi, ki se jih poslužujejo glasbeni terapevti, so najprej vzpostavitev okvira varnega srečanja, nato osredotočenje na preostale zmožnosti posameznika ter na ugotavljanje načinov, kako te vire izvabiti iz osebe, sledi izbiranje pesmi, ki so za osebo pomembne oz. imajo zanjo nek pomen, pomembno je pokazati sprejemanje in razumevanje ter omogočiti komunikacijo in dialog, slednje je glavni cilj glasbene terapije (Kavčič, 2019).

Mihaela Kavčič opisuje in pričuje, da se prav pri osebah z demenco v primerjavi z drugimi starejšimi osebami, ki jih ta bolezen ni prizadela, kaže večja mera spontanosti in so manj zadržane do glasbene improvizacije. Se pa med starostniki z demenco pojavljajo razlike glede na fazo bolezni, kar se kaže kot dobra stvar pri delu v skupini, saj lahko tisti v zgodnejši fazi z aktivnejšim sodelovanjem spodbujajo ostale člane skupine (Kavčič, 2019). Značilnost glasbe in njenega učinka, kar poudarjajo tudi sogovorniki, pa je, da so osebe z demenco tudi v poznejših fazah še sposobne zapeti pesem iz svoje mladosti, kljub temu, da svojih bližnjih ne prepoznajo več, se niso zmožne orientirati v času in prostoru, ali skorajda ne spregovorijo več. Na pesem bolj ali manj aktivno reagirajo in so kljub kognitivni prizadetosti sposobne sodelovanja, pri čemer se zmanjšuje stopnja agitacije in strahu (Kavčič, 2019).

Od kulturnega okolja je odvisno, kakšen vpliv bo imela glasba na čustva ter s kakšnim namenom in na kakšen način uporabljamo glasbo (Lunežnik idr., 2018). Raziskave kažejo in tudi sogovorniki pričujejo, da občutki, ki se pojavljajo ob poslušanju ali izvajanju glasbe, niso nujno pomirjujoči in prijetni, marveč tudi boleči, kar pa terapevti vidijo kot priložnost za spremljanje staroga človeka v celostni obliki (Kavčič, 2019). Še posebno pri delu z bolniki z demenco je pomembno poznavanje faz bolezni in s tem značilnih čustvenih stanj, ki se pojavljajo pri vsaki od teh, saj glede na to glasbeni terapevt izbira pristop in ustvarja primerno okolje. Slednji prav tako ve, da lahko glasba osebo spodbudi k izražanju čustev ali zgolj vzdrževanju čustvenega stanja, kar spodbuja oziroma je to zmožen prepoznati (Kavčič, 2019). Poudarja se predvsem pomen vzdušja v glasbi, ki lahko odseva občutke posameznika in prostora srečanja (Kavčič, 2019).

Če je le možno oziroma telesno in duševno stanje starostnikov to dopuščata, terapevti oziroma voditelji glasbenih intervencij spodbujajo aktivno participacijo v glasbenih dejavnostih, saj to po raziskavah dosega večjo socialno vključenost, počasnejše kognitivno staranje, ustvarjalno izražanje, konstrukcijo identitete in kot že omenjeno – občutek zadovoljstva. Raziskave in izkušnje kažejo, da vsekakor tudi receptivna oblika glasbene terapije ali zgolj poslušanje glasbe brez kasnejšega pogovora kaže blagodejne učinke pri starostnikih, ki pa vselej niso tako izraziti kot pri aktivnih oblikah dela (Lunežnik idr., 2019). Že najmanjša glasbena pa tudi druga prostočasna dejavnost je zelo pomembna pri starejših ljudeh, še bolj pri tistih v pozni starosti, ki so vedno manj samostojni in hkrati vedno bolj osamljeni. Z namenom zmanjševanja občutkov osamljenosti in ustvarjanja dobrega počutja pri starostnikih so marsikje začeli pripravljati radijske programe, namenjene prav njim, med drugim tudi v Sloveniji aprila 2020 na programu ARS Radia Slovenija.

SKLEP

Danes pozitivni učinki glasbe niso neznanka. Glasba pomirja, sprošča, navdihuje in zbujata različna občutja, od prijetnejših pa tudi do tistih manj prijetnih, za katere pa je pomembno, da jih prav tako obudimo in se jih zavedamo. Ima močan vpliv na ljudi vseh starosti, od otrok in mladostnikov pa do starejših ljudi. Avtorice članka smo se pri raziskovanju osredotočale prav na najstarejšo skupino ljudi, zanimali pa so nas učinki glasbe preko izvajanja različnih glasbenih dejavnosti, specialnih glasbenih dejavnosti in glasbene terapije. Terapevti so poudarili predvsem uporabo glasbe za pomoč osebam z demenco. Izvedeli smo, da se v slovenskih domovih za starostnike izvajajo različne glasbene intervencije, od glasbene terapije do glasbenih dejavnosti, kot so petje in kulturno-družabne prireditve, ki so v domovih stalnica, in da večina stanovalcev v tem

zelo uživa. V primerjavi s tujino pa uporaba glasbe v terapevtske namene oziroma glasbena terapija v slovenskem prostoru še ni izkoriščena.

Raziskava je bila opravljena v okviru projekta »Vpliv glasbe na psihofizično počutje starostnikov«, izbranega v okviru javnega razpisa »Projektno delo z negospodarskim in neprofitnim sektorjem v lokalnem in regionalnem okolju – Študentski inovativni projekti za družbeno korist 2016–2020«.

Reference

- Brown Wilson, C., Arendt, L., Nguyen, M., Scott, T. L., Neville, C. C., in Pachana, N. A. (2019). Nonpharmacological interventions for anxiety and dementia in nursing homes: A systematic review. *The Gerontologist*, 59(6), e731–e42.
- Clements-Cortes, A., in Bartel, L. (2018). Are we doing more than we know? Possible mechanisms of response to music therapy. *Frontiers in Medicine*, 5, 255. <https://doi.org/10.3389/fmed.2018.00255>.
- Davis, W. B., Gfeller, K. E., in Thaut, M. H. (1992). *An introduction to music therapy: Theory and practice*. Wm. C. Brown Publishers.
- Ekra, E. M. R., in Dale, B. (2020). Systematic use of song and music in dementia care: Health care providers' experiences. *Journal of Multidisciplinary Healthcare Volume*, 13, 143–151.
- European Music Therapy Confederation (B. d.). <https://www.emtc-eu.com/about-emtc>
- Habe, K. (2005). *Vpliv glasbe na kognitivno funkcioniranje* (Doktorska disertacija). Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Ljubljana.
- Hryniw Byers, K. L. (2016) *A history of music therapy profession: Diverse concepts and practices*. Barcelona Publishers.
- Inštitut Knoll za glasbeno terapijo in supervizijo (B. d.). <https://www.institutknoll.eu/glasbena-terapija/o-glasbeni-terapiji/>
- Janus, S. I. M., Kusters, J., van den Bosch, K. A., Andringa, T. C., Zuidema, S. U., in Luijendijk, H. J. (2020). Sounds in nursing homes and their effect on health in dementia: A systematic review. *International Psychogeriatrics*, Vol. 2020, 1–18.
- Kavčič, Mihaela (2019). *Up: glasbena terapija z osebam z demenco*. Ad libitum.
- Kuzma, M. (2004). Spodbujanje kognitivnega, čustvenega in socialnega razvoja s pomočjo glasbe. *Psihološka obzorja*, 13(1), 123–137.
- Lehmborg, L. J., in Fung, C. V. (2010). Benefits of music participation for senior citizens: A Review of the Literature. *Music Education Research International*, 4, 19–30.
- Lunežnik, V., Hofman, A., in Ličen, N. (2018). Glasba in staranje: prispevek k raziskovanju vloge glasbe pri kakovostnem staranju na primeru doma za starejše Ptuj. *Muzikološki zbornik*, 54(1), 123–140.

- Lynar, E., Cvejic, E., Schubert, E., in Vollmer-Conna, U. (2017). The joy of heartfelt music: An examination of emotional and physiological responses. *International Journal of Psychophysiology*, 120, 118–125.
- Magee, W. L., Clark, I., Tamplin, J., in Bradt, J. (2017). Music interventions for acquired brain injury. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 1(1). <https://doi.org/10.1002/14651858.CD006787.pub3>.
- Mileski, M., Brooks, M., Kirsch, A., Lee, F., LeVieux, A., in Ruiz, A. (2019). Positive physical and mental outcomes for residents in nursing facilities using music: A systematic review. *Clinical Interventions in Aging*, 14, 301–319.
- Raspor, A., in Macuh, B. (2019). Aktivno staranje v slovenskih domovih za starejše: prostočasne dejavnosti starostnikov. *Izzivi prihodnosti*, 4(1), 52–67.
- Särkämö, T., in Sihvonen, A. J. (2018). Golden oldies and silver brains: Deficits, preservation, learning, and rehabilitation effects of music in ageing-related neurological disorders. *Cortex*, 109, 104–123.
- Särkämö, T., Tervaniemi, M., Laitinen, S., Forsblom, A., Soinila, S., Mikkonen, M., Autti, T., Silvennoinen, H. M., Erkkilä, J., Matti, L., Peretz, I., in Hietanen, M. (2008). Music listening enhances cognitive recovery and mood after middle cerebral artery stroke. *Brain*, 131(Pt. 3), 866–876.
- Schmid, W., Rosland, J. H., von Hofacker S., Hunskaar, I., in Bruvik, F. (2018). Patient's and health care provider's perspectives on music therapy in palliative care – An integrative review. *BMC Palliative Care*, 17(1), 32. <https://doi.org/10.1186/s12904-018-0286-4>
- Sihvonen, A. J., Särkämö, T., Leo, V., Tervaniemi, M., Altenmüller, E., in Soinila, S. (2017). Music-based interventions in neurological rehabilitation. *The Lancet Neurology*, 16(8), 648–660.
- Steen, J. T. v. d., Hanneke, J. A., Smaling, J. C., Wouden, J. C., v. d., Bruinsma, M. S., Scholten, R. J. P. M., in Vink, A. C. (2018). Music-based therapeutic interventions for people with dementia. *Cochrane Database of Systematic Review*, 7, CD003477. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD003477.pub4>.
- Tsoi, K. K. F., Chan, J. Y. C., Ng, Y.-M., Lee, M. M. Y., Kwok, T. C. Y., in Wong, S. Y. S. (2018). Receptive music therapy is more effective than interactive music therapy to relieve behavioral and psychological symptoms of dementia: A systematic review and meta-analysis. *Journal of the American Medical Directors Association*, 19(7), 568–576.
- Unetič, K. (2014). *Način dela z osebami z demenco v socialnem varstvu* (Diplomsko delo). Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Ljubljana.
- Veršnik, V. (2017). Glasbeno življenje upokojenecv na slovenskem Koroškem. *Musicological Annual*, 53(1), 287–292.

Summary

UDC 615.851.8:78-053.9

The aim of our study was to further explore the field of music interventions in homes for the elderly in Slovenia, its use and the different ways music is used, as we felt it is not an area that has been researched enough.

Prior to starting our research, we tried to find as many studies and articles that have been already written on the subject of music interventions. During this process, we found many studies done abroad that have already proven the incredible effects of music on the elderly and some studies done in Slovenia, which indicates the need to raise awareness of the benefits of music interventions.

We then performed a qualitative research, using a semi-structured interview and a questionnaire and we included 4 people, who use music interventions while working in nursing homes in Slovenia. They shared their experiences on how the music interventions they performed helped the elderly.

Through these interviews and questionnaires, we found out that there are currently two different types of music interventions that are being performed in some nursing homes in Slovenia, active and passive, but also that music is a constant part of the lives of the elderly living there, which they very much enjoy.

The experiences of our interviewees is a proof that using music as help can alleviate the symptoms of dementia, even in the later stages, reduce symptoms of anxiety and depression, ease physical pain and improve the quality of social interactions and overall quality of life in elderly people. However, this field in Slovenia has not been fully explored and its benefits exploited.

DVOJNO IZJEMNI UČENCI: GLASBENO TALENTIRANI UČENCI S POSEBNIMI POTREBAMI

ANDREJA MARČUN KOMPAN

Glasbena šola Domžale

marcun.andreja@gmail.com

Izvleček: Prispevek se osredinja na dvojno izjemne učence; torej na tiste učence, ki se po eni strani soočajo bodisi z ovirami ali s primanjkljaji oziroma motnjami in so večinoma poimenovani kot učenci s posebnimi potrebami, po drugi strani pa so glasbeno talentirani. Da bi dobili nekoliko jasnejši vpogled v glasbeno izobraževanje dvojno izjemnih učencev, so predstavljene nekatere tuje in domače študije, ki se osredotočajo na različne skupine glasbeno talentiranih učencev, ki so hkrati tudi učenci s posebnimi potrebami. Nadalje pa so povzete temeljne ugotovitve študij primerov iz slovenskih glasbenih šol, opravljenih v okviru doktorske raziskave. Te pokažejo, kako osnovno glasbeno izobraževanje doživljajo učitelji, starši in učenci, ki so z uspešno opravljenim sprejemnim preizkusom izkazali glasbeni talent, hkrati pa imajo tudi raznolike posebne potrebe.

Ključne besede: dvojno izjemni učenci, učenci s posebnimi potrebami, glasbeni talent, multipla študija primera

TWICE-EXCEPTIONAL STUDENTS: MUSICALLY GIFTED SPECIAL NEEDS STUDENTS

Abstract: The article focuses on twice-exceptional students; that is, to those students who, on the one hand, face either obstacles or deficiencies or disorders and are mostly referred to as students with special needs, and on the other hand are musically gifted. In order to get a slightly clearer insight into the music education of twice-exceptional students, some foreign and domestic studies are presented, focusing on different groups of musically gifted students who are also special needs students. Furthermore are summarized the basic findings of case studies from Slovenian music schools, conducted as part of a doctoral research. These show how basic music education is experienced by teachers, parents and students who have successfully showed musical talent by passing the preliminary exam, and at the same time have a variety of special needs.

Key words: twice-exceptional students, special needs students, music talent, multiple case study

Čeprav je dolgo časa veljalo, da sta talent¹ in posebne potrebe pojma, ki sta nezdružljiva, danes vemo, da v družbi poznamo tudi populacijo učencev, ki je lahko talentirana na enem ali več področjih, poleg talenta pa imajo določene primanjkljaje in motnje, ki jih ovirajo pri učenju (Lep, 2012). Tako govorimo o dvojno izjemnih učencih, učencih, ki izkazujejo glasbeni talent, a so zaradi motenj, ovir oziroma primanjkljajev uvrščeni tudi med učence posebnimi potrebami (nadalje UPP).

Ker številni avtorji (na primer: Norwich, 2013; Rutar, 2001; Qvortrup in Qvortrup, 2018) ugotavljajo, da se uporaba besedne zveze UPP pogosto povezuje s stigmo, se postavlja vprašanje, ali je tudi na področju glasbenega izobraževanja poimenovanje UPP zavajajoče in lahko privede do stališča, da UPP niso glasbeno talentirani. V raziskavi A. Marčun Kompan (2019) je med zaposlenimi v slovenskih glasbenih šolah (nadalje GŠ) večina (77,1 %) sodelujočih ravnateljev ($n = 34$) in večina (77,2 %) učiteljev ($n = 284$) izrazila prepričanje, da so UPP lahko glasbeno talentirani, a je izražanje njihovega glasbenega talenta odvisno od njihovega primanjkljaja oziroma motnje, medtem ko dobra petina (22,9 %) ravnateljev in petina (21,2 %) učiteljev ocenjuje, da so lahko vsi UPP glasbeno talentirani, saj je glasbeni talent med njimi podobno razpršen kot med učenci, ki posebnih potreb nimajo.

Da bi dobili nekoliko jasnejšo sliko o dvojno izjemnih učencih, sprva na kratko opišemo UPP ter dvojno izjemne učence, v nadaljevanju navedemo nekaj tujih in domačih raziskav, ki opisujejo glasbeno talentirane dvojno izjemne učence, in v zaključku prispevka predstavimo še ugotovitve študij primerov v okviru doktorske disertacije A. Marčun Kompan (2019), kjer so bili preučevani glasbeno talentirani učenci z različnimi posebnimi potrebami.

UČENCI S POSEBNIMI POTREBAMI

S pojmom učenci s posebnimi potrebami zajemamo vse tiste učence, ki pri vzgoji in izobraževanju daljši ali krajši čas potrebujejo prilagoditve in pomoč. UPP so tako vsi učenci, ki imajo ovire, primanjkljaje, slabosti, težave in motnje na področju gibanja, zaznavanja, govora, spoznavanja, čustvovanja, vedenja in učenja (Krek, 1995; Krek in Metljak, 2011).

Ob tem je treba omeniti, da otroci s posebnimi potrebami zakonsko niso enotno opredeljeni, saj *Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami* (Vlada RS, 2007) poimenuje skupine otrok malo drugače kot *Zakon o osnovni šoli* (Vlada RS, 1996), prav tako pa ne vključuje skupine posebej talentiranih otrok. *Zakon o vrtcih* (Vlada RS, 2005) na primer navaja 6 skupin otrok s posebnimi

1 Čeprav je morda pogovorno (pa tudi v zakonodaji in prispevkih) pogosteje uporabljen izraz nadarjenost, bomo v prispevku, ki zajema področje glasbenega izobraževanja, uporabljali izraz talent oziroma talentiranost.

potrebami: otroke z motnjami v duševnem razvoju, slepe in slabovidne, gluhe in naglušne, otroke z govornimi motnjami, gibalno ovirane otroke ter otroke z motnjami vedenja in osebnosti, medtem ko *Zakon o osnovni šoli* (Vlada RS, 1996) v skupino otrok s posebnimi potrebami vključuje tudi skupine učencev z učnimi težavami, posebej talentirane in dolgotrajno bolne. *Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami* (Vlada RS, 2007) pa v skupine otrok s posebnimi potrebami uvršča: otroke z motnjami v duševnem razvoju, slepe in slabovidne otroke, gluhe in naglušne otroke, otroke z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirane otroke, dolgotrajno bolne otroke, otroke s primanjkljaji na posameznih področjih učenja ter otroke s čustvenimi in vedenjskimi motnjami. Od leta 2011 v *Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami* zasledimo še otroke z avtističnimi motnjami. *Zakon o glasbenih šolah* (Vlada RS, 2000; 2006) pa v nobenem izmed svojih členov ne omenja UPP.

Ob tem je treba omeniti, da se delež UPP v osnovnih šolah iz leta v leto večja,² in sicer ima v tem šolskem letu status UPP kar 6,97 % osnovnošolske populacije (MIZŠ, 2020). Medtem ko smo v raziskavi A. Marčun Kompan (2019) ugotovili, da se po poročanju ravnateljev³ v slovenskih GŠ izobražuje bistveno manjši delež UPP, in sicer le 0,25 %. Podatek je zelo pomenljiv in odpira številna nadaljnja vprašanja, ki bi jih veljalo raziskati (na primer morebitna prevelika osredinjenost na nezmožnosti, primanjkljaje, ovire UPP in ne na njihova močna področja; izvajanje in subtilnost sprejemnih preizkusov za vpis v GŠ). Ker je vpis v GŠ pogojen s sprejemnimi preizkusi, ki pravzaprav kažejo nadpovprečne glasbene sposobnosti, lahko te UPP v slovenskih GŠ opredelimo kot dvojno izjemne učence.

Že uvodoma smo se dotaknili dejstva, da je samo poimenovanje UPP lahko neugodno, zato je temu tudi v strokovni literaturi namenjenih nemalo kritik. Norwich (2013) v tem kontekstu opozarja, da se je potrebno zavedati, da so vsi učenci »posebni«, saj ima vsakdo določene potrebe. Avtor potrebe prepozna na treh ravneh, in sicer:

- potrebe, ki jih imajo vsi učenci;
- potrebe, ki jih imajo nekatere podskupine učencev;
- potrebe, ki so specifične za vsakega posameznika.

Kot pravita Roaf in Bines (1989 v Lesar, 2007), pa je termin »posebne potrebe« kljub pozitivnim pričakovanjem pravzaprav postal le nova kategorija oziroma nov način etikiranja. Podobno ocenjuje tudi Rutar (2001), ki pravi, da je poimenovanje UPP še vedno diskriminatorno in stereotipno, saj terminologija ne vpliva na manjšo stigmatizacijo in niti diskriminacijo UPP.

2 Leta 2005 je bilo identificiranih 5,583 UPP, v šolskem letu 2019/20 pa kar 13,075 UPP (*Podatki v zvezi z učenci s posebnimi potrebami*, 2020).

3 Ravnatelji pri navajanju števila UPP na njihovi GŠ niso navajali le tistih UPP z odločbami, marveč tudi tiste, pri katerih učitelji opažajo očitnejša odstopanja ali so bili še v procesu usmerjanja.

Ker nas izraz posebne potrebe hote ali pa tudi nehoje lahko pahne v vnaprejšnje sodbe o morebitnem glasbenem talentu UPP, pri tem velja opozoriti na razmišljanje Robinsona in Aronice (2015), ki pravita, da imamo vsi širok razpon naravnih darov, ki se razlikujejo, in je pomembno, da učitelji pri poučevanju različnih učencev upoštevajo razlike.

DVOJNO IZJEMNI UČENCI

Starši, pa tudi učitelji, pri mnogih učencih opažajo, da so na nekaterih področjih učenja izrazito močni in presenetljivo ustvarjalni, motivirani za delo in izvirni, medtem ko na drugih področjih povsem odpovejo, so neuspešni in neučinkoviti (Kiswarday, 2017). Pri delu s temi učenci se zato pogosto pojavlja dihotomno razmišljanje o tem, ali gre za talent ali za primanjkljaje.

Učence, pri katerih se kaže dvojna izjemnost, lahko razvrstimo v vsaj tri skupine. Prva izmed njih so učenci, ki so bili prepoznani kot talentirani, vendar se pri njih kažejo tudi učne težave, ki zaradi dobrih kompenzacijskih zmognosti lahko ostajajo neopažene in neprepoznane. Slabše učne dosežke ali celo učne neuspehe učitelji največkrat pripišejo nizki motivaciji, slabšim delovnim navadam ali pa kar lenobi. Tudi na področju glasbenega izobraževanja obstaja relativno sodobna študija (Vladiković, 2013), v kateri avtorica ugotavlja podobno, namreč da zaradi skritega primanjkljaja disleksije učence v GŠ pogosto prepoznajo kot nemotivirane in manj delovne.

V drugo skupino sodijo učenci, ki so prepoznani kot učenci z učnimi težavami, zato se njihovim izjemnim zmognostim in potencialom na določenih področjih sploh ne posveča pozornosti, in praviloma ostanejo prezrti in ne spodbujeni. V. Kiswarday (2017) navaja številne raziskave (Baum, 1990; Beckley, 1998; Brody in Mills, 1997), ki opredeljujejo tretjo in največjo skupino dvojno izjemnih učencev: gre za učence, ki jih v šoli vidijo kot povprečne, ki s svojimi sposobnostmi uspejo kompenzirati šibkosti, a delujejo na bistveno nižji ravni od svojih zmognosti – niso prepoznani niti kot učenci z učnimi težavami niti kot učenci s talentom, zato niso deležni posebnih prilagoditev, niti na račun svojih učnih težav niti na račun talenta.

Pojmovanja dvojne izjemnosti nikakor ne smemo omejiti zgolj na učence z učnimi težavami, ampak moramo talent, ki se lahko pojavlja na enem ali več področjih, odprto prepoznavati in spodbujati tudi pri učencih, ki imajo močnejše na področju učnega, čustvenega, gibalnega, senzornega (čutnega) ali kognitivnega (duševnega) razvoja (Yewchuk in Lupart, 1988 v Kiswarday, 2017). Ravno področje talenta jim bo namreč omogočalo uveljavljanje in aktivno prispevanje k družbi.

Pri nas je o glasbeno talentiranih učencih s posebnimi potrebami pisala M. Kavkler (2005), ki opozarja, da nekateri glasbeno talentirani učenci s specifičnimi učnimi težavami pogosto ne razvijajo svojih potencialov, ker niso

upoštevane njihove posebne potrebe. Avtorica tako navaja primer učenke, ki se je ves čas šolanja soočala z velikimi težavami pri branju in pisanju, uspešno pa je izkazovala znanje, v kolikor je bilo preverjanje ustno. Imela je dober posluš ter lepo pela in igrala instrument, a je v GŠ kmalu izgubila voljo, ker se nikakor ni uspela naučiti skladb po notnih zapisih. Pa vendar v našem prostoru prepoznamo tudi primere dobre prakse. Ena izmed teh je zagotovo zasebna GŠ DO RE MI Bled, kjer se pri učencih z Aspergerjevim sindromom prilagodijo posameznikovim posebnim potrebam in z uspešnimi strategijami razvijajo njihove sposobnosti (Lapuh, 2019; Piber, 2016).

DVOJNO IZJEMNI UČENCI NA GLASBENEM PODROČJU

Dvojno izjemne učence, ki imajo primanjkljaje, motnje oziroma ovire, hkrati pa so tudi glasbeno talentirani, smo zasledili v nekaterih tujih in domačih študijah, ki jih predstavimo v nadaljevanju.

Nekoliko starejša študija (Applebaum idr., 1979), ki je preučevala glasbene sposobnosti učencev z motnjo avtističnega spektra (3 učenci) ter sposobnosti učencev, ki posebnih potreb nimajo (3 učenci), je pokazala, da so bili učenci z motnjo avtističnega spektra enako uspešni oziroma celo uspešnejši kot učenci, ki posebnih potreb nimajo. Ker je bil vzorec v omenjeni raziskavi izjemno majhen, se seveda postavlja vprašanje, ali bi bile tudi pri več vključenih učencev v raziskavo ugotovitve enake. Na visoke glasbene sposobnosti pri učencih z motnjo avtističnega spektra je opozarjala tudi N. Piber v okviru svojega diplomskega dela (2016), saj je opazila, da so imeli trije od štirih preučevanih učencev z motnjo avtističnega spektra absolutni posluš, eden od njih pa še fotografski spomin. Da so učenci z Aspergerjevim sindromom izjemno dobri v slušnem prepoznavanju intervalov in akordov ter hitro razumejo osnovne glasbenoteoretične zakonitosti, pa je v okviru študije primera ugotovila A. Lapuh (2019).

Tudi Hourigan in A. Hourigan (2009) omenjata, da je nemalo učiteljev pri učencih z motnjo avtističnega spektra zaznalo glasbeni talent. V tem kontekstu velja omeniti tudi študijo primera (Polischuk, 2010), v kateri je bilo preučevano poučevanje klavirja pri učencu z Aspergerjevim sindromom. Četudi se je učenec pri usvajanju glasbenih vsebin soočal z nekaterimi težavami, pa avtor poudarja vidik glasbenega izobraževanja, ki nikakor ni zanemarljiv. Učenec je namreč kljub nekaterim oviram med glasbenim izobraževanjem v glasbi našel radost in zadovoljstvo ter bil še posebej uspešen pri improvizaciji in kompoziciji. Njegovo navdušenje nad glasbenim izražanjem je bilo celo inspiracija za ostale učence. Tudi ugotovitve diplomskega dela N. Piber (2016) kažejo, da aktivno glasbeno udejstvovanje učencev z motnjo avtističnega spektra ($n = 4$) pozitivno vpliva na druga življenjska področja, kot so komunikacija, vedenje, učne sposobnosti, orientacija v prostoru, motivacija in samostojnost, ter tem učencem zagotavlja vključenost v družbo.

Ena izmed študij, ki je primerjala glasbene sposobnosti med učenci z disleksijo ($n = 15$), ter učenci ($n = 11$), ki primanjkljajev nimajo, je pokazala, da so imeli učenci brez primanjkljajev boljše ritmične sposobnosti, sposobnosti na slušnem področju pa so bile bolj razvite pri učencih z disleksijo (Overy idr., 2003). Obstajata pa tudi študiji, v katerih so ugotovili, da so učenci z disleksijo pri branju notnega zapisa naredili pomembno več napak v primerjavi z ostalimi učenci (Flach idr., 2016; Jaarsma, Ruijsenaars in Van den Broeck, 1998), vendar so učenci z disleksijo napake uspešno premostili s pomočjo nekaterih prilagoditev (Flach idr., 2016).

Ko govorimo o glasbenih sposobnostih UPP, velja predstaviti še nekaj zanimivih ugotovitev. Ena izmed njih je zagotovo, da je pri slepih in slabovidnih učencih zelo pogosta sposobnost absolutnega posluha (Sacks, 2007), medtem ko Coleman (2016) opisuje velik napredek pri omenjeni skupini učencev pri pouku kitare. Izpostaviti velja tudi primer študenta Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani, ki je med samim študijem zaradi bolezni oslepel, a sta ga njegova volja in vztrajnost vodili, da je nadaljeval s študijem klavirja kljub primanjkljaju. Ker v Sloveniji svetovne notne literature v brajevi notaciji žal ni bilo, se je v nadaljevanju izobraževal po posluhu (Mele Grudzinski, 2004). Omenjeni pianist je na enak način poučeval tudi talentirane učence iz Zavoda za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani, ki so ob koncu šolskega leta opravljali letne izpite na eni izmed GŠ v Ljubljani.

Pri gluhih in naglušnih učencih je zaznavanje tonskih višin v primerjavi z ritmom (Darrow, 1987) slabše, zato so glasbene sposobnosti lahko le zakasnele, ne pa tudi oslABLJENE. Tako ne gre spregledati tudi ugotovitve J. Nagode (2015), ki v svojem magistrskem delu opozarja, da imajo tudi gluhi in naglušni učenci lahko visoke glasbene sposobnosti, saj je eden izmed šestih preučevanih učencev glasbeno izobraževanje nadaljeval na srednji stopnji.

Lapka (2011) pa opisuje primer učenca s cerebralno paralizo, ki je bil kljub svojemu primanjkljaju sprejet v pihalni orkester, kjer so mu z določenimi prilagoditvami omogočili igranje tube. Ljubezem do glasbe je bila celo tako velika, da je kasneje pričel igrati v simfoničnem orkestru, danes pa sodi med najboljše srednješolske tubiste na Floridi. Pomemben glasbeni napredek pri UPP med dvomesečnim izobraževanjem so prepoznali Gerrity idr. (2013). Študija kaže tudi, da je napredek lahko boljši, v kolikor se proces izobraževanja smiselno prilagodi posebnim potrebam posameznih UPP.

Čeprav navedene študije kažejo na to, da se dvojna izjemnost lahko kaže pri vseh skupinah UPP, pa so ravnatelji in učitelji slovenskih GŠ, kar smo omenili že v uvodu, večinoma prepričani, da je izražanje glasbenega talenta odvisno od primanjkljaja, motnje oziroma ovire posameznega UPP (Marčun Kompan, 2019). Slednje je bilo prepoznano tudi z analizo odgovorov na vprašanje, katera izmed skupin UPP (izbirali so lahko med več skupinami UPP) je po njihovem prepričanju najbolj glasbeno talentirana. Glede na odgovore smo skupine UPP razvrstili. Največ ravnateljev (80,0 %) kot tudi učiteljev

(88,0 %) je prepričanih, da so najbolj glasbeno talentirani slepi in slabovidni učenci ter učenci z okvaro vidne funkcije. Naslednja skupina, za katere velik delež učiteljev (73,9 %) ocenjuje, da so glasbeno talentirani, so učenci z avtističnimi motnjami. Kot tretjo najbolj glasbeno talentirano skupino UPP je nemalo učiteljev (71,7 %) prepoznalo učence z govorno-jezikovnimi motnjami, sledili pa so jim učenci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami (70,1 %) ter gibalno ovirani učenci (60,9 %). Ravnatelji pa so izražali nekoliko drugačna prepričanja, in sicer so na drugem mestu gibalno ovirani učenci (65,7 %), za njimi pa učenci z govorno-jezikovnimi motnjami (62,9 %), učenci z avtističnimi motnjami (62,9 %) in učenci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami (62,9 %). Nekoliko manjši delež ravnateljev je kot glasbeno talentirane prepoznal dolgotrajno bolne učence (60,0 %) in učence s primanjkljaji na posameznih področjih učenja (60,0 %). Podobno oceno pa so podali tudi učitelji, saj je 59,8 % učiteljev izrazilo prepričanje, da so dolgotrajno bolni učenci glasbeno talentirani, in malo manj učiteljev (58,7 %), da so glasbeno talentirani učenci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja. Najmanjši delež ravnateljev je kot glasbeno talentirane učence prepoznal učence z motnjo v duševnem razvoju (31,4 %) ter gluhe in naglušne učence (22,9 %). Podobno pa so ocenjevali učitelji, saj jih je bistveno manjši delež (42,4 %) prepričanih, da so lahko učenci z motnjo v duševnem razvoju ter gluhi in naglušni učenci (26,6 %) glasbeno talentirani.

Tudi študenti ($n = 41$) Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani so izražali podobne ocene glede glasbenega talenta UPP (Lesar, 2016), saj jih je večina glasbeni talent pripisala slepim in slabovidnim, potem učencem z avtistično motnjo, sledijo učenci z govorno-jezikovnimi motnjami, četrto mesto si delita skupini dolgotrajno bolnih in učencev s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, na šestem mestu so učenci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, na sedmem so gibalno ovirani, na osmem učenci z motnjami v duševnem razvoju in na zadnjem so, tako kot pri ravnateljih in učiteljih, gluhi in naglušni učenci.

NAMEN RAZISKAVE ŠTUDIJ PRIMEROV

V nadaljevanju bomo na kratko predstavili še rezultate študije primerov, opravljene v okviru doktorske disertacije (Marčun Kompan, 2019), kjer so dvojno izjemni učenci z različnimi posebnimi potrebami (slabovidna učenka, učenka s primanjkljaji na posameznih področjih učenja – disleksija in dolgotrajno bolan učenec – epilepsija) svoj glasbeni talent izkazali z uspešno opravljenim sprememnim preizkusom.

Namen kvalitativnega dela raziskovanja je bil ugotoviti, ali se metode poučevanja v GŠ pri UPP razlikujejo od tistih, ki jih učitelj uporablja pri poučevanju učencev brez posebnih potreb, ali so težave pri poučevanju UPP

podobne kot pri učencih brez posebnih potreb. Želeli smo izvedeti tudi, kako se UPP počutijo v GŠ in ali sodelujejo v zborih, orkestrih, komornih skupinah. Prav tako smo želeli preveriti, kakšna so pričakovanja staršev od GŠ, učiteljev in otrok na področju glasbenega izobraževanja in kaj je po izkušnjah učiteljev, učencev in staršev ključnega pomena za glasbeni napredek UPP.

METODOLOGIJA

Raziskovalna metoda

V kvalitativni raziskovalni metodi, multipli študiji primerov GŠ, kjer se šola učenci z različnimi posebnimi potrebami, so bili uporabljeni polstrukturirani intervjuji z učitelji, učenci in starši ter opravljena analiza dokumentacije.

Raziskovalni vzorec

V kvalitativnem delu raziskave so bili v vzorec vključeni 3 pedagoški delavci, 3 UPP z različnimi posebnimi potrebami (slabovidna učenka, učenka s primanjkljaji na posameznih področjih učenja – disleksija in dolgotrajno bolan učenec – epilepsija) ter njihovi starši. V vzorec je bila vključena tudi formalna dokumentacija. Pri izvedbi je bila upoštevana etičnost raziskovanja tako, da so bili udeleženci raziskave seznanjeni z namenom in s postopki raziskave, udeležba je bila prostovoljna, osebni podatki udeležencev pa prikriti.

Postopek zbiranja podatkov

Pred izvedbo raziskave za študije primerov smo najprej za dovoljenje prosili ravnatelje posameznih GŠ ter učitelje, ki so za dovoljenje vprašali starše. Sledila sta še pisna pridobitev dovoljenja in zagotovilo, da bo raziskava anonimna. Podatke za študijo posameznega primera smo zbrali s pomočjo dokumentacije, ki o učencu obstaja na šoli, ter polstrukturiranimi intervjuji z učencem samim, starši in učiteljem instrumenta. Polstrukturirani intervjuji so trajali od 20 minut pa tja do pol ure. Zbiranje podatkov je potekalo od maja do julija 2016.

Obdelava podatkov

Vse polstrukturirane intervjuje smo posneli s snemalnikom ter na podlagi zvočnega zapisa opravili prepis vsakega izmed njih. Sledila je kvalitativna obdelava podatkov s pomočjo kodiranja in kategoriziranja. Za vse odgovore smo pripravili kategorije ter jih smiselno razvrstili. Pri kvalitativni analizi se navadno v besedilu ne išče kod z namenom, da bi jih prešteli in v frekvenčnih tabelah prikazali, kolikokrat se je posamezna koda pojavila v analiziranem besedilu, ampak se poskuša s kodiranjem in kategoriziranjem besedila oblikovati

teoretično razlago ali pojasnitev preučevanega pojava. Kvalitativna analiza gradiva poteka od določitve enot kodiranja prek zapisa pojmov, ki jim po naši presoji ustrezajo, in analiziranja značilnosti teh pojmov do formuliranja neke pravilnosti, teoretične razlage ali pojasnitve (Vogrinc, 2008). Na tem mestu velja omeniti, da v nadaljevanju ne bo predstavljena podrobnejša analiza, temveč le zaključki analiziranih podatkov.

REZULTATI

Preučevani primeri glasbenega izobraževanja treh učencev s posebnimi potrebami so bili po svoje zelo raznoliki, pa vendar smo lahko prepoznali tudi nemalo skupnih značilnosti. Maja, Filip in Katja (imena so izmišljena) se v svojem življenju soočajo z zelo različnimi težavami: Maja ima resno senzorno okvaro oziroma okvaro vida, Filip kronično bolezen in Katja primanjkljaje na posameznih področjih učenja, če jih razvrstimo v skupine, ki jih prepozna *Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami* (Vlada RS, 2011).

V GŠ so tudi vstopili različno stari (Maja kot 8-letna, Filip kot 12-leten in Katja po nasvetu učiteljice kot 7-letna) in se odločili za igranje različnih instrumentov (harmonika, trobenta, violončelo). Maja in Filip sta se za igranje posameznega instrumenta odločila predvsem zaradi všečnega zvoka, Katjina prva želja pa je bilo sicer učenje kitare.

Maja in Filip se v GŠ dobro počutita, medtem ko je Katjino počutje odvisno od uspešnosti pri uri. Tako Maja kot Katja v GŠ najmanj radi obiskujeta nauk o glasbi, slednji pa je všeč Filipu. Vsi trije imajo težave na področju ritma, medtem ko se Filip sooča tudi s tehničnimi težavami, Katja pa z branjem not nad črtovjem. Maji in Katji je še posebej všeč komorna igra oziroma orkester.

Majino vadenje je pogojeno z drugimi dejavniki (na primer vreme), Filip nekoliko težje najde motivacijo, medtem ko Katja navaja, da je vadenje pogojeno s skladbo in počutjem pa tudi z morebitno pripravo na tekmovanje. Vsi trije učenci radi vadijo skladbe (Filip predvsem tiste hitrega značaja), medtem ko tehnike (lestvice, tonskih vaj) ne mara nihče od njih. Edina, ki rada nastopa, je Maja (nima treme), medtem ko Filip in Katja zaradi treme ne marata nastopati. Vsi trije nastopajo na šolskih nastopih in drugih lokalnih prireditvah, Katja pa se udeležuje tudi glasbenih tekmovanj.

Vsi trije učenci imajo tudi dober odnos z učitelji. Maji in Katji je všeč predvsem to, da učiteljici tudi sami poprimeta za instrument, medtem ko je Filipu všeč, da je učitelj potrpežljiv. Za Katjo GŠ ni sprostitev, saj gre za še eno šolo, Maji pa GŠ predstavlja sprostitev, kadar se snov nauči. Filip po eni strani GŠ ne vidi kot sprostitev (potrebno je veliko razmišljanja), po drugi strani pa mu igranje pomaga, da se prediha in postane budnejši.

Za posebne potrebe učencev so vsi starši vedeli že pred vpisom v GŠ, prav tako so na posebne potrebe opozorili na vpisnih listih oziroma nato učitelje.

Filip se je po pričevanju staršev za GŠ odločil sam, medtem ko je Katji vpis predlagala učiteljica v OŠ (oboje starši so bili glede vpisa sprva skeptični zaradi dodatnih obveznosti). Maji so vpis v pripravnico predlagali starši, nato se je sama želela učiti violine, a so ji to zaradi Braillove notacije odsvetovali, starši pa so ji svetovali klarinet, vendar se je sama odločila za harmoniko.

Majini, Filipovi in Katjini starši ugotavljajo, da otroci GŠ radi obiskujejo, vendar Katjini starši pravijo, da jo je včasih potrebno tudi malce siliti. Filipovi in Katjini starši pa ugotavljajo tudi, da so nekatere težave (na primer ritem) zagotovo povezane s posebnimi potrebami. Vadenje po oceni Katjinih staršev ni težava, jo je pa treba občasno opozoriti, medtem ko je pri Maji slika povsem drugačna, saj jo je potrebno dnevno opozarjati. Podobne težave ima tudi Filip, kjer starši navajajo, da pravzaprav ne zna vaditi. Majini in Katjini starši pravijo, da so bili z učiteljico več v kontaktu predvsem na začetku glasbenega izobraževanja, sedaj pa po potrebi, vsekakor pa se jim zdi, da je kontakt pomemben predvsem zaradi spremljanja otrokovega napredka.

Filipovi starši učitelju povsem zaupajo in ocenjujejo, da ni potrebe po intenzivnem stiku, saj je učitelj izredno razumevajoč. Majini in Filipovi starši od učiteljev pričakujejo predvsem, da imajo do njihovih otrok jasna pričakovanja, medtem ko je za Majine starše pomembna tudi učiteljičina motivacija. Za Majine starše je cilj glasbenega izobraževanja predvsem splošna razgledanost, medtem ko Filipovi starši pomen vidijo tudi v gradnji osebnost, Katjini starši pa ocenjujejo, da glasbeno izobraževanje pomembno pripomore k delovnim navadam ter učenju kulture obnašanja.

Izkušnje dveh učiteljic in enega učitelja iz treh različnih GŠ pri poučevanju teh treh učencev so si precej podobne. Majina učiteljica in Filipov učitelj navajata, da so jih starši opozorili na posebne potrebe, medtem ko je Katjina učiteljica za posebne potrebe izvedela v drugem razredu, ko so se pojavile težave pri orkestru.

Vsi trije učitelji opozarjajo na pomanjkanje znanja s področja glasbenega poučevanja UPP in menijo, da bi bilo potrebno dodatno strokovno usposabljanje. Učitelji navajajo, da so učenci pri glasbenem izobraževanju uspešni: Maja napreduje tako kot učenci brez posebnih potreb, Filip morda malo počasneje kot ostali učenci, medtem ko Katja napreduje nadpovprečno. Vsi trije učenci se soočajo s težavami na področju ritma, Filip ima težave tudi s koncentracijo, Maja pa s trenutnim razumevanjem. Pri Maji in Katji so bile uporabljene prilagoditve povečevanja notnega zapisa, pri Filipu pa je učitelj prilagodil tehnične zahtevnosti in uporabljal premore. Majina učiteljica in Filipov učitelj navajata, da oba premalo vadita, medtem ko Katja vadi zelo veliko.

Vsi trije učitelji menijo, da je kontakt s starši pomemben, pri vseh UPP pa je bilo tega stika več predvsem na začetku. Majina učiteljica in Filipov učitelj ocenjujeta, da oba lepo napredujeta, Katjina učiteljica pa pravi, da je v tem sistemu glasbenega izobraževanja napredek od učencev pričakovan. Učitelji glasbenemu izobraževanju pripisujejo velik pomen, saj je glasba lahko duševna hra-

na, vpliva na splošno razgledanost in lahko vpliva na izgradnjo posameznikove osebnosti. Napredek posameznega učenca je odvisen predvsem od njegove motivacije in delovnih navad, prav tako je pomembno motiviranje s strani učitelja.

Ugotovimo lahko, da se metode poučevanja pri preučevanih UPP bistveno ne razlikujejo od tistih, ki jih učitelj uporablja pri poučevanju učenec brez posebnih potreb. Še največja razlika je ta, da obe učenki zaradi posebnih potreb potrebujeta povečano notno gradivo. Tudi težave, ki jih imajo vsi trije UPP, se pravzaprav bistveno ne razlikujejo od tistih, ki jih učitelji prepoznajo pri poučevanju učencev, ki posebnih potreb nimajo. Veliko učencev, ki posebnih potreb nima, se namreč sooča s težavami na področju ritma kot tudi vadenja. UPP se v GŠ načeloma dobro počutijo, je pa res, da je njihovo počutje odvisno tudi od pripravljenosti na posamezni učni uri. Tako kot učenci, ki posebnih potreb nimajo, tudi UPP sodelujejo v orkestrih in komornih skupinah. Starši od učiteljev pričakujejo predvsem, da imajo do njihovih otrok jasna pričakovanja in da znajo učence motivirati, cilje glasbenega izobraževanja pa prepoznajo predvsem v splošni razgledanost, gradnji osebnosti in vplivu razvoja delovnih navad. Glede na izkušnje učiteljev so za glasbeni napredek ključnega pomena predvsem delovne navade in učenčeva motivacija.

RAZPRAVA

Poznavanje pojma dvojno izjemnih učencev je za pedagoške delavce v slovenskih GŠ izredno pomembno. Če je pojem glasbenega talenta med učitelji slovenskih GŠ dobro poznan, pa je nekoliko drugače s terminom učenci s posebnimi potrebami, ki je na glasbenem področju bolj v ospredju šele v zadnjem desetletju (na primer: Habe in Zadnik, 2018; Lesar, 2016; Marčun, 2016a, 2016b; Markič, 2018; Nagode, 2015; Ozbič in Kogovšek, 2009; Peklaj, 2010; Piber, 2016; Podbregar, 2013; Sevšek in Črčinovič Rozman, 2018; Smolej Fritz, 2010; Vovk, 2010).

Skozi pričujoč prispevek smo lahko prepoznali, da sta na videz nezdružljiva pojma lahko še kako povezana, in čeprav se UPP v GŠ v primerjavi z osnovnošolskim izobraževanjem precej redkeje omenja, je za kakovostno pedagoško delo v GŠ pomembno tudi poznavanje osnovnih značilnosti posameznih skupin UPP ter zlasti značilnosti učenja oziroma poučevanja. K temu nedvomno pomembno prispeva izbirni predmet na Akademiji za glasbo Univerze v Ljubljani Učenci s posebnimi potrebami pri pouku glasbe, ki študente uvaja v poznavanje psiholoških značilnosti otrok s posebnimi potrebami glede na posamezne skupine, s ciljem, da bodo to znanje znali uporabiti pri poučevanju na področju glasbe. Medtem pa so že zaposleni učitelji v slovenskih GŠ pri soočanju z izzivi poučevanja UPP večinoma prepuščeni samim sebi, saj je analiza vsebin *Kataloga programov nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju* (za šolsko leto 2018/2019 in

2019/2020) pokazala, da na področju glasbenega poučevanja UPP v GŠ ni moč zaslediti nobenega izobraževanja (Marčun Kompan, 2019).

Prav tako velja za konec opozoriti, da gre pravzaprav za izjemno heterogeno skupino mladih ljudi, kjer je nemogoče izbrati enake načine poučevanja, učila in učne pripomočke za vse, zato so učitelji po eni strani pred dokaj zahtevno nalogo, ki terja od njih veliko znanja, prilagajanja in razumevanja, hkrati pa smo po drugi strani ugotovili tudi, da so nemalokrat potrebne zgolj preproste prilagoditve poučevanja, ki so dobrodošle tudi pri poučevanju učencev, ki posebnih potreb nimajo (Marčun Kompan, 2019).

Dvojno izjemni učenci tako ne smejo biti prezrti, saj, kot pravita Robinson in Aronica (2015), moramo poskrbeti, da noben otrok ne bi zapustil šole, ne da bi prej odkril, v čem se odlikuje, kaj sta njegov talent in njegova strast. Veliko otrok namreč tega nikoli ne ugotovi, zato je njihovo življenje neskončno osiromašeno (Marčun Kompan, 2019). Tako je dobro, da pri dvojno izjemnih učencih ne prezremo na primer glasbenega talenta in jim tako omogočimo, da glasba obogati njihovo in naše življenje.

Literatura

- Applebaum, E., Egel, A. L., Koegel, R. L., in Imhoff, B. (1979). Measuring musical abilities of autistic children. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 9(3), 279–285.
- Baum, S. (1990). *Gifted but learning disabled: A puzzling paradox*. ERIC Digest #E479. Pridobljeno s: <https://www.ericdigests.org/1994/paradox.htm>
- Beckley, D. (1998). *Gifted and learning disabled: twice exceptional students*. Pridobljeno s: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED424711.pdf>.
- Brody, L. E., in Mills, C. J. (1997). Gifted children with learning disabilities: A review of the issues. *Journal of learning disabilities*, 30(3), 282–296.
- Coleman, J. M. (2016). Classroom guitar and students with visual impairments: A positive approach to music learning and artistry. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 110(1), 63–68.
- Darrow, A. A. (1987). An investigative study: The effect of hearing impairment on musical aptitude. *Journal of Music Therapy*, 24(2), 88–96.
- Flach, N., Timmermans, A., in Korpershoek, H. (2016). Effects of the design of written music on the readability for children with dyslexia. *International Journal of Music Education*, 34(2), 234–246.
- Gerrity, K. W., Hourigan, R. M., in Horton, P. W. (2013). Conditions that facilitate music learning among students with special needs: A mixed-methods inquiry. *Journal of Research in Music Education*, 61(2), 144–159.
- Habe, K., in Zadnik, K. (2018). Specifične učne težave (SUT) pri predmetu nauk o glasbi v glasbeni šoli. V M. Schmidt, D. Rus Kolar in E. Kranjec

- (ur.), *Vloga inkluzivnega pedagoga v vzgoji in izobraževanju: konferenčni zbornik* (str. 251–267). Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Hourigan, R., in Hourigan, A. (2009). Teaching music to children with autism: Understandings and perspectives. *Music Educators Journal*, 96(1), 40–45.
- Kavkler, M. (2005). Vpliv specifičnih učnih težav na uspešnost pri glasbeni vzgoji. *Glasba v šoli*, 10(1–2), 14–17.
- Kiswarday, V. (2017). Dvojna izjemnost: ustvarjanje spodbudnega učnega okolja za učence, ki so dvojno izjemni. *Vzgoja*, 19(76), 5–8.
- Krek, J. (ur.) (1995). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Krek, J., in Metljak, M. (ur.) (2011). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Zavod RS za šolstvo.
- Lapka, C. (2011). *Teaching music to students with disabilities (abilities)*. https://www.iesaa.org/documents/activities/IESA-MU_Disabiliteis.pdf
- Lapuh, A. (2019). Usvajanje glasbenega znanja in veščin pri otrocih z Aspergerjevim sindromom. *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo*, 30, 73–91.
- Lep, B. (2012). Dvojno izjemni otroci – nadarjeni učenci s specifičnimi učnimi težavami. V T. Bezić (ur.), *Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci osnovne šole: priročnik* (str. 67–80). Zavod RS za šolstvo.
- Lesar, I. (2007). *Osnovna šola kot inkluzivno naravnana institucija* (Doktorska disertacija). Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Ljubljana.
- Lesar, I. (2016). How do students of the Ljubljana Academy of Music view the music education of pupils with special needs in music schools? V B. Jerković in T. Škojo (ur.), *Umjetnik kao pedagog pred izazovima suvremenog odgoja i obrazovanja: zbornika radova* (str. 408–418). Sveučilište Josipa Juraja Strossmayerja, Umjetnička akademija.
- Marčun, A. (2016a). Music education in Slovenia: Inclusion of students with special needs. V B. Jerković in T. Škojo (ur.), *Umjetnik kao pedagog pred izazovima suvremenog odgoja i obrazovanja: zbornika radova* (str. 454–464). Sveučilište Josipa Juraja Strossmayerja, Umjetnička akademija.
- Marčun, A. (2016b). Poučevanje učencev s posebnimi potrebami v glasbenih šolah – nekatere metode in oblike pedagoškega dela. *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo*, 25, 273–291.
- Marčun Kompan, A. (2019). *Glasbeno izobraževanje učencev s posebnimi potrebami* (Doktorska disertacija). Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, Ljubljana.
- Markič, M. (2018). *Specifične učne težave pri predmetih nauk o glasbi in solfeggio v glasbeni šoli – primeri vaj in pripomočkov, kot pomoč v učnem*

- procesu (Magistrsko delo). Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, Ljubljana.
- Mele Grudzinski, M. (2004). *Glasbena vzgoja za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne otroke* (Diplomsko delo). Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, Ljubljana.
- MIZŠ (2020). *Podatki v zvezi z učenci s posebnimi potrebami v osnovnih šolah s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo*. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/Statistike-in-analize/Tabela_ucenci_s_posebnimi_potrebami.pdf
- Nagode, J. (2015). *Glasbeno izobraževanje ljudi z motnjo sluha* (Magistrsko delo). Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, Ljubljana.
- Norwich, B. (2013). *Addressing tensions and dilemmas in inclusive education: Living with uncertainty*. Routledge.
- Overy, K., Nicolson, R. I., Fawcett, A. J., in Clarke, E. F. (2003). Dyslexia and music: Measuring musical timing skills. *Dyslexia*, 9(1), 18–36.
- Ozbič, M., in Kogovšek, D. (2009). Nočejo ali ne zmorejo? Glasbeno udejstvovanje pri otrocih s PPPU. *Glasba v šoli in vrtcu*, 14(1), 36–41.
- Peklaj, C. (2010). Učitelj in učenci s posebnimi potrebami v glasbeni šoli. *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, 14, 53–64.
- Piber, N. (2016). *Avtizem in glasba* (Diplomsko delo). Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, Ljubljana.
- Podbregar, M. (2013). *Otroci z motnjami pozornosti in hiperaktivnostjo (ADHD) v glasbeni šoli* (Diplomsko delo). Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, Ljubljana.
- Polischuk, D. K. (2010). Asperger's syndrome and the piano: A challenging match. *MTNA e-journal*, 2(2), 2–11.
- Qvortrup, A., in Qvortrup, L. (2018). Inclusion: Dimensions of inclusion in education. *International Journal of Inclusive Education*, 2(7), 803–817.
- Roaf, C., in Bines, H. (1989). *Needs, Rights and Opportunities*. London: Falmer Press.
- Robinson, K., in Aronica, L. (2015). *Kreativne šole*. Eno.
- Rutar, D. (2001). O posebnih šolah, integraciji in življenjski šoli. *Vzgoja in izobraževanje*, 32(5), 47–49.
- Sacks, O. (2007). *Musicophilia: Tales of music and the brain*. Random House.
- Sevšek, K., in Črčinovič Rozman, J. (2018). Vključenost slepih in slabovidnih otrok v javno glasbeno izobraževanje. *Pedagoška obzorja: časopis za didaktiko in metodiko*, 33(3/4), 3–19.
- Smolej Fritz, B. (2010). Učenci s posebnimi potrebami v glasbeni šoli. *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, 14, 65–70.
- Vlada RS (1996) *Zakon o osnovni šoli*. <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/sebina/2006-01-3535/>

- Vlada RS (2000). *Zakon o glasbenih šolah*. <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200681&stevilka=3536>.
- Vlada RS (2005). *Zakon o vrtcih*. <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2005-01-4349?sop=2005-01>
- Vlada RS (2006). *Zakon o glasbenih šolah*. <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200681&stevilka=3536>
- Vlada RS (2007). *Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami*. <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlid=20073&stevilka=101>
- Vlada RS (2011). *Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami* (2011). <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlid=201158&stevilka=2714>
- Vladiković, J. (2013). *Gifted learners, dyslexia, music, and the piano: Rude, inattentive, uncooperative, or something else?* (Doktorska disertacija). Arizona State University, Phoenix, AZ.
- Vogrinc, J. (2008). *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*. Pedagoška fakulteta.
- Vovk, M. (2010). *Glasbeno izobraževanje učencev z disleksijo* (Diplomsko delo). Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, Ljubljana.
- Yewchuk in Lupart, 1988

Summary

UDC 376:78

Although it has long been considered that talent and special needs are incompatible, today we know that in society we also know a population of students who can be talented in one or more areas, and in addition to talent they have certain deficiencies and disorders that hinder learning (Lep, 2012). Thus, we are talking about twice-exceptional students, students who show musical talent, but are also classified as special needs students (hereinafter SEN students) due to disorders, obstacles or deficiencies.

Since many authors (Norwich, 2013; Rutar, 2001; Qvortrup in Qvortrup, 2018) find that the use of the phrase SEN students is often associated with stigma, the question arises as to whether the name SEN students is misleading in the field of music education and may lead to the opinion that SEN students are not musically talented. In the survey by A. Marčun Kompan (2019), the majority (77,1 %) of participating principals ($n=34$) and the majority (77,2 %) of teachers ($n=284$) expressed their belief among employees in Slovenian music schools (hereinafter MS) that SEN students can be musically talented, but the expression of their musical talent depends on their deficiency or disorder, while a good fifth (22,9 %) of principals and a fifth (21,2 %) of teachers estimate that all SEN students can be musically talented, as talent is similarly dispersed among them as among students who have no special needs.

In order to get a slightly clearer picture of twice-exceptional students, we first briefly describe SEN students and twice-exceptional students, then introduce some foreign and

domestic researches describing musically gifted twice-exceptional students, and at the end of the article we present the findings of case studies in doctoral dissertation from A. Marčun Kompan (2019), where musically gifted students with various special needs were studied.

SPOZNAVNO-EMOCIONALNO POSLUŠANJE GLASBE V ŠOLI

KATARINA HABE

Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo
katarina.habe@ag.uni-lj.si

Vidulin, S., Plavšič, M., in Žauhar, V. (2020). *Spoznajno-emocionalno slušanje glasbe u školi*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli i Filozofski fakultet u Rijeci. ISBN 978-953-8278-39-6. 297 str.

Knjiga z naslovom *Spoznajno-emocionalno poslušanje glasbe v šoli*, ki je v letu 2020 izšla pri založbi Univerze Jurija Dobrile v Puli, je nastala izpod peresa treh hrvaških avtoric, glasbene pedagoginje izr. prof. Sabine Vidulin z Glasbene akademije Univerze Juraja Dobrile v Pulju, pedagoške psihologinje doc. dr. Marlene Plavšič s Filozofske fakultete Univerze Juraja Dobrile v Pulju in glasbene psihologinje doc. dr. Valneje Žauhar s Filozofske fakultete Univerze na Reki. Knjiga je kategorizirana kot znanstvena monografija, čeprav daleč presega akademске okvire. Pravzaprav predstavlja trden most med teorijo in prakso, kot ključni namen pa je izpostavljena uporabna vrednost teoretičnih dognanj. Slednja so oblikovana v nazorne didaktične pristope, ki učinkujejo kot smernice izboljšav v glasbenoizobraževalnem sistemu. Kot taka knjiga nagovarja širok krog bralcev, od strokovnjakov iz prakse, študentov različnih smeri (glasbene pedagogike, predšolske vzgoje, razrednega pouka, muzikologije, psihologije), raziskovalcev različnih področij, ki se ukvarjajo s fenomenom poslušanja glasbe, do vseh tistih, ki jih zanima poslušanje glasbe. Knjiga je namreč napisana v jasnem, razumljivem in nazornem jeziku, ki pri bralcu spodbudi tudi čustveno in ne zgolj spoznavno angažiranost ob branju. Besedilo je razdeljeno na sedem poglavij, pri čemer sta zadnji dve namenjeni obsežnemu naboru literature in predstavitvi več prilog, ki imajo uporabno vrednost predvsem za praktike na področju glasbenega izobraževanja. Odlika knjige je njena multidisciplinarna usmerjenost, ki se kot rdeča nit tke skozi vsa poglavja. Tako bralec spozna fenomen glasbenega poslušanja z različnih perspektiv, kar obogati njegov pogled na obravnavano tematiko. Delo je nastalo kot odgovor na aktualno problematiko vzgajanja in izobraževanja otrok v reflektivne odrasle poslušalce, ki cenijo lepoto slišane in prepoznajo kakovost umetniškega glasbenega izraza ter jih pri njihovem poslušanju vodita tako čustveno kot spoznavno doživljanje.

V prvem poglavju je opredeljeno poslušanje glasbe v šoli, njegova zgodovina, trenutno stanje in vizija za prihodnost. Avtorice izpostavljajo, kako pomembno je pri poslušanju v šolskem okolju čustveno in ne zgolj spoznavno

doživljanje poslušanega. Realnost je namreč ta, da je čustveni vidik v izobraževalnem okolju pogostokrat postavljen na stranski tir, poslušanje glasbe brez nagovarjanja čustvenega doživetja pa je kot bežen dotik informacije, ki v poslušalcu, še posebej otroku, ne zazveni, ne zavibrira, zato tudi hitro izveni. Pravzaprav je ravno čustveno doživetje temelj, ki razumu učencev omogoči, da odpre pot novih glasbenim spoznanjem, ki jih učenci tako tudi lažje vsidrajo v svoj spomin. Avtorice poslušanje glasbe razdelijo na pasivno in aktivno, na analitično in na celostno ter pri tem izpostavijo, da je aktivno in celostno poslušanje tisto, ki oblikuje reflektivnega poslušalca. Navajajo, da mladi na vsakodnevni ravni glasbo največkrat poslušajo preko medijev, in to precej pasivno, kot neke vrste zvočno ozadje, ki je stalno prisotno v njihovem okolju. Ker so tovrstnemu načinu poslušanja »instant« glasbe, polne klišejev, izpostavljeni že predšolski otroci, je vloga vzgojno-izobraževalnega okolja pri oblikovanju glasbenega okusa otrok toliko večja; še posebej v predšolskem obdobju, ko je otrok v fazi slušne odprtosti in z radovednostjo ter veseljem sprejema raznolike glasbene dražljaje, je potrebno postaviti temelje za reflektivno poslušanje, ki pa mora izvirati iz čustvenega doživetja slišane. Čim bolj se otrok približuje obdobju mladostništva, tem bolj se zmanjšuje njegova odprtost za glasbeno raznolikost. Avtorice navajajo, da je kljub temu, da so ključni elementi glasbenega doživljanja dostopni vsem poslušalcem, subjektivni glasbeni doživljaj posameznika pod vplivom njegovih predhodnih izkušenj poslušanja in izpostavljenosti glasbi, njegovih glasbenih preferenc, poznavanja glasbe, učenja o glasbi in pod vplivom njene izvedbe. V prvem poglavju je izpostavljen tudi vpliv poslušanja kakovostne umetniške glasbe na celotno družbeno-kulturno okolje in poudarjena njegova transferna vrednost, ki se odraža v razvoju estetskih preferenc, oblikovanju identitete, izboljšanju socializacije in regulaciji emocij. Z zgodovinskega vidika avtorice obravnavano tematiko osvetlijo s podatkom, da je bilo poslušanje glasbe v šolski sistem uvedeno šele po drugi svetovni vojni in da se je njegova vloga v odnosu do drugih glasbenih področij spreminjala v odvisnosti od vzgojno-izobraževalnega ciklusa. V hrvaškem izobraževalnem okolju se izvaja standardni, spoznavni pristop poslušanja glasbe, ki je sicer metodično razdelan in s svojim analitičnim pristopom uspešno nagovorja razumsko poslušanje, zapostavljen pa je čustveni pristop poslušanja glasbe, pri čemer avtorice to izpostavljajo kot problematično.

Drugo poglavje obravnava multimodalno poslušanje glasbe. Multimodalni pristop predstavlja eno od osnovnih paradigem sodobnega izobraževanja, ne glede na izobraževalno področje in predmet. Ta pristop rezultira v kakovostnejših učnih izidih, ki jih lahko prepoznamo v večji asociativnosti, globlji obdelavi podatkov, zmožnosti daljšega vzdrževanja pozornosti, boljšem razumevanju ter nenazadnje večji motiviranosti in pozitivnih čustvih ob učenju. Avtorice opozarjajo, da so mladi v svojem vsakdanu izpostavljeni veččutnemu doživljanju poslušane glasbe, predvsem sta s slušno zaznavo prepleteni vidna in čutna zaznava. Zato je pomembno, da se tudi v učnem okolju pri poslušanju

uporablja multimodalni pristop, ki je na eni strani otroku bolj domač, po drugi strani pa povečuje njegovo izkušnjo doživljanja glasbe. Tako se poleg glasbe in govora pri pouku glasbe uporabljajo tudi slike, filmi, radijske in TV-oddaje, računalniški programi, kvizi in ostala multimedijška orodja. V poglavju je prikazanih tudi nekaj primerov dobre prakse, projektov in konceptov, s pomočjo katerih so se učenci seznanili z umetniško glasbo in ki so temeljili ravno na uporabi multimodalnega pristopa. Velik poudarek pa je zopet na praktičnosti uporabe multimodalnega pristopa pri pouku glasbe v šoli, kjer se poslušanje glasbe kombinira s petjem, z igranjem, doživljanjem, s spoznavanjem glasbenega dela. Navedena sta dva modela multimodalnega poslušanja glasbe v šolskem okolju, SEM (*Stage-English-Music*) in SGS (*slušanje glasbe-skladanje*), ki s svojim pristopom promovirata umetniško glasbo med otroki in mladino ter jo želita približati njihovem svetu.

Tretje poglavje še bolj odpira vrata uporabni vrednosti predstavljenega, saj je spoznavno-emocionalni pristop poslušanja in spoznavanja glasbe postavljen v glasbenopedagoški kontekst. V tem poglavju avtorice opozarjajo, zakaj je pri poslušanju glasbe v šolskem okolju nujno aktivirati čustva otrok in mladostnikov. Cilj poslušanja glasbe v šoli je v skladu s spoznavno-čustvenim pristopom v glasbenopedagoškem kontekstu oblikovati kulturno-umetniški svetovni nazor učencev, razviti in izboljšati njihove glasbene kompetence, hkrati pa obogatiti njihovo doživljanje, razumevanje in sprejemanje glasbe. Pri spoznavno-čustvenem pristopu se s pomočjo multimodalnih interaktivnih načinov dela s pomočjo uporabe multimedije spodbuja uresničevanje spoznavnih in emocionalnih nalog, ki podpirajo otrokov celostni razvoj. Pri tem pristopu se glasba doživlja s poslušanjem, petjem, z igranjem melodije, izvajanjem ritmičnih obrazcev, glasbenih oblik s plesom in podobno. Spoznavno-čustveni pristop omogoča usmerjanje pozornosti učencev tako v posamezne dele kot celoto, s prepletanjem nalog, ki zahtevajo analitičen um, in tistih, ki zahtevajo celosten, intuitiven um. Tako se glasbeno delo v okviru posamezne učne ure poslušša večkrat, z različnim namenom: od prvobitnega celostnega doživljanja preko spoznanja do ponovnega doživljanja. Pri tem pomembno vlogo odigra refleksija doživetega in razumljenega; pogovor o različnih načinih čustvenega doživljanja, o različnih miselnih predstavah, o različnem dojemanju informacij, posredovanih s strani učitelja. Ta proces je dialoški in od učencev zahteva čustveno in miselno angažiranost. Učitelj pri tem odigra vlogo navdihovalca in ne zgolj prenašalca znanja, pomemben motivacijski moment pa predstavlja skupinsko poslušanje s sovrstniki.

Četrto poglavje je zelo praktično naravnano, saj so v njem predstavljene priprave učiteljev na pouk glasbe, ki je vključeval spoznavno-čustven pristop poslušanja. Poglavje je zelo nazorno, saj vsebuje primere učnih priprav, simpatično pa jih popestrijo tudi ilustracije in komentarji učencev, ki kažejo, da se jih je poslušana glasbena vsebina, posredovana s pomočjo spoznavno-čustvenega pristopa, dotaknila. V pripravah, narejenih po spoznavno-čustvenem pristopu

v glasbenopedagoškem kontekstu, se enako vrednotijo strokovnoglasbeni (teoretični in muzikološki del), družbeno-humanistični (pedagoški, psihološki in etični del) ter estetski vidik. Cilj opisanega pristopa je opolnomočiti pozicijo glasbe skozi združevanje emocionalne in spoznavne komponente doživljanja glasbe. Posebna pozornost je namenjena motivacijskemu momentu, saj navedeni pristop želi čim bolj vključiti celotnega učenca, ga spodbuditi k skupni in samostojni aktivnosti ter mu s pomočjo glasbe omogočiti uspešen razvoj njegove celovite osebnosti.

Peto poglavje predstavlja empirično raziskavo, kjer so avtorice preverjale spoznavno-emocionalni način poslušanja glasba pri pouku glasbe pri 557 učencih iz 30 oddelkov petega razreda in 16 različnih osnovnih šol na Hrvaškem in 15 njihovih učiteljih. Učenci so poslušali 4 njim manj znana glasbena dela, bodisi s pomočjo običajnega spoznavnega pristopa bodisi s pomočjo eksperimentalnega spoznavno-emocionalnega pristopa. Rezultati so pokazali, da večjih razlik v bližnjih učnih izidih sicer ni, pokazale pa so se razlike v tem, da so učenci, ki so poslušali glasbene primere s pomočjo spoznavno-emocionalnega pristopa, poročali o intenzivnejšem pozitivnem čustvenem doživljanju všečnih glasbenih primerov in manj intenzivnem negativnem čustvenem doživljanju manj všečnih glasbenih primerov. Uvodna aktivnost pri spoznavno-emocionalnem pristopu je pri učencih spodbudila večjo pozornost in več razmišljujočih odgovorov v zvezi s skladbo, prav tako pa so celotno uro kot tudi poslušane skladbe učenci eksperimentalne skupine vrednotili pozitivneje. Večja čustvena angažiranost je spodbudila tudi boljšo zapomnitev sklab pri učencih eksperimentalne skupine. Učitelji, ki so bili vključeni v raziskavo, so pri uporabi spoznavno-emocionalnega pristopa zaznavali večjo osredotočenost, zaineteresiranost in vključenost učencev, zato bodo tovrsten pristop uporabljali tudi v prihodnje.

Zaključujem z besedami, da je to knjiga, ki jo priporočam vsakomur, ki mu ni vseeno, kaj poslušajo otroci, in ki se zaveda vzgoje in izobraževanja bodočih reflektivnih poslušalcev umetniške glasbe ter obiskovalcev klasičnih koncertov. Je zelo berljiva in ponudi odličen celostni vpogled v problematiko poslušanja glasbe skupaj z vizijo za prihodnost. S svojo vsebino je aktualna za danjšnji čas, privlačna pa je tudi njena oblikovna podoba. Vsekakor gre za delo, ki bo s svojimi spoznanji iz teorije in prakse odzvanjalo v bralcu.

GLASBENO IZOBRAŽEVANJE UČENCEV S POSEBNIMI POTREBAMI

ANDREJA MARČUN KOMPAN
Glasbena šola Domžale
marcun.andreja@gmail.com

Mentorica: red. prof. dr. Irena Lesar

Zagovor: 27. 1. 2020 na Akademiji za glasbo UL

Glasbeno izobraževanje učencev s posebnimi potrebami je področje, ki mu v slovenskem prostoru do sedaj ni bilo posvečene prav veliko pozornosti. Cilj doktorske disertacije je z raziskovalnimi ugotovitvami podkrepljeno argumentiranje potrebnosti omogočanja glasbenega izobraževanja v glasbenih šolah (v nadaljevanju GŠ) tudi učencem s posebnimi potrebami (v nadaljevanju UPP) in oblikovanje predloga potrebnih sprememb na področju zakonodaje, izobraževanja bodočih in že zaposlenih učiteljev v GŠ, možnosti sistemskih sprememb na področju napredovanja učiteljev, konkretnih prilagoditev procesa izobraževanja različnim skupinam UPP in s tem večje možnosti vključenosti in participacije UPP v GŠ po Sloveniji.

Umetnost, ki ima v življenju posameznika in družbe velik pomen, je na področju izobraževanja velikokrat spregledana, zato je v uvodnem poglavju teoretičnega dela kar nekaj pozornosti namenjene argumentom za vključevanje umetnosti v izobraževanje. Ker je temeljno vprašanje doktorske disertacije glasbeno izobraževanje UPP, je posebna pozornost namenjena zlasti glasbeni umetnosti. Glasba je imela pri ljudeh že od nekdaj pomembno vlogo, zato je predstavljen tudi kratek pregled pomena glasbene umetnosti v različnih zgodovinskih obdobjih, v nadaljevanju pa tudi nekateri glasbenopedagoški koncepti (Dalcroze, Willems, Suzuki, Orff, Kodaly, Bašić, Gordon) in pouk glasbene umetnosti v slovenskih osnovnih šolah ter GŠ.

Analiza mednarodno zavezujočih in domačih uradnih dokumentov je omogočila identifikacijo pravnih argumentov za glasbeno izobraževanje UPP, nemalo pozornosti pa je namenjene pedagoškemu argumentom, ki so izpeljani zlasti iz kompleksnega pojmovanja inkluzivnosti. Kljub nekaterim prepričljivim argumentom, ki naj bi tudi UPP dajali možnost glasbenega izobraževanja, pa raziskave opozarjajo na ključno vlogo stališč, predsodkov in stereotipov, ki jih morda gojijo ravnatelji in učitelji pri vključevanju UPP v GŠ.

Četudi se UPP v GŠ v primerjavi z osnovnošolskim izobraževanjem precej redkeje omenja, je za kakovostno pedagoško delo v GŠ pomembno poznavanje osnovnih značilnosti posameznih skupin UPP, zlasti značilnosti učenja oziroma poučevanja. Zato so predstavljene tudi različne strategije glasbenega poučevanja (instrumentov, notizacije), ki bi bile učiteljem v GŠ lahko v pomoč.

V empiričnem delu raziskave, kjer sta bili uporabljeni kvalitativna in kvantitativna metoda raziskovanja, podatki pa zbrani z vprašalnikoma na reprezentativnem vzorcu ravnateljev in učiteljev iz slovenskih GŠ ter s polstrukturiranimi intervjuji s tremi UPP, z njihovimi starši in učitelji, so predstavljene ugotovitve, vezane na raziskovalna vprašanja in hipoteze.

Rezultati raziskave so pokazali, da večina ravnateljev kot najpomembnejši cilj glasbenega izobraževanja prepoznava »sooblikovanje osebnosti in načrtno izboljševanje glasbene izobraženosti prebivalstva« in ne »odkrivanja in razvijanja glasbene in plesne nadarjenosti«. Glede glasbene nadarjenosti večina ravnateljev in učiteljev ocenjuje, da je glasbena nadarjenost pogojena z motnjo oziroma učenčevim primanjkljajem, zato ocena ravnateljev in učiteljev, da bi v GŠ najlažje vključili učence z govorno-jezikovnimi motnjami, najtežje pa gluhe in naglušne učence, ne preseneča. Velika večina ravnateljev in učiteljev je izrazila dvom v kriterije na sprejemnih preizkusih z vidika preverjanja glasbene nadarjenosti kot tudi dvom v to, da je rezultat na sprejemnih preizkusih zadosten kriterij za vpis v GŠ. Pridobljeni podatki o številu vseh učencev in posebej UPP v GŠ kažejo, da kar četrtnina ravnateljev ocenjuje, da v njihovi GŠ ni UPP, zato je tudi izračunani delež UPP v slovenskih GŠ zelo majhen, le 0,25 % vseh v GŠ vključenih učencev. Z vidika izkušenj s poučevanjem UPP so podatki skladni z ugotovljenim nizkim deležem UPP v GŠ, saj imajo le dobri dve petini učiteljev in slaba polovica ravnateljev tovrstne izkušnje. Med pomembnejšimi ugotovitvami učiteljev z izkušnjo poučevanja UPP velja izpostaviti, da je po poročanju dobre tretjine učiteljev ta izkušnja prispevala k osebni obogatitvi, dobra tretjina pa je poudarila, da je izkušnja poučevanja UPP prispevala k profesionalni rasti, saj so učitelji spoznali nove pristope poučevanja in postali fleksibilnejši. Tri četrtnine učiteljev z izkušnjo poučevanja je poročalo, da je imelo pri glasbenem poučevanju UPP težave, in sicer najpogostejše z branjem notnega zapisa, nezbranostjo in s slabšo koncentracijo, slabšo motoriko, slabšim razumevanjem glasbenih vsebin in slabšim razumevanjem učiteljevih navodil. Pa vendar lahko glede na oceno uspešnosti UPP sklepamo, da so učitelji te težave dokaj dobro reševali, saj jih je le dobra desetina poročala, da UPP sploh niso bili uspešni.

Pri samooceni usposobljenosti učiteljev za poučevanje UPP le slaba polovica učiteljev ocenjuje, da ni usposobljena za poučevanja UPP, medtem ko dobri dve petini poročata, da so usposobljeni za poučevanje nekaterih skupin UPP. Po oceni učiteljev je v procesu glasbenega izobraževanja UPP najpomembnejša učiteljeva pripravljenost za poučevanje UPP, šele nato pa znanje s področja specialne metodike in kakovostna pedagoško-andragoška usposobljenost učitelja. Posebej je treba omeniti, da je več kot dve tretjini učiteljev prepričanih, da bi dodatna strokovna usposabljanja vplivala na pripravljenost poučevanja UPP. Slaba polovica učiteljev se je strinjala s trditvijo, da so UPP lahko vključeni tudi v javne GŠ oziroma šole s koncesijo, čeprav je bilo nekajkrat izraženo, da lahko pri vključevanju UPP težavo predstavljajo

učni načrti. Še posebej pomembne so ugotovitve kvalitativnega dela raziskave, ki na podlagi intervjujev z učenci kažejo, da se v GŠ večinoma dobro počutijo, očitno pa k temu nemalo prispeva dober odnos z učiteljem in sposobnost slednjega, da prilagaja pedagoško delo. Učitelji poročajo, da se metode poučevanja pri preučevanih UPP bistveno ne razlikujejo od tistih, ki jih učitelj uporablja pri poučevanju učencev, ki posebnih potreb nimajo, prav tako pa se tudi težave preučevanih treh UPP niso bistveno razlikovale od tistih, ki jih učitelji prepoznavajo pri poučevanju učencev, ki posebnih potreb nimajo. Na področju glasbenega izobraževanja starši od učiteljev pričakujejo predvsem, da imajo do njihovih otrok jasna pričakovanja in jih znajo motivirati, cilje glasbenega izobraževanja pa prepoznavajo predvsem v splošni razgledanosti, gradnji osebnosti in razvoju delovnih navad. Še posebej pomembna pa je ugotovitev, da so izkušnje učiteljev pokazale, da so za glasbeni napredek ključnega pomena predvsem učenčeva motivacija in njegove delovne navade.

Ključne besede: učenci s posebnimi potrebami, glasbena umetnost, glasbeno izobraževanje, koncept inkluzivnosti, strategije poučevanja

ABSTRACT

Music education for students with special needs is an area that has not been given much attention in Slovenia thus far. The aim of the doctoral dissertation is to present the argumentation, supported by research findings, of the necessity of enabling basic music education in music schools (hereinafter referred to as MS) for students with special needs (hereinafter referred to as SEN students), the drafting of a proposal for the necessary changes in the field of legislation, education of future and already employed teachers in MS, the possibility of systemic changes in the field of teacher professional promotion, specific adjustments of the educational process according to the needs of various groups of SEN students, and greater opportunities for inclusion and participation of SEN students in MS across Slovenia.

Although art has a great significance both in the life of an individual and the society as a whole, it is often overlooked in the field of education; therefore, a lot of attention is paid to the arguments for the inclusion of art in education in the introductory chapter of the theoretical part. Since the underlying question of this doctoral dissertation is the music education of SEN students, special attention is paid to musical art. Music has always played an important role in people's lives, hence a brief overview of the importance of musical art in different historical periods is presented, followed by the discussion of certain musical-pedagogical concepts (Dalcroze, Willems, Suzuki, Orff, Kodaly, Bašič, Gordon), and music lessons in Slovenian elementary schools and MS.

The analysis of internationally binding and national formal documents facilitated the identification of legal arguments for the music education of SEN students, and a lot of attention is devoted to pedagogical arguments derived mainly from the complex concept of inclusiveness. Despite some convincing arguments that SEN students should also be given the possibility of music education, the research points to the key role of attitudes, prejudices, and stereotypes that may be raised by principals and teachers in the process of involving SEN students into MS.

Although SEN students are much less often mentioned in MS compared to elementary schools, it is important to be well acquainted with the basic characteristics of individual groups of SEN students in order to carry out quality teaching work in MS, especially the characteristics of learning and teaching. Therefore, various strategies of music teaching (instruments, notation), which could be helpful for teachers in MS, are presented.

In the empirical part of the research, questions and hypotheses are presented. Qualitative and quantitative research methods have been used, and the data were collected with questionnaires administered to a representative sample of principals and teachers from Slovenian MS, and by means of semi-structured interviews with three SEN students, their parents, and teachers.

The results of the research showed that the majority of principals somewhat unexpectedly recognize the “co-shaping of the personality and planned improvement of the music education of the population” as the most important goal rather than the aim to “discover and develop musical and dance talent”. The majority of school principals and teachers estimate that the musical talent is conditioned by a student’s disorder or deficit; therefore, the assessment made by principals and teachers that students with speech-language disorders would be the easiest to include in MS, while deaf and hard of hearing students would be the most difficult to include, is not surprising. The vast majority of principals and teachers expressed doubts regarding the entrance examination criteria in terms of recognizing the musical talent, as well as the doubt that the result of an entrance examination is a sufficient criterion for enrolment in MS. The obtained data on the number of all students in MS and, in particular, the number of SEN students in MS, indicate that a quarter of the principals report that there are no SEN students in their MS, therefore, the calculated share of SEN students in Slovenian MS is very low, amounting to only 0.25 % of all students included in the MS. From the perspective of experience with teaching SEN students, the data are consistent with the established low share of SEN students in MS, as only just over two fifths of the teachers and just under a half of the principals have this type of experience. One of the most important findings of teachers that have experience with teaching SEN students is that, according to a good third of these teachers, the experience contributed to personal growth, and more than a third emphasized that the experience of teaching SEN students contributed to professional development, as they learned new

approaches to teaching and became more flexible. Three-quarters of the teachers with this kind of teaching experience reported that they had problems with SEN students in musical teaching; they observed the most common problems with reading the notation, unwillingness and poor concentration, weaker motor skills, poorer understanding of music content, and poorer understanding of the teacher's instructions. However, according to the assessment of the performance of SEN students, we can conclude that teachers were quite good at solving these problems, as only just over a tenth of the teachers reported that the SEN students were not successful at all. The self-assessment of the teachers' SEN students teaching skills is surprising as well, as only half of them think that they are not qualified to teach SEN students, and two-fifths of them report that they are qualified to teach some groups of SEN students. It is especially striking to note that, according to the teachers' assessment, the teacher's willingness to teach SEN students is the most important in the process of music education of SEN students, followed by the knowledge in the field of special didactics and the teacher's qualitative pedagogical and andragogical qualifications. In particular, it should be emphasized that more than two thirds of teachers are convinced that additional professional training would influence the willingness to teach SEN students. It is surprising, however, that almost half of the teachers agreed with the assertion that SEN students can also be included in public music schools or schools with concession, although it has often been perceived that curriculum design can pose a problem when integrating SEN students. Of particular importance are the findings of the qualitative part of the research which, based on interviews with students, reveal that most of them feel good at MS, however, a good student-teacher relationship and the teacher's ability to adapt his pedagogical work obviously contribute significantly to the wellbeing at MS. Teachers report that the methods used when teaching SEN students are not significantly different from those used in teaching students who do not have special needs, and the difficulties of the three SEN students included in the study did not differ significantly from those identified by teachers in teaching students who do not have special needs. With regards to music education, parents expect teachers to have clearly defined expectations from their children and to be able to motivate them, while the goals of music education, according to them, primarily include the development of general knowledge, personal development, and the formation of work ethic. Another crucial finding is the fact that, according to the teachers' experience, the development of musical skills is primarily dependent upon the students' work ethic and motivation.

Key words: students with special needs, musical art, music education, concept of inclusiveness, teaching strategies

BIBLIOGRAFIJA GLASBENOPEDAGOŠKEGA ZBORNIKA
AKADEMIJE ZA GLASBO V LJUBLJANI
1995–2019

BRANKA ROTAR PANCE

Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo
branka.rotar-pance@ag.uni-lj.si

Revija *Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani* je začela izhajati l. 1995 z namenom, da mladim raziskovalcem s področja glasbene pedagogike, vključenim v znanstveni magistrski in doktorski študijski program, omogoča objave v domači publikaciji. Pobudnik izdajanja prve in do zdaj edine slovenske znanstvene revije s področja glasbene pedagogike ter prvi urednik je bil Primož Kuret, ki si je vsa leta svojega delovanja na Akademiji za glasbo prizadeval za razvoj ustanove na znanstvenem področju. Že od začetka izhajanja so bili k objavam znanstvenih prispevkov povabljeni tujci in domači znanstveniki, ki so v reviji objavljali prispevke z matičnega področja ter področij, povezanih z glasbeno pedagogiko: muzikologijo, glasbeno teorijo, glasbeno estetiko, psihologijo glasbe, drugih glasbenih in pedagoških ved. Leta 2014 je bila v naslovu revije odstranjena slovnična pomanjkljivost in dodan naslov v angleškem jeziku: *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani/The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana*. S tem je revija poudarila svojo mednarodno dimenzijo, ki se je v letih izhajanja izražala v objavah prispevkov v tujem jeziku (v angleščini in v nemščini), širjenju uredniškega odbora s člani s tujih visokošolskih ustanov, ustreznih recenzentskih postopkih (dvojno slepo recenziranje), indeksiranosti v bibliografskih bazah RILM, EBSCO, ProQuest in COBISS, zapisu in upoštevanju etičnih standardov o objavljanju in dostopnosti vseh potrebnih informacij v ločenem razdelku spletne strani izdajateljice UL Akademije za glasbo. V vseh petindvajsetih letih izhajanja je bil vsak zvezek izdan v tiskani obliki. V letu 2019 je 31. zvezek revije izšel še v elektronski obliki.

Poleg prvega urednika revije Primoža Kureta (1995-1, 2000-3, 2002-4) so revijo urejale še urednice Breda Oblak (1997-2), Darja Koter (2005-5, 2006-6, 2007-8, 2008-9, 2009-11, 2010-13, 2011-15, 2012-17, 2013-18, 2014-21, 2015-22, 2018-29), Branka Rotar Pance (odgovorna urednica 2000-3, 2002-4, urednica 2006-7, 2008-10, 2009-12, 2010-14, 2011-16, 2013-19, 2014-20, 2015-23, 2016-24, 2016-25, 2017-26, 2017-27, 2019-31) in Katarina Habe (2018-28, 2019-30). Po letu 2014 je kot asistentka uredništva pri izdajanju revije pomembno tehnično prispevala Tina Bohak Adam.

V prvih letih izhajanja revije so bili med posameznimi izdanimi zvezki različni časovni intervali, ki so bili v največji meri povezani s finančnimi težavami izdajatelja. Z letom 2008 pa sta vsako leto začela izhajati dva zvezka revije,

in sicer kot netematski ali pa kot tematski zvezek. Do leta 2020 je izšlo 17 netematskih in 14 tematskih zvezkov revije; tematski so bili naslednji:

- 6. zvezek (2006): *Vilko Ukmar 1905–1991*
- 8. zvezek (2007): *Janko Ravnik 1891–1982*
- 9. zvezek (2008): *Matija Bravničar 1897–1977*
- 11. zvezek (2009): *Pavel Šivic (1908–1995)*
- 13. zvezek (2010): *Radovan Gobec (1909–1995)*
- 15. zvezek (2011): *Marijan Lipovšek (1910–1995)*
- 17. zvezek (2012): *Zvonimir Ciglič (1921–2006)*
- 18. zvezek (2013): *Bojan Adamič (1912–1995)*
- 21. zvezek (2014): *Samo Vremšak (1930–2004)*
- 22. zvezek (2015): *Primož Kuret. Ambasador slovenske kulture*
- 25. zvezek (2016): *Javno glasbeno šolstvo na Slovenskem. Pogledi ob 200-letnici.*
- 27. zvezek (2017): *Breda Oblak. Utemeljiteljica didaktike glasbe na Slovenskem*
- 29. zvezek (2018): *Jakob Jež (1928–). Tokovi sodobne zborovske glasbe*
- 31. zvezek (2019): *Mostovi med formalnim in neformalnim glasbenim izobraževanjem.*

Štirje zvezki revije so bili izdani s posvetilom, in sicer:

- 2. zvezek (1997), posvečen 60-letnici Primoža Kureta,
- 4. zvezek (2002), posvečen Bredi Oblak ob njenem življenjskem jubileju,
- 5. zvezek (2005), posvečen Primožu Kuretu ob njegovi sedemdesetletnici,
- 22. zvezek (2015), posvečen 80-letnici Primoža Kureta. V tem zvezku so bili s pridobljenimi dovoljenji objavljeni ponatisi jubilarntovih znanstvenih razprav, objavljeni v različnih tujih znanstvenih publikacijah v nemškem jeziku v letih 1989–2013.

Jubilej – petindvajsetletnica izdajanja revije – nas je spodbudil k pripravi bibliografije vseh objavljenih prispevkov. V skladu z bibliografskimi standardi smo jo oblikovali v treh sklopih:

- 1. Sezami besedil po avtorjih
 - 1.1 Članki
 - 1.2 Povzetki magistrskih del in doktorskih disertacij
 - 1.3 Druga besedila
- 2. Kronološki seznam objavljenih zvezkov
- 3. Imensko in stvarno vsebinsko kazalo
 - 3.1 Imensko vsebinsko kazalo
 - 3.2 Stvarno vsebinsko kazalo.

Pri pripravi bibliografije smo prevzeli standardni model, ki ga je uporabil Zoran Krstulović iz Narodne in univerzitetne knjižnice Ljubljana pri pripravi bibliografije *Muzikološkega zbornika 1965–2014*. Prevzeti vzorec vključuje: priimek in ime avtorja/-ev; naslov, prevod naslova (v izdajah zvezkov, ki so prevode naslovov vsebovali), navedbe letnice, številke in strani zvezka. Abecedni

vrstni red je kot načelo razvrščanja upoštevan v 1. in 3. sklopu, v 2. sklopu pa upoštevamo kronološko načelo razvrščanja izdanih zvezkov. Z željo po mednarodni uporabi bibliografije smo vsebinske oznake zapisali tudi v angleščini.

Zoranu Krstuloviću se iskreno zahvaljujemo za vso pomoč in nasvete ter zbrane in poslane Cobissove bibliografske zapise vseh evidentiranih objavljenih prispevkov in izdaj posameznih zvezkov revije.

I. SEZNAMI BESEDIL PO AVTORJIH

1.1 Članki

Ačić, Gordana

Milena Petrović, Gordana Ačić in Vera Milanković: Svobodne asociacije glasbenikov na dane glasbene koncepte. Musicians' free associations on the given music concepts. 2017, 26, 49–61.

Ajtnik, Milka

Uveljavljene aplikacije poslušanja glasbe v splošnem izobraževanju. 2000, 3, 67–77.

Andraschke, Peter

„Du sollst nicht, du mußt.“ Struktur und Textbehandlung in Schönbergs Chören op. 27 nr. 1 und 2. 2005, 5, 37–52.

Antoni, Luisa

Uredniško delo Matija Bravničarja. Matija Bravničar's Editorial Work. 2008, 9, 33–45.

Raznolikost in bogastvo glasbenega šolanja na Primorskem. The diversity and wealth of musical education in Primorska region. 2016, 25, 287–296.

Avsenak Pogačnik, Meri

Šanson Bojana Adamiča in Jugoslovanski šanson – Rogaška. Bojan Adamič's chanson and festival Yugoslavian Chanson – Rogaška. 2013, 18, 169–188.

Bačlija Susić, Blaženka

Različni metodični pristopi pri pouku klavirja in storilnostna motivacija učencev. Various teaching methods in piano learning and student's achievement motivation. 2010, 14, 29–52.

Bagarič, Alenka

Seznam glasbenih del Marijana Lipovška. Bibliography of Marijan Lipovšek. 2011, 15, 181–217.

Barbarić, Sara

Snježana Dobrota in Sara Barbarić: Stališča hrvaških osnovnošolcev do glasbenega pouka. Croatian elementary school students' attitudes towards music lessons. 2017, 26, 5–19.

Barbo, Matjaž

Prispevek k orisu življenja in dela F. J. B. Dusíka. 2005, 5, 53–68.

Pavel Šivic in Collegium musicum. Pavel Šivic and the Collegium Musicum. 2009, 11, 37–52.

Iz komornega opusa Marijana Lipovška. From Marijan Lipovšek's chamber works. 2011, 15, 99–116.

Sožitje vokala in instrumentalna v kantatah Jakoba Ježa. Coexistence of vocal and instrumental paradigms in cantatas of Jakob Jež. 2018, 29, 61–72.

Bergant, Hubert

Hommage a Primož Kuret: mož, ki mu je uspela sinteza umetnostne zgodovine in muzikologije. 1997, 2, 9–22.

Bernhofer, Andreas

Herausforderungen und Entwicklungsfelder des österreichischen Musikschulwesens. Challenges and development potentials of the Austrian music school system. 2016, 25, 297–304.

Beuermann, Dimitrij

Leon Stefanija, Matej Bonin, Dimitrij Beuermann in Ada Holcar Brunauer: O koristi in škodi teorije glasbe v glasbenem izobraževanju na osnovnih in glasbenih šolah. Advantages and disadvantages of music theory in music education in primary and music school. 2016, 25, 203–2016.

Celostna glasbena šola. The holistic music school. 2016, 25, 317–338.

Biffio, Gesa

Nove razširitve lepega tona na violončelu. New extensions of the beautiful cello tone. 2011, 16, 77–107.

Bizjak, Marina

Marina Bizjak in Patrick K. Freer: Ali se zavedamo pomena vokalne tehnike v adolescenci? Do we realize the importance of vocal technique in adolescence? 2015, 23, 39–48.

Pedagoški pristopi pri poučevanju petja v času glasovnih sprememb. Pedagogical approaches for teaching singing at the time of voice change. 2017, 27, 201–206.

Blašković, Jelena

Glasbeni profil študentov predšolske vzgoje glede na njihovo predhodno izobraževanje. Understanding the childhood education students'

musical profile with regard to their educational background. 2014, 20, 51–70.

Učinki pevskega izobraževanja na nekatere glasbene dosežke študentov predšolske vzgoje. The effect of singing education on some preschool education students' music achievements. 2015, 23, 17–37.

Jelena Blašković in Tihomir Prša: Izkušnje in odnos osnovnošolcev do gregorijanskega petja. Experience and attitude of primary school students towards Gregorian singing. 2017, 27, 133–144.

Bogunović Hočever, Katarina

Fragment k zvrsti klavirske miniature – njen »pravi« začetek v slovenski glasbeni literaturi? Exploring the piano miniature genre – Its “real” beginnings in Slovene music? 2007, 8, 67–79.

Pavel Šivic in operna kritika. Pavel Šivic and his operatic criticism. 2009, 11, 143–152.

Bohak, Tina

Profil igralca (pevca) na Slovenskem od konca 19. stoletja do druge svetovne vojne. Actor's (singer's) profile in Slovenia from the late 19th century to the World War II. 2011, 16, 57–75.

Nova spoznanja o življenju in delovanju pevca in pedagoga Julija Betetta (1885–1963). New facts about the life and work of opera singer and teacher Julij Betetto (1885–1963). 2013, 19, 75–94.

Solistična poustvarjalnost baritonista Sama Vremšaka. Solo career of baritone Samo Vremšak. 2014, 21, 33–49.

Miloš Brišnik – pozabljen mariborski pevski pedagog. Miloš Brišnik – The forgotten Maribor singing educator. 2016, 24, 29–43.

Solopevska pedagogika na glasbeni šoli društva Glasbena matica od začetkov do ustanovitve konservatorija (1882–1919). Solo singing pedagogy in Glasbena matica music school from its beginnings to establishment of conservatory (1882–1919). 2016, 25, 57–73.

»Hočem postati pevka« – življenjska in ustvarjalna pot koncertne pevke, altistke Marije Bitenc Samec. “I want to become a singer” – The life and creative path of the concert singer, alto Marija Bitenc Samec. 2017, 26, 63–78.

Breda Oblak – spiritus agens seminarskega izobraževanja glasbenih pedagogov »Glasbeni Bovec«. Breda Oblak – Spiritus agens of the seminar education of music pedagogues, named “Glasbeni Bovec”. 2017, 27, 65–75.

Bohak Adam, Tina

»En, ten, tenera« – Ježevi otroški in mladinski zbori v *Grlici*. “En, ten, tenera” – Children's and youth choirs of Jakob Jež. 2018, 29, 17–33.

Bonin, Matej

Leon Stefanija, Matej Bonin, Dimitrij Beuermann in Ada Holcar Brunauer: O koristi in škodi teorije glasbe v glasbenem izobraževanju na osnovnih in glasbenih šolah. Advantages and disadvantages of music theory in music education in primary and music school. 2016, 25, 203–216.

Borota, Bogdana

Računalniško okolje ter glasbeni čas v igri in slikovnem zapisu. Computer environment and musical time in play and image format. 2006, 7, 83–104.

Dokumentacija v vlogi spremljanja glasbenega razvoja otroka. Documentation as a part of the assessment of music development. 2009, 12, 5–19.

Verica Janeva in Bogdana Borota: Nekateri izzivi izobraževanja opernih pevcev v Italiji. Some of the challenges of education opera singers in Italy. 2014, 20, 113–127.

Didaktične zbirke za glasbeno vzgojo Brede Oblak z diahrone perspective. Didactic sets by Breda Oblak from a diachronic perspective. 2017, 27, 29–48.

Bogdana Borota in Tina Štemberger: Glasbene zmožnosti in potrebe po izobraževanju študentov predšolske vzgoje. Musical abilities in relation to the needs to educate preschool education students. 2019, 31, 37–56.

Brusniak, Friedhelm

Glasbena pedagogika/izobraževanje, quo vadis? Impulzi za razpravo o glasbeni pedagogiki/izobraževanju s perspektive Karla Heinricha Ehrenfortha. Music pedagogy/education, quo vadis? Impulses for a discussion about music pedagogy/education from the perspective of Karl Heinrich Ehrenforth. 2015, 23, 73–77.

Cencič, Majda

Tina Štemberger in Majda Cencič: Pomen ustvarjalnosti vzgojiteljev s poudarkom na glasbeni ustvarjalnosti. The importance of preschool teachers' creativity with an emphasis on musical creativity. 2015, 23, 5–16.

Cigoj Krstulović, Nataša

Glasbena matica, ljudska pesem in percepcija glasbe na Slovenskem v drugi polovici 19. stoletja. 2005, 5, 69–82.

Načela in podobe slovenskega javnega glasbenega izobraževanja: primer šole in konservatorija ljubljanske Glasbene matice (1882–1926). Principles and forms of Slovenian public music education: The case of Glasbena matica music school and conservatory in Ljubljana (1882–1926). 2016, 25, 41–55.

Crowther, Paul

Glasba kot virtualna izraznost. Music as virtual expression. 2017, 27, 95–102.

Cvetković Crvenica, Jelena

Jelena Cvetković Crvenica in Milica Jovanović: Ocena akreditiranega profesionalnega programa usposabljanja na področju solfeggio v Srbiji 2011–2019. Evaluation of the accredited professional training program in the field of solfeggio in Serbia 2011–2019. 2019, 30, 31–55.

Čorić, Ana

Razvoj skupnostnih glasbenih dejavnosti v visokošolskem izobraževanju: delo na ozvočenih zgodbah. Developing community music activities in higher education system: Working on sounded stories. 2019, 31, 17–35.

Debevc, Matjaž

Jernej Weiss, Tjaša Ribizel, Ines Kožuh in Matjaž Debevc: *MySolfeggio*: mobilna in tablična aplikacija za učenje solfeggia. *MySolfeggio*: Mobile and tablet application for learning of solfeggio. 2017, 27, 21–32.

Dekleva, Igor

Prispevek k mozaiku srečanj dveh dežel: stiki med Slovenijo in Avstrijo. 1997, 2, 23–36.

»Poslušaj pojoči zven klavirja«: Janko Ravnik – klavirski pedagog. "Listen to the singing sound of the piano": Janko Ravnik as piano teacher. 2007, 8, 45–56.

Denac, Olga

Glasbena vzgoja in celostni razvoj otrokove osebnosti. 2000, 3, 7–19.

Estetska vzgoja in načrtovanje učnega procesa glasbene vzgoje. 2002, 4, 33–38.

Kurikulum za vrtce in načrtovanje glasbene vzgoje. 2005, 5, 83–94.

Uresničevanje kurikuluma za vrtce v procesu operativnega načrtovanja glasbene vzgoje. Realizing of the curriculum for kindergartens in the process of operative planning of music education. 2006, 7, 105–123.

Olga Denac in Helena Vargazon: Vpliv institucionalne glasbene vzgoje na raven razvitosti melodičnega in ritmičnega posluha 5–6 let starih otrok. The effects of institutional music education on the level of melodic and rhythmic abilities development in 5–6 year olds. 2017, 27, 163–174.

Dernjančević, Zdravko

Slavonski folklorni napevi z vidika tonskih nizov. Slavonian folk tunes from the aspect of tone lines. 2011, 16, 109–118.

Dobrota, Snježana

Snježana Dobrota in Sara Barbarić: Stališča hrvaških osnovnošolcev do glasbenega pouka. Croatian elementary school students' attitudes towards music lessons. 2017, 26, 5–19.

Snježana Dobrota in Ivana Senjan: Vpliv modela recipročne povratne informacije glasbenega odziva na oblikovanje glasbenega okusa učencev. The impact of the reciprocal feedback model of musical response on shaping music taste of students. 2018, 28, 5–28.

de Vugt, Adri

Franz Niermann, Sarah Hennessy, Adri de Vugt in Isolde Malmberg: Projekt meNet in učni izidi pri izobraževanju učiteljev glasbe. The meNet project and the Learning Outcomes in music teacher training. 2008, 10, 7–24.

Faganel, Tomaž

Med zbori ad aequales Janka Ravnika. Janko Ravnik's ad aequales choral works. 2007, 8, 91–110.

Flisar Šauperl, Manja

Glasbena matica Maribor z vidika glasbenega izobraževanja. Glasbena Matica Maribor from the perspective of music education. 2016, 25, 75–102.

Florjanc, Ivan

Komorna glasba Vilka Ukmarja. The chamber music of Vilko Ukmar. 2006, 6, 81–101.

Skladbe sakralne narave Janka Ravnika. The sacred works of Janko Ravnik. 2007, 8, 123–145.

Simfonija »Sentence« – Šivičeva četrta simfonija? The "Sentences" symphony: Šivic's fourth symphony? 2009, 11, 167–182.

Orkestralna dela Marijana Lipovška - bibliografski popis in oris. Orchestral works by Marijan Lipovšek – Bibliographic list and outline. 2011, 15, 155–179.

Orkestralna dela Zvonimirja Cigliča. Orchestral works of Zvonimir Ciglič. 2012, 17, 31–54.

Orkestralna dela Sama Vremšaka. Orchestral works by Samo Vremšak. 2014, 21, 137–166.

Harmonija – traktati in učbeniki v slovenščini. Premislek ob 200-letnici javnega glasbenega šolstva v Sloveniji. Harmony – Treatises and textbooks in Slovenian. reflection UPON the 200th anniversary of public music education in Slovenia. 2016, 25, 149–178.

Frantar, Vladimir

Popevka in Bojan Adamič. Bojan Adamič and popular songs. 2013, 18, 151–168.

Freer, Patrick K.

Marina Bizjak in Patrick K. Freer: Ali se zavedamo pomena vokalne tehnike v adolescenci? Do we realize the importance of vocal technique in adolescence? 2015, 23, 39–48.

Gabrič, Aleš

Pevski zbori med tradicijo, revolucionarno normo in internacionalo. Choirs between the tradition, revolutionary standard and the internationale. 2010, 13, 43–63.

Girdzijauskienė, Rūta

Kreativno izražanje osnovnošolskih otrok pri petju. Primary school children's creative expression in singing. 2016, 24, 45–55.

Sandra Rimkutė-Jankuvienė in Rūta Girdzijauskienė: Kompetence učiteljev glasbe za spodbujanje glasbene ustvarjalnosti učencev s pomočjo MCT. Music teacher's competences to foster pupils' musical creativity through MCT. 2018, 28, 79–93.

Gobec, Mitja

Radovan Gobec – moj profesor in vzornik. Radovan Gobec – my professor and my idol. 2010, 13, 27–34.

Golobič, Špela

Odziv učiteljev in učencev na simfonično matinejo Glasbene mladine Slovenije. The response of teachers and pupils to a Musical Youth of Slovenia's symphony matinee. 2014, 20, 71–92.

Kulturna vzgoja na področju glasbene umetnosti v osrednjih slovenskih glasbenih institucijah. Cultural education in the field of music in Slovenian principal musical foundations. 2019, 31, 145–160.

Gortan-Carlin, Ivana Paula

Ivana Paula Gortan-Carlin in Lorena Lazarić: Regionalna kulturna ozaveščenost študentov edukacijskih ved s posebnim poudarkom na regionalni glasbi Istre. Regional cultural awareness of educational sciences students with a special review of the Istrian regional music. 2017, 27, 117–131.

Haas, Miha

Tonske barve na klavirju: akustična predispozicija ali kontekstualna iluzija? Piano Timbre: Acoustic predisposition or contextual illusion? 2016, 24, 87–102.

Habe, Katarina

Katarina Habe in Ana Smolnikar: Dejavniki oblikovanja glasbene samopodobe učencev, ki obiskujejo glasbeno šolo. Factors that influence musical self-image in pupils who attend music schools. 2016, 25, 255–268.

Katarina Habe in Vida Kržič: Doživljanje izvajalske anksioznosti učencev glasbene šole v zgodnjem mladostništvu. Experiencing performance anxiety in music school pupils in early adolescence. 2017, 26, 33–48.

Osebnostne vrline in občutek poslanstva glasbenih pedagogov – temelj uspešne poklicne kariere glasbenega pedagoga. Character virtues and experiencing profession as a calling in music educators – A core of successful music teaching. 2017, 27, 77–93.

Študentski inovativni projekti (ŠIPK) – oblika neformalnega pridobivanja poklicnih kompetenc na visokošolski ravni. Students' innovative projects (ŠIPK) – A form of non-formal acquisition of professional competences at higher education. 2019, 31, 5–15.

Hennessy, Sarah

Franz Niermann, Sarah Hennessy, Adri de Vugt in Isolde Malmberg: Projekt meNet in učni izidi pri izobraževanju učiteljev glasbe. The meNet project and the learning outcomes in music teacher training. 2008, 10, 7–24.

Holcar Brunauer, Ada

Urban Kordeš, Barbara Sicherl-Kafol in Ada Holcar Brunauer: Model formativnega spremljanja znanja pri glasbeni vzgoji. A model of formative assessment in music education. 2013, 19, 5–22.

Leon Stefanija, Matej Bonin, Dimitrij Beuermann in Ada Holcar Brunauer: O koristi in škodi teorije glasbe v glasbenem izobraževanju na osnovnih in glasbenih šolah. Advantages and disadvantages of music theory in music education in primary and music school. 2016, 25, 203–216.

Ivec, Anja

Pomen motivacije v projektu »Dijaki komponisti« Konservatorija Maribor. The meaning of motivation in the student composer project at Conservatory Maribor. 2017, 27, 191–199.

Glasbena revija kot učilo: *Mlada Sloga*, glasilo glasbene šole Sloga v Ljubljani. Music magazine as a teaching aid: *Mlada Sloga*, publication of the Sloga Music School in Ljubljana. 2019, 31, 169–180.

Janeva, Verica

Verica Janeva in Bogdana Borota: Nekateri izzivi izobraževanja opernih pevcev v Italiji. Some of the challenges of education opera singers in Italy. 2014, 20, 113–127.

Jovanović, Milica

Jelena Cvetković Crvenica in Milica Jovanović: Ocena akreditiranega profesionalnega programa usposabljanja na področju solfeggio v Srbiji 2011–2019. Evaluation of the accredited professional training program in the field of solfeggio in Serbia 2011–2019. 2019, 30, 31–55.

Jukić, Renata

Tihana Škojo in Renata Jukić: Ocenjevanje pedagoških kompetenc učiteljev solfeggia. The assessment of pedagogical competences of solfeggio teachers. 2019, 31, 69–81.

Kavčič Pucihar, Ana

Učiteljeve strategije poučevanja pri individualnem inštrumentalnem pouku flaute v glasbenih šolah. Teaching strategies in individual instrumental flute instruction in music schools. 2019, 30, 5–29.

Kiš Žuvela, Sanja

Ko se nepremični (fiksni) »DO« začne premikati: večpomenskost intonančnih zlogov. When fixed "DO" tends to move: The ambiguity of the solfège syllabary. 2018, 28, 29–49.

Kolman, Kristijan

Kristian Kolman in Jože Rugelj: Inovativni pristop k poučevanju violine na osnovi kognitivne teorije učenja z večpredstavnostjo. Innovative approach to teaching violin based on the cognitive theory of multimedia learning. 2019, 31, 83–99.

Kordeš, Urban

Urban Kordeš, Barbara Sicherl-Kafol in Ada Holcar Brunauer: Model formativnega spremljanja znanja pri glasbeni vzgoji. A model of formative assessment in music education. 2013, 19, 5–22.

Košta, Tomislav

Smiljana Zrilić in Tomislav Košta: Možnosti implementacije Hrvaškega nacionalnega izobraževalnega standarda v pouk glasbe za otroke s posebnimi potrebami. The possibilities of implementing the Croatian national education standard in teaching music to pupils with special educational needs. 2008, 10, 72–84.

Razvoj predmeta petje v osnovnošolskih programih Hrvaške in Slovenije v obdobju med svetovnjima vojnama. Development of singing lessons in elementary school curricula in Croatia and Slovenia in interwar period. 2010, 14, 71–88.

Koter, Darja

Čembalo na slovenskih in istrskih freskah. 1997, 2, 37–47.

- Hinko Druzovič – pedagog in čitalničar na Ptujju. 2002, 4, 39–48.
- Bibliografija Primoža Kureta. 2005, 5, 11–33.
- Ljubljanska Opera pod vodstvom Vilka Ukmarja (1939–1945). The Ljubljana Opera under Vilko Ukmar. 2006, 6, 35–48.
- »Ljubljanska pianistična šola«. Janko Ravnik – utemeljitelj slovenske pianistične šole. “The Ljubljana piano-school”. Janko Ravnik – the founder of the Slovene piano school. 2007, 8, 31–43.
- Matija (Frane) Bravničar – prispevek k biografiji. Towards a Biography of Matija (Frane) Bravničar. 2008, 9, 7–24.
- Radovan Gobec – življenjska in ustvarjalna pot. Radovan Gobec’s life and career. 2010, 13, 7–25.
- Portretna skica Marijana Lipovška – čas mladosti in zorenja. An Outline of Marijan Lipovšek – his youth and maturing. 2011, 15, 7–28.
- Zvonimir Ciglič: med recepcijo in avtorefleksijo. Zvonimir Ciglič: between reception and self-reflection. 2012, 17, 103–116.
- Bojan Adamič: the correlation between his creative and performing life. 2013, 18, 5–21.
- Bojan Adamič: soodvisnost njegovega umetniškega in poustvarjalnega delovanja. 2013, 18, 23–35.
- Vzgojno-izobraževalno in kulturno poslanstvo ljubljanske Glasbene matice in Glasbene akademije v letih 1939–1945. The educational and cultural mission of the Glasbena matica Ljubljana music society and Academy of Music 1939 to 1945. 2013, 19, 61–74.
- Samo Vremšak: Artist and pedagogue. 2014, 21, 5–20.
- Umetnik in pedagog Samo Vremšak. 2014, 21, 21–31.
- Vloga ljubljanskega Dramatičnega društva pri glasbeno-gledališkem izobraževanju v obdobju od 1869 do 1877. The role of Ljubljana Dramatic Society at the music theatre education in the period 1869 to 1877. 2016, 25, 25–40.
- Vpliv Jurčeta Vrežeta na razvoj mladinskih pevskih zborov na Štajerskem. The influence of Jurče Vreže on the development of youth choirs in Styria. 2017, 27, 103–115.
- Jakob Jež – glasbeni samohodec. Jakob Jež – Musical maverick. 2018, 29, 5–16.

Koren, Danaja

- Katarina Zadnik in Danaja Koren: Montessori pedagogika in njena vloga pri nauku o glasbi v glasbeni šoli. Montessori pedagogy and its role in music theory in music school. 2017, 27, 175–190.

Kovačič, Mojca

Rastemo z opero: neformalno glasbeno izobraževanje mladostnikov in razvoj kompetenc. Growth through opera: Non-formal music education for youngsters and the development of competencies. 2019, 31, 133–144.

Kožuh, Ines

Jernej Weiss, Tjaša Ribizel, Ines Kožuh in Matjaž Debevc: *MySolfeggio*: mobilna in tablična aplikacija za učenje solfeggia. *MySolfeggio*: Mobile and tablet application for learning of solfeggio. 2017, 27, 21–32.

Križnar, Franc

Zgodovinski pogled na interval kvarto in kvinto s posamičnimi poudarki v slovenski glasbi 20. stoletja. 2002, 4, 56–64.

Estetika in stil Vilka Ukmarja. The aesthetics and style of Vilko Ukmar. 2006, 6, 115–126.

Življenje in delo Zvonimirja Cigliča. Life and work of Zvonimir Ciglič. 2012, 17, 7–30.

Glasba Bojana Adamiča v času druge svetovne vojne. Bojan Adamič's music during World War II. 2013, 18, 37–61.

Didaktična in metodična glasbena literatura v piramidi slovenskega glasbenega šolstva v izdajah Založbe Zavoda RS za šolstvo. Didactic and methodic music literature in pyramid of Slovenian music education published by the National Education Institute. 2016, 25, 339–349.

Krones, Harmunt

Zur Geschichte des Arbeiter = Gesangvereines Vorwärts in Laibach. 2005, 5, 95–104.

Krstulović, Zoran

Seznam objavljenih del skladatelja Vilka Ukmarja. 2006, 6, 131–175.

Kržič, Vida

Katarina Habe in Vida Kržič: Doživljanje izvajalske anksioznosti učencev glasbene šole v zgodnjem mladostništvu. Experiencing performance anxiety in music school pupils in early adolescence. 2017, 26, 33–48.

Kuret, Primož

Slovenska glasba po prvi svetovni vojni. Slovene music after WWI. 2007, 8, 7–14.

Bravničarjeva »Srečanja in spomini«. Bravničar's "Meetings and Reminiscences". 2008, 9, 25–32.

Die Reisetagebücher des Paolo Santonino (1485–1487). Popotni dnevnik Paola Santonina (1485–1487). Ponatis objave iz l. 1999. 2015, 22, 17–24.

- Slowenische protestantische Gesangbücher im 16. Jahrhundert. Slovenske protestantske pesmarice 16. stoletja. Ponatis objave iz l. 2006. 2015, 22, 25–48.
- Die Rolle und die Tätigkeit der Philharmonischen Gesellschaft in Ljubljana. Delovanje in vloga Filharmonične družbe v Ljubljani. Ponatis objave iz l. 1990. 2015, 22, 49–59.
- Der Archivalienbestand der Philharmonischen Gesellschaft in Laibach – Eine bedeutende Quelle zum slowenischen Musikleben im 19. und beginnenden 20. Jahrhundert. Arhivska zbirka Filharmonične družbe v Ljubljani – pomemben vir o glasbenem življenju na Slovenskem v 19. in na začetku 20. stoletja. Ponatis objave iz l. 2007. 2015, 22, 60–70.
- Die Laibacher Philharmonische Gesellschaft und die Illyrischen Provinzen (1809–13). Ljubljanska Filharmonična družba in Ilirske province (1809–1813). Ponatis objave iz l. 1989. 2015, 22, 71–77.
- Joseph Haydns Sakralwerke in Programmen der Philharmonischen Gesellschaft zu Ljubljana (Laibach). Haydnova sakralna dela na sporedih ljubljanske Filharmonične družbe. Ponatis objave iz l. 2002. 2015, 22, 78–92.
- Einige erhaltene Briefe im Archiv der Philharmonischen Gesellschaft in Laibach/Ljubljana
- Nekaj ohranjenih pisem v arhivu ljubljanske Filharmonične družbe. Ponatis objave iz l. 2004. 2015, 22, 93–108.
- Großes Jubiläum der Philharmonischen Gesellschaft in Ljubljana (Laibach) im Jahre 1902. Veliki jubilej ljubljanske Filharmonične družbe leta 1902. Ponatis objave iz l. 2004. 2015, 22, 109–117.
- Mozart-Rezeption in Slowenien. Recepcija Mozartovih del na Slovenskem. Ponatis objave iz l. 1997. 2015, 22, 119–124.
- Johann Gottfried Herder und die Slowenen. Johann Gottfried Herder in Slovenci. Ponatis objave iz l. 2002. 2015, 22, 125–132.
- Das Ständische Theater in Ljubljana/Laibach: über die italienischen Opernaufführungen am Ende des 18. und Anfang des 19. Jahrhunderts in Ljubljana. Stanovsko gledališče v Ljubljani: italijanske operne predstave ob koncu 18. in na začetku 19. stoletja. Ponatis objave iz l. 1999. 2015, 22, 133–141.
- Biedermeier in Slowenien. Bidermajer na Slovenskem. Ponatis objave iz l. 2000. 2015, 22, 142–149.
- Zum Werdegang der slowenischen nationalen Musikkultur. K nastanku slovenske nacionalne glasbene kulture. Ponatis objave iz l. 1993. 2015, 22, 150–154.
- Die geistliche Musik und die slowenische Nationalbewegung in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts. Duhovna glasba in slovensko narodno gibanje v 2. polovici 19. stoletja. Ponatis objave iz l. 1994. 2015, 22, 155–161.

- Mahler und Ljubljana/Laibach. Mahler v Ljubljani. Ponatis objave iz l. 1989. 2015, 22, 162–169.
- Laibacher Orchesterverhältnisse und Mahler Orchesterbesetzung in Laibach. Ljubljanske orkestrske razmere in Mahlerjeva zasedba orkestra v Ljubljani. Ponatis objave iz l. 1998. 2015, 22, 170–183.
- Die slowenish–tschechischen Musikbeziehungen und Antonín Dvořák. Slovensko–češki glasbeni stiki in Antonin Dvořák. Ponatis objave iz l. 2007. 2015, 22, 184–190.
- Ein Brief des slowenischen Komponisten Benjamin Ipavec an Leoš Janáček. Pismo slovenskega skladatelja Benjamina Ipvavca Leošu Janáčku. Ponatis objave iz l. 2001. 2015, 22, 191–195.
- „Alle Landschaft ist ein Seelenzustand...“: Hugo Wolf – seine Zeitgenossen und Nachfolger. »Vsa pokrajina je odraz duše ...«: Hugo Wolf – njegovi sodobniki in nasledniki. Ponatis objave iz l. 2001. 2015, 22, 196–203.
- Zemlinsky als Lehrer des slowenischen Komponisten Josip Ipavec. Zemlinsky – učitelj slovenskega skladatelja Josipa Ipvavca. Ponatis objave iz l. 1995. 2015, 22, 204–208.
- Die Arbeiterkultur in Laibach während der k. k. Monarchie. Kultura delavskega razreda v Ljubljani v času Monarhije. Ponatis objave iz l. 1999. 2015, 22, 209–218.
- Die Musik am Anfang des 20. Jahrhunderts in den Kirchen Ljubljanas. Glasba v ljubljanskih cerkvah na začetku 20. stoletja. Ponatis objave iz l. 2006. 2015, 22, 219–227.
- Militärmusikkapellen in Ljubljana. Vojaške godbe v Ljubljani. Ponatis objave iz l. 2004. 2015, 22, 228–235.
- Deutsches Kulturschaffen in Krain vor dem Ersten Weltkrieg. Nemška kultura na Kranjskem pred prvo svetovno vojno. Ponatis objave iz l. 1992. 2015, 22, 236–244.
- Wagner in den Konzert – und Opernprogrammen vor dem Ersten Weltkrieg in Ljubljana/Laibach. Wagner na ljubljanskih koncertnih in opernih sporedih pred prvo svetovno vojno. Ponatis objave iz l. 2013. 2015, 22, 245–253.
- Wien und Slowenien – gegenseitige Bereicherungen. Dunaj in Slovenija – medsebojna obogatitev. Ponatis objave iz l. 2009. 2015, 22, 254–267.
- Sloweniens Schicksal 1918–1991: Eine kulturhistorische Skizze. Usoda Slovenije 1918–1991: kulturnozgodovinska skica. Ponatis objave iz l. 1992. 2015, 22, 268–273.
- Slavko Osterc – Minutenopern. Slavko Osterc – minutne opere. Ponatis objave iz l. 2005. 2015, 22, 274–278.
- Zwei verschiedene „Pater noster“ von Slavko Osterc und Karol Pahor. Dva različna očenaša, Slavka Osterca in Karola Pahorja. Ponatis objave iz l. 2007. 2015, 22, 279–283.

- Die Bedeutung der Musik in der slowenischen Widerstandsbewegung. Pomen glasbe v slovenskem odporiškem gibanju. Ponatis objave iz l. 2004. 2015, 22, 284–289.
- Slovenische Musik der 50er und 60er Jahre. Slovenska glasba 50. in 60. let. Ponatis objave iz l. 1998. 2015, 22, 290–294.
- Slovenische Musik heute zwischen Staat und Markt. Slovenska glasba danes – med državo in tržiščem. Ponatis objave iz l. 2000. 2015, 22, 295–300.
- Musik als Opposition. Glasba kot opozicija. Ponatis objave iz l. 1995. 2015, 22, 301–305.
- Das apokalyptische Jahrhundert. Apokaliptično stoletje. Ponatis objave iz l. 2000. 2015, 22, 306–311.

Kuret, Stojan

Ljudsko izročilo Slovencev v Italiji v zborovskih delih Pavleta Merkùja. Folk tradition of Slovenians in Italy in the choral works of composer Pavle Merkù. 2018, 29, 91–122.

Lapuh, Alja

Usvajanje glasbenega znanja in veščin pri otrocih z Aspergerjevim sindromom. Adoption of musical knowledge and skills in children with Asperger's syndrome. 2019, 30, 73–91.

Lazarić, Lorena

Ivana Paula Gortan-Carlin in Lorena Lazarić: Regionalna kulturna ozaveščenost študentov edukacijskih ved s posebnim poudarkom na regionalni glasbi Istre. Regional cultural awareness of educational sciences students with a special review of the Istrian regional music. 2017, 27, 117–131.

Lešnik, Ivan

Kakovost pevske dejavnosti v prvem triletju osnovne sole. Singing quality in the first triennium of primary school. 2009, 12, 20–40.

Lokar Lavrenčič, Vlasta

Tamburica – od tradicionalnega inštrumenta do sodobne pedagoške prakse. Tamburitza – From a traditional instrument to modern pedagogical practice. 2011, 16, 43–56.

Loos, Helmut

Das Monodram „Sophonisbe“ von Christian Gottlob Neefe. 2005, 5, 105–114.

Malmberg, Isolde

Franz Niermann, Isolde Malmberg in Gerhard Sammer: Mrežno povezovanje za glasbeno izobraževanje v Evropi. Aktualna tematska

težišča EAS. Netzwerk-arbeit für musikalische bildung in Europa. Aktuelle hemenschwerpunkte der EAS. 2006, 7, 42–68.

Franz Niermann, Sarah Hennessy, Adri de Vugt in Isolde Malmberg: Projekt meNet in učni izidi pri izobraževanju učiteljev glasbe. The meNet project and the Learning Outcomes in music teacher training. 2008, 10, 7–24.

Marčun, Andreja

Pomen glasbene umetnosti v povezavi z naracijo. The importance of music in conjunction with narration. 2016, 24, 73–86.

Poučevanje učencev s posebnimi potrebami v glasbenih šolah – nekatere metode in oblike pedagoškega dela. Teaching children with special needs in music school – some methods and forms of pedagogical work. 2016, 25, 269–286.

Marković, Vedrana

Vloga in pomen urjenja posluha (solfeggio) ter aktivnih učnih procesov v začetnem obdobju glasbenega izobraževanja. Role and significance of ear training (solfeggio) and active learning processes in the innitial phase of music education. 2008, 10, 85–98.

Vpliv slovenske kulture in glasbene pedagogike na razvoj glasbenega izobraževanja v Črni gori skozi delo Vide Matjan. Influence of Slovenian culture and music pedagogy on the development of music education in Montenegro through work of Vida Matjan. 2019, 31, 161–167.

Martinović Bogojević, Jelena

Sabina Vidulin in Jelena Martinović Bogojević: Poučevanje glasbe v reformiranem izobraževalnem sistemu: izkušnje iz Hrvaške in Črne gore. Music teaching in a reformed education system: Experience of Croatia and Montenegro. 2015, 23, 79–93.

Pogledi na osnovno glasbeno izobraževanje v Črni gori in Sloveniji. Views on the elementary music education in Montenegro and Slovenia. 2016, 25, 305–316.

Mastnak, Wolfgang

Glasbena vzgoja in estetske terapije: integracija in aplikacija. 1995, 1, 28–38.

Medňanská, Irena

System der Grund-kunstschulen im Slowakischen Schulwesen. 2002, 4, 85–94.

Mihevc, Marija

Sinergija umetnosti v luči gimnazijske glasbene didaktike. Synergy of various arts in relation to music education in secondary school. 2011, 16, 5–18.

Milanković, Vera

Milena Petrović, Gordana Ačić in Vera Milanković: Svobodne asociacije glasbenikov na dane glasbene koncepte. Musicians' free associations on the given music concepts. 2017, 26, 49–61.

Misson, Andrej

O temeljih holistične analize. 1997, 2, 91–109.

Oris poučevanja kontrapunkta in kratka predstavitev pouka na Akademiji za glasbo. 2000, 3, 78–88.

O problemih didaktike floridnega kontrapunkta. 2002, 4, 49–55.

Infomatizacija poučevanja kontrapunkta na Akademiji za glasbo. 2005, 5, 115–128.

Orkestralna dela Vilka Ukmarja. Orchestral works of Vilko Ukmar. 2006, 6, 103–114.

Zborovska dela Vilka Ukmarja. Vilko Ukmar's choral works. 2006, 6, 103–114.

Mešani zbori Janka Ravnika. Janko Ravnik's works for mixed choir. 2007, 8, 111–121.

Simfonična pesnitev Kurent Matije Bravničarja (1897–1977). Kurent: A symphonic poem by Matija Bravničar (1897–1977). 2008, 9, 87–102.

Pavel Šivic (1908–1995) – moški zbori. Pavel Šivic (1908–1995): Music for male voice choirs. 2009, 11, 111–142.

Zbori Radovana Gobca za odrasle skupine. Compositions of Radovan Gobec for adult choirs. 2010, 13, 87–131.

Zborovska glasba Marijana Lipovška. Marijan Lipovšek's choral music. 2011, 15, 117–145.

Zbori Zvonimirja Cigliča (1921–2006). Choral works of Zvonimir Ciglič (1921–2006). 2012, 17, 77–101.

Moški zbori Sama Vremšaka in njegovo delovanje pri kamniški Liri. Samo Vremšak's male-voice choirs and his role in Lira Kamnik. 2014, 21, 83–119.

Poučevanje kontrapunkta in kompozicije na Slovenskem. The teaching of counterpoint and composition in the Slovenian territory. 2016, 25, 129–147.

Razmislek o sodobnem slovenskem zborovstvu. Brief overview of contemporary choral music in Slovenia. 2018, 29, 135–144.

Moličnik, Simona

»Življenje ni praznik, je delavni dan.« Pavel Šivic, ob stoletnici rojstva. "Life is not a holiday but a working day." Birth centenary of Pavel Šivic. 2009, 11, 7–19.

Mustajbašić, Vladimir

Bojan Adamič u Beogradu. 2013, 18, 81–108.

Bojan Adamič v Beogradu. 2013, 18, 109–119.

Nagode, Aleš

Samospevi Matija Bravničarja. Matija Bravničar's lieder. 2008, 9, 59–65.

Ustvarjalnost Pavla Šivica za glas in klavir. Pavel Šivic's music for voice and piano. 2009, 11, 83–92.

Samospevi Marijana Lipovška. Solo songs by Marijan Lipovšek. 2011, 15, 69–76.

Niermann, Franz

Franz Niermann, Isolde Malmberg in Gerhard Sammer: Mrežno povezovanje za glasbeno izobraževanje v Evropi. Aktualna tematska težišča EAS. Netzwerk-arbeit für musikalische bildung in Europa. Aktuelle hemenschwerpunkte der EAS. 2006, 7, 42–68.

Franz Niermann, Sarah Hennessy, Adri de Vugt in Isolde Malmberg: Projekt meNet in učni izidi pri izobraževanju učiteljev glasbe. The meNet project and the learning outcomes in music teacher training. 2008, 10, 7–24.

Novak, Katja

Odnos mladih do klasične glasbe. Young people's attitude to classical music concerts. 2018, 28, 61–78.

Oblak, Breda

Tradicija in sedanjost oddelka za glasbeno pedagogiko na Akademiji za glasbo. 1995, 1, 8–10.

Izvor in pojmovanje strukture učnega načrta za splošni glasbeni pouk. 1995, 1, 17–26.

Kje so korenine, ki zavirajo boljšo perspektivo glasbene vzgoje in kako je z glasbeno vzgojo dandanes. 1995, 1, 49–60.

Ustvarjalnost v glasbeni vzgoji. 1997, 2, 121–128.

Vpogled v značilne raziskave o ustvarjalnem učenju na področju glasbe. 2000, 3, 55–66.

Osebnost Vilka Ukmarja v ogledalu glasbene pedagogike. The personality of Vilko Ukmar in the mirror of music pedagogy. 2006, 6, 9–21.

Pavel Šivic – njegova naravnost v poučevanju in temeljna zapuščina na področju slovenske glasbene pedagogike. Pavel Šivic: His orientation in teaching and essential legacy in the field of slovenian music pedagogy. 2009, 11, 21–53.

Narativni izraz poti skozi glasbeno šolstvo. Narrative expression of path through musical education. 2016, 25, 9–24.

Oblak, Jerica

Redefiniranje konsonance skozi spektralno manipulacijo oblikovanja zvoka, tonske uglasitve in kompozicijskega strukturiranja. Redefining

consonance through spectral manipulation of sound design, tuning and compositional structuring. 2006, 7, 7–20.

Pančur, Rudi

Računalnik pri glasbenih dejavnostih. 1997, 2, 129–141.

Parezanović, Kristina

Percepcija kromatičnih intervalov in alteriranih akordov diatoničnega in kromatičnega tipa pri pouku solfeggia. Perception of chromatic intervals and altered chords of diatonic and chromatic type in teaching aural. 2009, 12, 97–108.

Parker, Brian Frederick

Spreminjajoča podoba glasbenega izobraževanja: v obdobje nove glasbene zavesti. The changing landscape of music education: Into an era of a new musical consciousness. 2006, 7, 69–82.

Peklaj, Cirila

Učitelj in učenci s posebnimi potrebami v glasbeni šoli. Teacher and students with special needs in the music school. 2010, 14, 53–64.

Peschl, Wolf

Kunst ist die Nabelschnur, die uns mit dem göttlichen verbindet zur Bedeutung der künstlerisch-kreativen Erziehung. 2002, 4, 72–84.

Petrović, Milena

Milena Petrović, Gordana Ačić in Vera Milanković: Svobodne asociacije glasbenikov na dane glasbene koncepte. Musicians' free associations on the given music concepts. 2017, 26, 49–61.

Skupinsko petje in kolektivna identiteta. Group singing and collective identity. 2019, 30, 57–71.

Pompe, Gregor

Poizkus slogovne določitve samospevov Vilka Ukmarja. Towards a stylistic determination of Vilko Ukmar's Lieder. 2006, 6, 57–67.

Violinske skladbe Matija Bravničarja in vprašanje »klasičnosti« v glasbi 20. stoletja. Matija Bravničar's violin compositions and the question of "the classical" in the 20th century music. 2008, 9, 67–85.

Operete Radovana Gobca. Operettas of Radovan Gobec. 2010, 13, 145–155.

Pesmi iz mlina - med glasbeno imanenco in zvestobo literarni ideji. Pesmi iz mlina – between the immanence of music and fidelity to the literary idea. 2011, 15, 77–88.

»Najbrž vedno pišem isto skladbo.«: ob klavirskem opusu Zvonimirja Cigliča. "I may always be writing the same piece.": On piano works of Zvonimir Ciglič. 2012, 17, 55–67.

Zborovska ustvarjalnost Lojzeta Lebiča. Choral compositions of Lojze Lebič. 2018, 29, 73–89.

Prezelj, Domen

Bojan Adamič in njegova glasba za pihalni orkester. Bojan Adamič and his music for wind orchestra. 2013, 18, 63–72.

Prša, Tihomir

Jelena Blašković in Tihomir Prša: Izkušnje in odnos osnovnošolcev do gregorijanskega petja. Experience and attitude of primary school students towards Gregorian singing. 2017, 27, 133–144.

Pucihar, Ilonka

Improvizacija pri pouku klavirja v glasbeni šoli. Improvisation in music school piano instruction. 2014, 20, 5–23.

Ilonka Pucihar in Branka Rotar Pance: Telesni gib kot neločljivi del glasbenih dejavnosti. Bodily movement as inseparable part of musical activities. 2014, 20, 93–111.

Pomen vključevanja improvizacije v pouk klavirja. The importance of integrating improvisation in piano lessons. 2016, 25, 237–254.

Pucihar, Jaka

Adamičev prispevek k slovenski glasbi na področju big banda. Adamič's contribution to Slovenian big band music. 2013, 18, 121–132.

Rakar, Bernarda

Medpredmetno povezovanje pri pouku nauka o glasbi. Cross-curricular connections in the subject of music theory. 2014, 20, 25–49.

Rauter, Brane

Zgodovinski tok izdelovanja kitar na Slovenskem. Historical course of guitar making in the Slovenian territory. 2016, 24, 11–28.

Zgodovinski vpogled v pouk kitare v slovenskem glasbenem šolstvu. Historical insight into guitar lessons in Slovenian music education. 2016, 25, 103–127.

Razdevšek-Pučko, Cveta

Didaktična zbirka za pouk glasbene vzgoje v osnovni šoli avtorice Brede Oblak spodbuja učitelje k poučevanju v skladu s sodobnimi psihološkimi spoznanji o učenju in poučevanju. 2002, 4, 7–14.

Reichenberg, Mitja

Bojan Adamič in filmska glasba. Bojan Adamič and film music. 2013, 18, 133–150.

Reinstadler, Wolfgang

Glasbena pedagogika in glasbenopedagoško raziskovanje na visokih šolah v Avstriji: institucije, raziskovalni pojmi in vidiki. 1995, 1, 66–73.

Decentralizacija – deregulacija – avtonomija: kakšno v prihodnost orientirano glasbeno pedagogiko ponujajo te dimenzije? 2000, 3, 108–116.

Ribizel, Tjaša

Klavirska dela Marijana Lipovška. Piano compositions by Marijan Lipovšek. 2011, 15, 89–97.

Jernej Weiss, Tjaša Ribizel, Ines Kožuh in Matjaž Debevc: *MySolfeggio*: mobilna in tablična aplikacija za učenje solfeggia. *MySolfeggio*: Mobile and tablet application for learning of solfeggio. 2017, 27, 21–32.

Rimkutė-Jankuvienė, Sandra

Sandra Rimkutė-Jankuvienė in Rūta Girdzijauskienė: Kompetence učiteljev glasbe za spodbujanje glasbene ustvarjalnosti učencev s pomočjo MCT. Music teacher's competences to foster pupils' musical creativity through MCT. 2018, 28, 79–93.

Rotar Pance, Branka

Motivacija v procesu glasbenega izobraževanja. 1995, 1, 39–48.

Struktura lika učitelja glasbe. 1997, 2, 143–150.

Raziskava motivacijske naravnosti učiteljev za vzgojno-izobraževalno delo na področju glasbe. 2000, 3, 38–54.

Vizualizacija v glasbenih slikanicah Brede Oblak. 2002, 4, 26–32.

Bibliografija Brede Oblak. 2002, 4, 99–108.

Barbara Sicherl-Kafol in Branka Rotar Pance: Tečaj *accompagnato* – spremljava na poti vseživljenjskega učenja. 2005, 5, 129–148.

Izobraževanje učiteljev glasbe v evropskih državah v projektu meNet. Music teacher training in European countries in the meNet project. 2008, 10, 25–39.

Šivičevi otroški in mladinski zbori v Grlici. Šivic's music for children's and youth choirs published in Grlica. 2009, 11, 93–110.

Delovanje Bojana Adamiča pri javni radijski oddaji *Veseli tobogan*. Bojan Adamič's role in radio show *Veseli tobogan*. 2013, 18, 189–202.

Ilonka Pucihar in Branka Rotar Pance: Telesni gib kot neločljivi del glasbenih dejavnosti. Bodily movement as inseparable part of musical activities. 2014, 20, 93–111.

Vremšakov opus za otroške in mladinske zборе. Vremšak's opus for child's and youth choirs. 2014, 21, 61–81.

Aktivno učenje glasbe in zasnova sodobne didaktike glasbe pri eksperimentalnem pouku Brede Oblak. Breda Oblak's experimental

music education: Active music learning and conception of modern music teaching. 2017, 27, 5–27.

Rugelj, Jože

Kristian Kolman in Jože Rugelj: Inovativni pristop k poučevanju violine na osnovi kognitivne teorije učenja z večpredstavnostjo. Innovative approach to teaching violin based on the cognitive theory of multimedia learning. 2019, 31, 83–99.

Sajko, Nikolaj

Lokovanja godalnega orkestra z vidika fizikalnih in fizioloških lastnosti produkcije in zaznavanja tona. Bowings in string orchestra from the viewpoint of physical and physiological characteristics of sound production and perception. 2010, 14, 5–27.

Sammer, Gerhard

Franz Niermann, Isolde Malmberg in Gerhard Sammer: Mrežno povezovanje za glasbeno izobraževanje v Evropi. Aktualna tematska težišča EAS. Netzwerk-arbeit für musikalische bildung in Europa. Aktuelle hemenschwerpunkte der EAS. 2006, 7, 42–68.

Schaumberger, Helmut

Ključne kompetence zborovodij za strokovno vodenje otroških in mladinskih pevskih zborov. How to sing professionally with children and adolescents: Core competencies of children's and couth choir directors. 2018, 29, 123–133.

Senjan, Ivana

Snježana Dobrota in Ivana Senjan: Vpliv modela recipročne povratne informacije glasbenega odziva na oblikovanje glasbenega okusa učencev. The impact of the reciprocal feedback model of musical response on shaping music taste of students. 2018, 28, 5–28.

Sicherl Kafol, Barbara

Glasba in integrirani pouk. 1995, 1, 74–90.

Opisno ocenjevanje pri glasbeni vzgoji na začetni stopnji osnovne šole. 1997, 2, 151–160.

Vpliv celostne glasbene vzgoje na področja afektivno-socialnega, psihomotoričnega in kognitivnega razvoja. 2000, 3, 20–37.

Procesno načrtovanje didaktičnih gradiv za glasbeno vzgojo v začetnem obdobju osnovne sole. 2002, 4, 15–25.

Barbara Sicherl-Kafol in Branka Rotar Pance: Tečaj accompagnato – spremljava na poti vseživljenjskega učenja. 2005, 5, 129–148.

Vseživljenjsko učenje v okviru projektne dela meNet. Lifelong learning in the framework of project meNet. 2008, 10, 40–51.

Urban Kordeš, Barbara Sicherl-Kafol in Ada Holcar Brunauer: Model formativnega spremljanja znanja pri glasbeni vzgoji. A model of formative assessment in music education. 2013, 19, 5–22.

Sodobna razsežnost kurikulumov za glasbeno vzgojo Brede Oblak. Modern dimensions of Breda Oblak's music education curricula. 2017, 27, 49–64.

Sivec, Jože

Italijanske operne družbe na odru ljubljanskega gledališča v obdobju romantike. 1997, 2, 49–66.

Aufstieg und Untergang der deutschen Oper im Ständischen Theater zu Ljubljana (Laibach) in den 30er und 40er Jahren des 19. Jahrhunderts. 2005, 5, 149–172.

Smolej Fritz, Barbara

Učenci s posebnimi potrebami v glasbeni šoli. Students with special needs in music school. 2010, 14, 65–70.

Smolnikar, Ana

Katarina Habe in Ana Smolnikar: Dejavniki oblikovanja glasbene samopodobe učencev, ki obiskujejo glasbeno šolo. Factors, that influence musical self-image in pupils, who attend music schools. 2016, 25, 255–268.

Smrekar, Borut

Terminus retuša v glasbeni strokovni literaturi in problem njegove rabe. 1997, 2, 111–120.

Bravničarjev opus za glasbeno gledališče. Bravničar's music for stage. 2008, 9, 103–124.

Šivičev opus za glasbeno gledališče – (opera). Pavel Šivic's music for the stage: Opera. 2009, 11, 155–166.

Operna dela Radovana Gobca. Operas of Radovan Gobec. 2010, 13, 133–143.

Marijan Lipovšek: kantata *Oglar*. Marijan Lipovšek's cantata *Oglar*. 2011, 15, 147–154.

Snoj, Jurij

Notacijska podoba gregorijanskega koral v srednji Evropi. 2005, 5, 173–192.

Stanič, Žiga

Iskanje simetrij v proporcijah vertikalnih harmonskih struktur. Search for symmetries within proportions of harmonic vertical structures. 2006, 7, 21–41.

Stefanija, Leon

Hermenevtika glasbe: teoretski sistem ali pedagoška metoda? 2005, 5, 193–228.

Marijan Lipovšek in poustvarjalnost. Marijan Lipovšek and performing art. 2011, 15, 55–67.

Leon Stefanija, Matej Bonin, Dimitrij Beuermann in Ada Holcar Brunauer: O koristi in škodi teorije glasbe v glasbenem izobraževanju na osnovnih in glasbenih šolah. Advantages and disadvantages of music theory in music education in primary and music school. 2016, 25, 203–216.

Sulz, Josef

Med ljudsko pesmijo, umetnostjo in rockom: glasbena pedagogika išče novo identiteto. 2000, 3, 89–107.

Šantl Zupan, Karolina

Pedagoško in umetniško delovanje učiteljev pihal. Pedagogical and artistic work of wind instrument teachers. 2016, 24, 57–71.

Šarec, Veronika

Vloga glasbe v taborskem gibanju na Slovenskem v letih od 1868 do 1871. The role of music in the mass movement in Slovenia between year 1868 and 1871. 2010, 14, 89–115.

Marijan Lipovšek – direktor Slovenske filharmonije. Marijan Lipovšek, director of the Slovenian Philharmonic. 2011, 15, 39–53.

Orgelski opus Sama Vremšaka. The organ opus of Samo Vremšak. 2014, 21, 121–136.

Šebesta, Josef

Slovenski študentje na Konservatoriju v Pragi (1910–1917) in študentska leta Janka Ravnika. Slovene students at the Prague Conservatory (1910–1917) and Janko Ravnik's academics years. 2007, 8, 15–29.

Šivic, Kaja

Pavel Šivic – pianist: moji in njegovi spomini. Pavel Šivic: A pianist – My and his memories. 2009, 11, 53–71.

Škojo, Tihana

Tihana Škojo in Kristijan Žakić: Uporaba iger pri poučevanju glasbene umetnosti. The use of games in music education teaching. 2018, 28, 51–59.

Tihana Škojo in Renata Jukić: Ocenjevanje pedagoških kompetenc učiteljev solfeggia. The assessment of pedagogical competences of solfeggio teachers. 2019, 31, 69–81.

Škulj, Edo

Orgle v cerkvi sv. Frančiška v Piranu. 1997, 2, 67–84.

Gallusovo obravnavanje mašnega ordinarija. 2005, 5, 229–248.

Špendal, Manica

Emerik Beran, Janáčkov učenec v Brnu. 1997, 2, 85–90.

Štemberger, Tina

Tina Štemberger in Majda Cencič: Pomen ustvarjalnosti vzgojiteljev s poudarkom na glasbeni ustvarjalnosti. The importance of preschool teachers' creativity with an emphasis on musical creativity. 2015, 23, 5–16.

Bogdana Borota in Tina Štemberger: Glasbene zmožnosti in potrebe po izobraževanju študentov Predšolske vzgoje. Musical abilities in relation to the needs to educate preschool education students. 2019, 31, 37–56.

Učan, Ali

Glasbena in glasbenopedagoška srečanja med Vzhodom in Zahodom v Turčiji. 2000, 3, 117–126.

Valant, Martina

Opremljenost glasbenih šol z IKT ter njena uporaba pri pouku nauka o glasbi. How well are music schools equipped with ICT and how it is used to teach music. 2009, 12, 56–70.

Pouk v glasbeni šoli po šolski prenovi. Instruction in music schools after the school reform. 2016, 25, 217–236.

Veršnik, Vojko

Od raziskave do rabe glasbe: pesem kot komunikacija za dobrobit družbe. From research to use of music: A song as communication tool for the well-being of the society. 2019, 31, 117–132.

Vidulin-Orbanić, Sabina

Izvenšolske glasbene dejavnosti v osnovnošolskem sistemu. Extracurricular musical activities in the primary school system. 2009, 12, 41–55.

Vidulin, Sabina

Razumevanje glasbe skozi inštrumentalno igro. Understanding music through playing instruments. 2013, 19, 23–39.

Sabina Vidulin in Jelena Martinović Bogojević: Poučevanje glasbe v reformiranem izobraževalnem sistemu: izkušnje iz Hrvaške in Črne gore. Music teaching in a reformed education system: Experience of Croatia and Montenegro. 2015, 23, 79–93.

Pristop »poslušanje in ustvarjanje glasbe« v funkciji boljšega razumevanja glasbe. The “listening to and making music” approach in the function of improving musical understanding. 2017, 27, 145–161.

Strategije poslušanja glasbe in razumevanja glasbe v obvezni šoli. Strategies for listening to music and music appreciation in compulsory school. 2019, 31, 57–68.

Vospertnik, Hedvika

Glasba v osnovni šoli. *Že spet?* 1995, 1, 11–16.

Vrhunc, Larisa

Odnos med besednim in glasbenim v mešanih zborih Jakoba Ježa. Interplay between textuality and music in mixed choirs of Jakob Jež. 2018, 29, 35–60.

Weiss, Jernej

Klavirski opus Vilka Ukmarja. Vilko Ukmar's piano composition. 2006, 6, 49–56.

Janko Ravnik in njegov opus samospevov. Janko Ravnik and his lieder. 2007, 8, 81–90.

Klavirski opus Pavla Šivica. Pavel Šivic's piano output. 2009, 11, 73–81.

Tomčeva Stara pravda in Gobčev spor s političnimi oblastmi. Tomc's Stara pravda (Old Justice) and Gobec's quarrel with political authorities. 2010, 13, 75–86.

Samospevi Zvonimirja Cigliča. Art songs of Zvonimir Ciglič. 2012, 17, 69–76.

Samospevi Sama Vremšaka. Solo songs by Samo Vremšak. 2014, 21, 51–59.

Jernej Weiss, Tjaša Ribizel, Ines Kožuh in Matjaž Debevč: *MySolfeggio*: mobilna in tablična aplikacija za učenje solfeggia. *MySolfeggio*: Mobile and tablet application for learning of solfeggio. 2017, 27, 21–32.

Winkler Kuret, Lučka

Vilko Ukmar – glasbeni kritik. Vilko Ukmar – Music critic. 2006, 6, 23–34.

Dela Janka Ravnika in glasbena kritika. Janko Ravnik's works and music criticism. 2007, 8, 57–66.

Matija Bravničar v luči glasbene kritike. Matija Bravničar in the light of music criticism. 2008, 9, 47–57.

Radovan Gobec - dirigent Akademskega pevskega zbora Tone Tomšič. Radovan Gobec - Choirmaster of the Academic Choir Tone Tomšič. 2010, 13, 35–42.

Lipovškovi pogledi na glasbo pred drugo vojno. Lipovšek's view of music before World War II. 2011, 15, 29–38

Razvoj učbenikov za nauk o glasbi: »Ni vse dobro, kar je novo, ni vse slabo, kar je staro.«

Development of textbooks for music theory class: "Not everything new is good, not everything old is bad." 2016, 25, 179–186.

Zadnik, Katarina

Dejavniki glasbenega razvoja pri pet- do osemletnih učencih v glasbeni šoli.
Factors of music development at five to eight year-old pupils in a music school. 2006, 7, 124–139.

Glasbeno mišljenje v nižjih razredih nauka o glasbi v glasbeni šoli. Musical thinking in lower classes of music theory at the music school. 2009, 12, 71–96.

Razvoj ritmičnega in melodičnega posluha pri 8-letnih učencih v glasbeni šoli. Development of rhythmic and melodic pitch at 8-year-old pupils in a music school. 2011, 16, 19–41.

Nauk o glasbi in njegova vloga v glasbenem šolstvu. Music theory and its role in music school education. 2013, 19, 41–59.

Funkcionalna glasbena pismenost v nižjih razredih Nauka o glasbi.
Functional musical literacy in the lower grades of Music Theory. 2015, 23, 49–71.

Nauk o glasbi in solfeggio kot povezovalna člena v glasbeni šoli. Music theory and solfeggio as connective fields in music school education. 2016, 25, 187–201.

Katarina Zadnik in Danaja Koren: Montessori pedagogika in njena vloga pri nauku o glasbi v glasbeni šoli. Montessori pedagogy and its role in music theory in music school. 2017, 27, 175–190.

Bachovi cvetni plesi – alternativni pristop pri delu z učenci s posebnimi potrebami v glasbeni šoli. Bach flower dances – As an alternative working approach to pupils with special needs in music school. 2019, 31, 101–115.

Zager, Nataša

Seznam del skladatelja Matije Bravničarja. List of works by the composer Matija Bravničar. 2008, 9, 125–162.

Zalar, Konstanca

Narativnost med otroki kot rezultat dela po ideji »Orff – Schulwerk«.
Narrative theory in children as a result of the “Orff-Schulwerk approach”. 2008, 10, 52–71.

Zimmerschied, Dieter

Verweile doch, du bist so schön... Musik 1996 im Spannungsfeld von Funktions- und Wertewandel. 2002, 4, 65–71.

Zrilić, Smiljana

Smiljana Zrilić in Tomislav Košta: Možnosti implementacije Hrvaškega nacionalnega izobraževalnega standarda v pouk glasbe za otroke s posebnimi potrebami. The possibilities of implementing the Croatian

national education standard in teaching music to pupils with special educational needs. 2008, 10, 72–84.

Žakić, Kristijan

Tihana Škojo in Kristijan Žakić: Uporaba iger pri poučevanju glasbene umetnosti. The use of games in music education teaching. 2018, 28, 51–59.

1.2 Povzetki magistrskih del (znanstveni študij) in doktorskih disertacij

Bačlija Susić, Blaženka

Funkcionalna glasbena pedagogika pri učenju klavirja. Functional music pedagogy in piano learning. [Povzetek disertacije]. 2013, 19, 97–100.

Bizjak, Marina

Vokalna tehnika v adolescenci. [Povzetek disertacije]. 2017, 26, 79–80.

Blašković, Jelena

Pevsko izobraževanje študentov predšolske vzgoje na pedagoških fakultetah v Sloveniji in na Hrvaškem. [Povzetek disertacije]. 2015, 23, 95–98.

Bohak, Tina

Pevska šola Julija Betetta. Singing School of Julij Betetto. [Povzetek disertacije]. 2013, 19, 105.

Borota, Bogdana

Interakcija med pedagoškim in umetniškim delovanjem vzgojitelja. [Povzetek magistrskega dela]. 2005, 5, 249.

Božič, Saša

Zastopanost glasbenih zvrsti v nizozemskih, belgijskih in slovenskih splošnih srednjih šolah oziroma gimnazijah. [Povzetek magistrskega dela]. 2011, 16, 119–120.

Breznik, Inge

Razsežnosti ljudske glasbe v vzgajanju nacionalne identitete in razumevanju svetovnih kultur. [Povzetek disertacije]. 2006, 7, 140.

Cerkovnik, Maja

Primerjalna analiza uporabe desnega (senza sordino) pedala pri klavirskih delih W. A. Mozarta in L. v. Beethovna. [Povzetek magistrskega dela]. 2010, 14, 130.

Cigoj Krstulović, Nataša

Glasbena vzgoja v konceptu nacionalne kulture od Glasbene matice do konservatorija (1872–1919) [Povzetek disertacije]. 2002, 4, 95–96.

Dernjančević, Zdravko

Tonski nizi v vokalni tradicionalni glasbi Slavonije. [Povzetek magistrskega dela]. 2011, 16, 129–130.

Dernjančević, Zdravko

Elementi ljudske glasbe Slavonije v delih skladateljev umetniške glasbe 20. stoletja. The elements of traditional Slavonian music in pieces of the 20th century art music composers. [Povzetek disertacije/abstract of the doctoral thesis]. 2019, 30, 92–95.

Flisar, Manja

Razvoj srednje glasbene in baletne sole Maribor. [Povzetek magistrskega dela]. 2005, 5, 250.

Goličnik, Tamara

Izvajalna praksa klavirskih del Ludwiga van Beethovna. [Povzetek magistrskega dela]. 2011, 16, 133–135.

Golobič, Špela

Vpliv umetniških programov osrednjih slovenskih glasbenih institucij na kulturni razvoj in orientacijo šolske populacije. [Povzetek disertacije]. 2016, 24, 109–110.

Habjanič Gaberšek, Manica

Vloga in možnosti uporabe portfolia pri predmetu glasba v 1. letniku gimnazije. [Povzetek magistrskega dela]. 2008, 10, 103–105.

Horvat, Mirjana

Oblikovanje profila učitelja glasbe v osnovnem šolstvu na Hrvaškem in v Sloveniji skozi zgodovinski razvoj do sodobnosti. The development of the formation of the profile of music teacher in primary schools in Croatia and Slovenia Through the historical development until the present time. [Povzetek disertacije]. 2013, 19, 95–96.

Kavčič Pucihar, Ana

Celostno poučevanje osnov igranja flavte za 7-letne učence. [Povzetek magistrskega dela]. 2011, 16, 127–128.

Kavčič Pucihar, Ana

Učiteljeve strategije poučevanja pri individualnem inštrumentalnem pouku flavte v glasbenih šolah. Teaching strategies in individual instrumental

flute instruction in music schools. [Povzetek disertacije/abstract of the doctoral thesis]. 2019, 30, 97–101.

Koban Dobnik, Mojca

Gibalna dejavnost v glasbenem vzgojno-izobraževalnem procesu. [Povzetek magistrskega dela]. 2005, 5, 251.

Košta, Tomislav

Razvoj predmeta glasbena vzgoja v osnovni šoli na Hrvaškem od druge polovice 19. stoletja ter primerjalna analiza s Slovenijo in z Madžarsko. The development of the subject of music education in primary school in Croatia from the middle of the 19th century until today and a comparative analysis with Slovenia and Hungary. [Povzetek disertacije]. 2013, 19, 103–104.

Koter, Darja

Instrumentarij salonov ter meščanskih in plemiških kapel v ptujski zbirki glasbil. [Povzetek magistrskega dela]. 1995, 1, 100–101.

Koter, Darja

Pojav in razvoj delavnic glasbil ob glasbenem šolstvu na Slovenskem. [Povzetek disertacije]. 2000, 3, 127–132.

Kralj Bervar, Sonja

Ljubljanska delavska pevska društva od 2. polovice 19. stoletja do druge svetovne vojne. [Povzetek magistrskega dela]. 2005, 5, 252.

Križnar, Franc

Glasbeno-pedagoška literatura – sistematika. Sistem umetniških, pedagoških in znanstvenih informacij v glasbi; SUPZIG. [Povzetek disertacije]. 2000, 3, 133–137.

Krnić, Mario

Interpretacija madrigalov Iacobusa Gallusa. [Povzetek magistrskega dela]. 2008, 10, 106.

Kunej, Drago

Optimalno predvajanje, restavriranje in uporaba prvih slovenskih etnomuzikoloških zvočnih zapisov. [Povzetek disertacije]. 2008, 10, 99–101.

Lokar Lavrenčič, Vlasta

Razvojni akcijski projekt poučevanja tamburic na osnovni šoli. [Povzetek magistrskega dela]. 2011, 16, 121–122.

Mavrič, Primož

Metode vadenja klavirske skladbe od prvega branja do nastopa. [Povzetek magistrskega dela]. 2011, 16, 131–132.

Mihevc, Marija

Likovne spodbude slovenskih likovnih umetnikov v glasbeno vzgojno-izobraževalnem procesu. [Povzetek disertacije]. 2011, 16, 137–139.

Može, Franc

Učna gradiva za pouk glasbe v srednjih šolah. [Povzetek magistrskega dela]. 2006, 7, 147–148.

Novak Jerman, Darinka

Komparativna analiza učnih strategij in sposobnosti mladostnikov glede na glasbeno izobraževanje. [Povzetek disertacije]. 2016, 24, 107–108.

Okorn, Franci

Prenova glasbenega šolstva v Republiki Sloveniji v luči novih ciljev in nalog, mednarodnih listin ter vizije šolstva na stopnji osnovnega izobraževanja. [Povzetek magistrskega dela]. 1995, 1, 98–99.

Orešič, Urška

Glasbeni stavek, formalna analiza in stilska opredelitev slovenske opere Ekvinokcij s pogledi na tuja glasbena dela, nastala iz podobnih vzpodbud. [Povzetek magistrskega dela]. 2011, 16, 123–125.

Pesek-Pettan Albinca

Otroci, starši in predšolska glasbena vzgoja in izobraževanje. [Povzetek disertacije]. 1995, 1, 91

Pucihar, Ilonka

Improvizacija – integralni del ustvarjalnega učenja in poučevanja klavirja. [Povzetek disertacije]. 2016, 24, 103–105.

Rotar Pance, Branka

Motivacija v procesu glasbenega izobraževanja. [Povzetek magistrskega dela]. 1995, 1, 96–97.

Sajko, Nikolaj

Funkcionalnost in stilna ustreznost orkestralnih lokovanj. [Povzetek magistrskega dela]. 2010, 14, 127–129.

Sam Palmić, Renata

Tradicijska glasba in medkulturnost v osnovnošolski vzgoji in izobraževanju. Traditional music and interculturality in compulsory basic education. [Povzetek disertacije]. 2013, 19, 101–102.

Šantl Zupan, Karolina

Interakcija med umetniškim in pedagoškim izobraževanjem bodočih učiteljev pihalnih instrumentov. Interaction between artistic and pedagogical training for future teachers of wind instruments. [Povzetek disertacije/abstract of the doctoral thesis]. 2019, 30, 103–106.

Šarec, Veronika

Vzgojno-izobraževalna vloga Radia Ljubljana od ustanovitve leta 1928 do leta 1941. [Povzetek magistrskega dela]. 2006, 7, 144.

Šarec, Veronika

Vloga zborovske glasbe v taborskem gibanju v 19. stoletju in njen vpliv na narodno identiteto Slovencev. [Povzetek disertacije]. 2010, 14, 132–134.

Šipek-Vodnjov, Inge

Vloga in položaj ljudske glasbe v tretjem triletju osnovne šole. [Povzetek magistrskega dela]. 2002, 4, 98.

Tomšič, Jasmina

Povezovanje glasbe z ostalimi predmeti v zadnjem triletju osnovne šole. [Povzetek magistrskega dela]. 2006, 7, 145–146.

Valant, Martina

Uporaba informacijsko komunikacijske tehnologije v glasbeni šoli. [Povzetek magistrskega dela]. 2009, 12, 109–110.

Vargazon, Helena

Olga Denac in Helena Vargazon: Vpliv institucionalne glasbene vzgoje na raven razvitosti melodičnega in ritmičnega posluha 5–6 let starih otrok. The effects of institutional music education on the level of melodic and rhythmic abilities development in 5–6 year olds. 2017, 27, 163–174.

Vospernik, Hedvika

Besedna komunikacija in uvajanje glasbene terminologije pri pouku glasbe na nižji stopnji osnovne šole. [Povzetek magistrskega dela]. 1995, 1, 92–93.

Vrbančič – Osterc, Metka

Uresničevanje poslušanja glasbe v tretjem triletju osnovne šole s stališča problematike učnega načrta. [Povzetek magistrskega dela]. 2006, 7, 149.

Vrhnjak, Karin

Akustično-zgodovinski oris flave in pikola: pikolo v slovenskem glasbenem šolstvu. [Povzetek magistrskega dela]. 2010, 14, 131.

Winkler Kuret, Lučka

Glasbeni učbeniki na Slovenskem od sredine 19. stoletja do sedemdesetih let 20. stoletja. [Povzetek magistrskega dela]. 2005, 5, 253.

Zadnik, Katarina

Opisno ocenjevanje na predšolski stopnji v glasbeni šoli. [Povzetek magistrskega dela]. 2005, 5, 254.

Zadnik, Katarina

Razvoj ritmičnega in melodičnega posluha pri 8-letnih učencih v glasbeni šoli. [Povzetek disertacije]. 2011, 16, 141–142.

Zaveršnik, Majda

Pojem solfeggia pri predmetu glasbeni stavek. [Povzetek magistrskega dela]. 1995, 1, 94–95.

Zupan, Alenka

Vadenje pri učenju in poučevanju flavte. [Povzetek magistrskega dela]. 2008, 10, 102.

Žvar, Dragica

Vzgojno-izobraževalni in splošni kulturni pomen slovenskih šolskih zborov. [Povzetek magistrskega dela]. 2002, 4, 97.

Žvar, Dragica

Razvoj in dosežki zborovske pesmi za otroke: otroška zborovska pesem 20. stoletja. [Povzetek disertacije]. 2006, 7, 141–143.

1.3 Druga besedila

Golob, Jani: Kako smo snemali portret Zvonimirja Cigliča. 2012, 17, 117–119.

Humer, Jože: Vilko Ukmar in Glasbena matica. 2006, 6, 127–130.

Koter, Darja: »Opera je še dovolj živa in nič ne kaže, da bi bila pripravljena umreti.« Monografija ob 80-letnici Jožeta Sivca. Recenzija. Book Review. 2010, 14, 117–121.

Oblak, Breda: Osebnost dr. Primoža Kureta. 2005, 5, 7–10.

Repše, Vildana: Vprašanje izbire učnega gradiva za violino v nižjih razredih glasbene sole. The question of choice of learning material for violin in lower grades of music schools. 2017, 27, 207–210.

Rotar Pance, Branka: Teoretična izhodišča načrtovanja glasbene vzgoje v vrtcu avtorice Olge Denac. Recenzija. Book Review. 2010, 14, 123–125.

Svetina, Janez: O vlogi glasbe. 1995, 1, 62–65.

Suppan, Wolfgang: Bojan Adamič – Seine Zeit, sein (Blas)musikalisches Umfeld. Bojan Adamič – njegov čas in takratno (godbeniško) glasbeno okolje. 2013, 18, 73–80.

Ukmar, Kristijan: Življenjska pot Vilka Ukmarja. Vilko Ukmar – Life History. 2006, 6, 3–8.

2. KRONOLOŠKI SEZNAM OBJAVLJENIH ZVEZKOV

- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Urednik: Primož Kuret. 1995, 1, 102 strani – Primož Kuret: Za uvod. 5–7.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. *Zbornik ob jubileju Primoža Kureta*. Urednica: Breda Oblak. 1997, 2, 160 strani – Breda Oblak: Uvodna beseda. 5.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Urednik: Primož Kuret. Odgovorna urednica: Branka Rotar Pance. 2000, 3, 137 strani – Breda Oblak: Uvod. 5–6.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. *Zbornik ob jubileju Brede Oblak*. Urednik: Primož Kuret. Odgovorna urednica: Branka Rotar Pance. 2002, 4, 108 strani – Primož Kuret: Uvod. 5–6.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. *Zbornik ob 70-letnici Primoža Kureta*. Glavna urednica: Darja Koter. Tehnični urednik: Edo Škulj. 2005, 5, 256 strani – Pavel Mihelčič: Spomini na umetnost, posebej glasbeno. 5–6.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Tematska publikacija *Vilko Ukmar 1905–1991*. Urednica: Darja Koter. 2006, 6, 178 strani – Primož Kuret: Uvodna beseda. 1–2.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Urednica: Branka Rotar Pance. 2006, 7, 149 strani – Branka Rotar Pance: Predgovor. 5–6.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Tematska publikacija *Janko Ravnik 1891–1982*. Urednica: Darja Koter. 2007, 8, 145 strani – Darja Koter: Uvodne besede. 5–6.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Tematska publikacija *Marija Bravničar 1897–1977*. Urednica: Darja Koter. 2008, 9, 163 strani – Pavel Mihelčič: Uvodne besede. 5–6.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Urednica: Branka Rotar Pance. 2008, 10, 106 strani – Branka Rotar Pance: Predgovor. 5–6.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Tematska publikacija *Pavel Šivic (1908–1995)*. Urednica: Darja Koter. Asistent uredništva: Vinko Šorli. 2009, 11, 190 strani – Pavel Mihelčič: Pavel Šivic, slovenski umetnik. 5–6.

- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Urednica: Branka Rotar Pance. 2009, 12, 110 strani.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Tematska publikacija *Radovan Gobec (1909–1995)*. Urednica: Darja Koter. 2010, 13, 157 strani – Andrej Grafenauer: Uvodno razmišljanje. Introduction. 5.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Urednica: Branka Rotar Pance. 2010, 14, 134 strani.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Tematska publikacija *Marijan Lipovšek (1910–1995)*. Urednica: Darja Koter. 2011, 15, 221 strani – Andrej Grafenauer: Uvodno razmišljanje. Introduction. 5.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Urednica: Branka Rotar Pance. 2011, 16, 142 strani.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Tematska publikacija *Zvonimir Ciglič (1921–2006)*. Urednica: Darja Koter. 2012, 17, 123 strani – Andrej Grafenauer: Uvodno razmišljanje. Introduction. 5.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Tematska publikacija *Bojan Adamič (1912–1995)*. Urednica: Darja Koter. 2013, 17, 205 strani.
- Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. Urednica: Branka Rotar Pance. 2013, 19, 105 strani.
- Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. Urednica: Branka Rotar Pance. 2014, 20, 127 strani.
- Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. Tematska publikacija/Thematic issue *Samo Vremšak (1930–2004)*. Urednica: Darja Koter. Asistentka uredništva: Tina Bohak. 2014, 21, 167 strani.
- Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. Tematska publikacija/Thematic issue *Primož Kuret. Ambasador slovenske kulture*. Urednica: Darja Koter. Asistentka uredništva: Tina Bohak. *Ponatis študij Primoža Kureta, objavljenih v nemškem jeziku v različnih tujih publikacijah v letih 1989–2013*. 2015, 22, 311 strani – Darja Koter: Spremna beseda. 9–12. Geleitwort. 13–16.
- Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. Urednica: Branka Rotar Pance. 2015, 23, 98 strani.
- Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. Urednica: Branka Rotar Pance. Asistentka uredništva: Tina Bohak. 2016, 24, 110 strani – Branka Rotar Pance: Namesto uvoda. Instead of a Preface. 5–9.

- Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. Tematska publikacija/Thematic issue *Javno glasbeno šolstvo na Slovenskem. Pogledi ob 200 letnici*. Urednica: Branka Rotar Pance. Asistentka uredništva: Tina Bohak, 2016, 25, 354 strani – Primož Kuret: *Uvodne misli ob 200-letnici javnega glasbenega šolstva na Slovenskem. Preliminary Thoughts on 200th Anniversary of Public Music Education in the Slovenian Territory*. 5–8.
- Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. Urednica: Branka Rotar Pance. Asistentka uredništva: Tina Bohak. 2017, 26, 80 strani.
- Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. Tematska publikacija/Thematic issue *Breda Oblak. Utemeljiteljica didaktike glasbe na Slovenskem*. Urednica: Branka Rotar Pance. Asistentka uredništva: Tina Bohak, 2017, 27, 210 strani.
- Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. Urednica: Katarina Habe. 2018, 28, 93 strani.
- Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. Tematska publikacija/Thematic issue *Jakob Jež (1928–). Tokovi sodobne zborovske glasbe*. Urednica: Darja Koter. Asistentka uredništva: Tina Bohak, 2018, 29, 144 strani.
- Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. Urednica: Katarina Habe. 2019, 30, 106 strani.
- Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani. The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. Tematska publikacija/Thematic issue *Mostovi med formalnim in neformalnim glasbenim izobraževanjem*. Urednica: Branka Rotar Pance. 2019, 31, 180 strani.

3. IMENSKO IN STVARNO VSEBINSKO KAZALO

3.1. Imensko vsebinsko kazalo

ADAMIČ, Bojan

- Avsenak Pogačnik, Meri:** Šanson Bojana Adamiča in Jugoslovanski šanson – Rogaška. Bojan Adamič's chanson and festival Yugoslavian Chanson – Rogaška. 2013, 18, 169–188.

- Frantar, Vladimir:** Popevka in Bojan Adamič. Bojan Adamič and popular songs. 2013, 18, 151–168.
- Koter, Darja:** Bojan Adamič: The correlation between his creative and performing life. 2013, 18, 5–21.
- Koter, Darja:** Bojan Adamič: soodvisnost njegovega umetniškega in poustvarjalnega delovanja. 2013, 18, 23–35.
- Križnar, Franc:** Glasba Bojana Adamiča v času druge svetovne vojne. Bojan Adamič's music during World War II. 2013, 18, 37–61.
- Mustajbašič, Vladimir:** Bojan Adamič u Beogradu. 2013, 18, 81–108.
- Mustajbašič, Vladimir:** Bojan Adamič v Beogradu. 2013, 18, 109–119.
- Prezelj, Domen:** Bojan Adamič in njegova glasba za pihalni orkester. Bojan Adamič and his music for wind orchestra. 2013, 18, 63–72.
- Pucihar, Jaka:** Adamičev prispevek k slovenski glasbi na področju big banda. Adamič's contribution to slovenian big band music. 2013, 18, 121–132.
- Reichenberg, Mitja:** Bojan Adamič in filmska glasba. Bojan Adamič and film music. 2013, 18, 133–150.
- Rotar Pance, Branka:** Delovanje Bojana Adamiča pri javni radijski oddaji *Veseli tobogan*. Bojan Adamič's role in radio show *Veseli tobogan*. 2013, 18, 189–202.
- Suppan, Wolfgang:** Bojan Adamič – Seine Zeit, sein (Blas)musikalisches Umfeld. Bojan Adamič – njegov čas in takratno (godbeniško) glasbeno okolje. 2013, 18, 73–80.

BERAN, Emerik

Špental, Manica: Emerik Beran, Janáčkov učenec v Brnu. 1997, 2, 85–90.

BETTETO, Julij

Bohak, Tina: Nova spoznanja o življenju in delovanju pevcu in pedagoga Julija Betetta (1885–1963). New facts about the life and work of opera singer and teacher Julij Betetto (1885–1963). 2013, 19, 75–94.

BITENC SAMEC, Marija

Bohak, Tina: »Hočem postati pevkica« – Življenjska in ustvarjalna pot koncertne pevke, altistke Marije Bitenc Samec. "I want to become a singer" – The life and creative path of the concert singer, alto Marija Bitenc Samec. 2017, 26, 63–78.

BRAVNIČAR, Matija

Antoni, Luisa: Uredniško delo Matija Bravničarja. Matija Bravničar's editorial work. 2008, 9, 33–45.

Koter, Darja: Matija (Frane) Bravničar – prispevek k biografiji. Towards a Biography of Matija (Frane) Bravničar. 2008, 9, 7–24.

Kuret, Primož: Bravničarjeva »Srečanja in spomini«. Bravničar's "Meetings and Reminiscences". 2008, 9, 25–32.

- Misson, Andrej:** Simfonična pesnitev Kurent Matije Bravničarja (1897–1977). Kurent: A Symphonic Poem by Matija Bravničar (1897–1977). 2008, 9, 87–102.
- Nagode, Aleš:** Samospevi Matija Bravničarja. Matija Bravničar's lieder. 2008, 9, 59–65.
- Pompe, Gregor:** Violinske skladbe Matija Bravničarja in vprašanje »klasičnosti« v glasbi 20. stoletja. Matija Bravničar's violin compositions and the question of "the classical" in the 20th Century Music. 2008, 9, 67–85.
- Smrekar, Borut:** Bravničarjev opus za glasbeno gledališče. Bravničar's music for stage. 2008, 9, 103–124.
- Winkler Kuret, Lučka:** Matija Bravničar v luči glasbene kritike. Matija Bravničar in the light of music criticism. 2008, 9, 47–57.
- Zager, Nataša:** Seznam del skladatelja Matije Bravničarja. List of works by the composer Matija Bravničar. 2008, 9, 125–162.
- BRIŠNIK, Miloš**
- Bohak, Tina:** Miloš Brišnik – pozabljen mariborski pevski pedagog. Miloš Brišnik – The forgotten Maribor singing educator. 2016, 24, 29–43.
- CIGLIČ, Zvonimir**
- Florjanc, Ivan:** Orkestralna dela Zvonimirja Cigliča. Orchestral Works of Zvonimir Ciglič. 2012, 17, 31–54.
- Golob, Jani:** Kako smo snemali portret Zvonimirja Cigliča. 2012, 17, 117–119.
- Koter, Darja:** Zvonimir Ciglič: med recepcijo in avtorefleksijo. Zvonimir Ciglič: Between reception and self-reflection. 2012, 17, 103–116.
- Križnar, Franc:** Življenje in delo Zvonimirja Cigliča. Life and work of Zvonimir Ciglič. 2012, 17, 7–28.
- Misson, Andrej:** Zbori Zvonimirja Cigliča (1921–2006). Choral works of Zvonimir Ciglič (1921–2006). 2012, 17, 77–101.
- Pompe, Gregor:** »Najbrž vedno pišem isto skladbo.«: ob klavirskem opusu Zvonimirja Cigliča. "I may always be writing the same piece.": On piano works of Zvonimir Ciglič. 2012, 17, 55–67.
- Weiss, Jernej:** Samospevi Zvonimirja Cigliča. Art songs of Zvonimir Ciglič. 2012, 17, 69–76.
- DRUZOVIČ, Hinko**
- Koter, Darja:** Hinko Druzovič – pedagog in čitalničar na Ptuj. 2002, 4, 39–48.
- DUSÍK, František Josef Benedikt**
- Barbo, Matjaž:** Prispevek k orisu življenja in dela F. J. B. Dusíka. 2005, 5, 53–68.

DVOŘÁK, Antonín

Kuret, Primož: Die slowenish–tschechischen Musikbeziehungen und Antonín Dvořák. Slovensko-češki glasbeni stiki in Antonin Dvořák. Ponatis objave iz l. 2007. 2015, 22, 184–190.

EHRENFORTH, Karl Heinrich

Brusniak, Friedrich: Glasbena pedagogika/izobraževanje, quo vadis? Impulzi za razpravo o glasbeni pedagogiki/izobraževanju s perspektive Karla Heinricha Ehrenfortha. Music pedagogy/education, quo vadis? Impulses for a discussion about music pedagogy/education from the perspective of Karl Heinrich Ehrenforth. 2015, 23, 73–77.

GALLUS, Iacobus

Škulj, Edo: Gallusovo obravnavanje mašnega ordinarija. 2005. 5. 229–248.

GOBEC, Radovan

Gabrič, Aleš: Pevski zbori med tradicijo, revolucionarno normo in internacionalo. Choirs between the tradition, revolutionary standard and the internationale. 2010, 13, 43–63.

Gobec, Mitja: Radovan Gobec – moj profesor in vzornik. Radovan Gobec – My professor and my idol. 2010, 13, 27–34.

Koter, Darja: Radovan Gobec - življenjska in ustvarjalna pot. Radovan Gobec's life and career. 2010, 13, 7–25.

Misson, Andrej: Zbori Radovana Gobca za odrasle skupine. Compositions of Radovan Gobec for adult choirs. 2010, 13, 87–131.

Pompe, Gregor: Operete Radovana Gobca. Operettas of Radovan Gobec. 2010, 13, 145–155.

Smrekar, Borut: Operna dela Radovana Gobca. Operas of Radovan Gobec. 2010, 13, 133–143.

Šarec, Veronika: Množična, revolucionarna in delavska pesem na Slovenskem, vpeta v nacionalno gibanje 19. stoletja in družbeno-politične direktive 20. Stoletja. Massive choirs, revolutionary and labour song in Slovenia, integrated with national movement of the 19th century and sociopolitical directives of the 20th century. 2010, 13, 65–73.

Weiss, Jernej: Tomčeva Stara pravda in Gobčev spor s političnimi oblastmi. Tomč's Stara pravda (Old Justice) and Gobec's quarrel with political authorities. 2010, 13, 75–86.

Winkler Kuret, Lučka: Radovan Gobec - dirigent Akademskega pevskega zbora Tone Tomšič. Radovan Gobec - Choirmaster of the Academic Choir Tone Tomšič. 2010, 13, 35–42.

HAYDN, Joseph

Kuret, Primož: Joseph Haydns Sakralwerke in Programmen der Philharmonischen Gesellschaft zu Ljubljana (Laibach). Haydnova

sakralna dela na sporedih ljubljanske Filharmonične družbe. Ponatis objave iz l. 2002. 2015, 22, 78–92.

HERDER, Johann Gottfried

Kuret, Primož: Johann Gottfried Herder und die Slowenen. Johann Gottfried Herder in Slovenci. Ponatis objave iz l. 2002. 2015, 22, 125–132.

IPAVEC, Benjamin

Kuret, Primož: Ein Brief des slowenischen Komponisten Benjamin Ipavec an Leoš Janáček. Pismo slovenskega skladatelja Benjamina Ipavca Leošu Janáčku. Ponatis objave iz l. 2001. 2015, 22, 191–195.

IPAVEC, Josip

Kuret, Primož: Zemlinsky als Lehrer des slowenischen Komponisten Josip Ipavec. Zemlinsky – učitelj slovenskega skladatelja Josipa Ipavca. Ponatis objave iz l. 1995. 2015, 22, 204–208.

JANÁČEK, Leoš

Kuret, Primož: Ein Brief des slowenischen Komponisten Benjamin Ipavec an Leoš Janáček. Pismo slovenskega skladatelja Benjamina Ipavca Leošu Janáčku. Ponatis objave iz l. 2001. 2015, 22, 191–195.

JEŽ, Jakob

Barbo, Matjaž: Sožitje vokala in instrumentala v kantatah Jakoba Ježa. Coexistence of vocal and instrumental paradigms in cantatas of Jakob Jež. 2018, 29, 61–72.

Bohak Adam, Tina: »En, ten, tenera« – Ježevi otroški in mladinski zbori v *Grlici*. "En, ten, tenera" – Children's and youth choirs of Jakob Jež. 2018, 29, 17–33.

Koter, Darja: Jakob Jež – glasbeni samohodec. Jakob Jež – Musical maverick. 2018, 29, 5–16.

Vrhunc, Larisa: Odnos med besednim in glasbenim v mešanih zborih Jakoba Ježa. Interplay between textuality and music in mixed choirs of Jakob Jež. 2018, 29, 35–60.

KURET, Primož

Bergant, Hubert: Hommage a Primož Kuret: mož, ki mu je uspela sinteza umetnostne zgodovine in muzikologije. 1997, 2, 9–22.

Koter, Darja: Bibliografija Primoža Kureta. 2005, 5, 11–33.

Oblak, Breda: Osebnost dr. Primoža Kureta. 2005, 5, 7–10.

Urednik: glasbena srečanja med vzhodom in zahodom. Praznični zbornik ob 60-letnici Primoža Kureta. 1997, 2, 7–8.

LEBIČ, Lojze

Pompe, Gregor: Zborovska ustvarjalnost Lojzeta Lebiča. Choral compositions of Lojze Lebič. 2018, 29, 73–89.

LIPOVŠEK, Marijan

Bagarič, Alenka: Seznam glasbenih del Marijana Lipovška. Bibliography of Marijan Lipovšek. 2011, 15, 181–217.

Barbo, Matjaž: Iz komornega opusa Marijana Lipovška. From Marijan Lipovšek's Chamber Works. 2011, 15, 99–116.

Florjanc, Ivan: Orkestralna dela Marijana Lipovška - bibliografski popis in oris. Orchestral works by Marijan Lipovšek – Bibliographic list and outline. 2011, 15, 155–179.

Koter, Darja: Portretna skica Marijana Lipovška – čas mladosti in zorenja. An outline of Marijan Lipovšek – His youth and maturing. 2011, 15, 7–28.

Misson, Andrej: Zborovska glasba Marijana Lipovška. Marijan Lipovšek's choral music. 2011, 15, 117–145.

Nagode, Aleš: Samospevi Marijana Lipovška. Solo songs by Marijan Lipovšek. 2011, 15, 69–76.

Pompe, Gregor: Pesmi iz mlina - med glasbeno imanenco in zvestobo literarni ideji. Pesmi iz mlina – Between the immanence of music and fidelity to the literary idea. 2011, 15, 77–88.

Ribizel, Tjaša: Klavirska dela Marijana Lipovška. Piano compositions by Marijan Lipovšek. 2011, 15, 89–97.

Smrekar, Borut: Marijan Lipovšek: kantata *Orglar*. Marijan Lipovšek's cantata *Oglar*. 2011, 15, 147–154.

Stefanija, Leon: Marijan Lipovšek in poustvarjalnost. Marijan Lipovšek and performing art. 2011, 15, 55–67.

Šarec, Veronika: Marijan Lipovšek – direktor Slovenske filharmonije. Marijan Lipovšek, Director of the Slovenian Philharmonic. 2011, 15, 39–53.

Winkler Kuret, Lučka: Lipovškovi pogledi na glasbo pred drugo vojno. Lipovšek's view of music before World War II. 2011, 15, 29–38.

MAHLER, Gustav

Kuret, Primož: Mahler und Ljubljana/Laibach. Mahler v Ljubljani. Ponatis objave iz l. 1989. 2015, 22, 162–169.

Kuret, Primož: Laibacher Orchesterverhältnisse und Mahler Orchesterbesetzung in Laibach. Ljubljanske orkestrske razmere in Mahlerjeva zasedba orkestra v Ljubljani. Ponatis objave iz l. 1998. 2015, 22, 170–183.

MATJAN, Vida

Marković, Vedrana: Vpliv slovenske kulture in glasbene pedagogike na razvoj glasbenega izobraževanja v Črni gori skozi delo Vide Matjan. Influence of Slovenian culture and music pedagogy on the development of music education in Montenegro through work of Vida Matjan. 2019, 31, 161–167.

MERKÛ, Pavle

Kuret, Stojan: Ljudsko izročilo Slovencev v Italiji v zborovskih delih Pavleta Merkùja. Folk tradition of Slovenians in Italy in the choral works of composer Pavle Merkù. 2018, 29, 91–122.

MOZART, Wolfgang Amadeus

Kuret, Primož: Mozart-Rezeption in Slowenien. Rezepcija Mozartovih del na Slovenskem. Ponatis objave iz l. 1997. 2015, 22, 119–124.

NEEFE, Christian Gottlob

Loos, Helmut: Das Monodram „Sophonisbe“ von Christian Gottlob Neefe. 2005, 5, 105–114.

OBLAK, Breda

Bohak, Tina: Breda Oblak – spiritus agens seminarskega izobraževanja glasbenih pedagogov »Glasbeni Bovec«. Breda Oblak – Spiritus agens of the seminar education of music pedagogues, named “Glasbeni Bovec”. 2017, 27, 65–75.

Borota, Bogdana: Didaktične zbirke za glasbeno vzgojo Brede Oblak z diahrono perspective. Didactic sets by Breda Oblak from a diachronic perspective. 2017, 27, 29–48.

Razdevšek-Pučko, Cveta: Didaktična zbirka za pouk glasbene vzgoje v osnovni šoli avtorice Brede Oblak spodbuja učitelje k poučevanju v skladu s sodobnimi psihološkimi spoznanji o učenju in poučevanju. 2002, 4, 7–14.

Rotar Pance, Branka: Vizualizacija v glasbenih slikanicah Brede Oblak. 2002, 4, 26–32.

Rotar Pance, Branka: Bibliografija Brede Oblak. 2002, 4, 99–108.

Rotar Pance, Branka: Aktivno učenje glasbe in zasnova sodobne didaktike glasbe pri eksperimentalnem pouku Brede Oblak. Breda Oblak’s experimental music education: Active music learning and conception of modern music teaching. 2017, 27, 5–27.

Sicherl Kafol, Barbara: Sodobna razsežnost kurikulumov za glasbeno vzgojo Brede Oblak. Modern dimensions of Breda Oblak’s music education curricula. 2017, 27, 49–64.

OSTERC, Slavko

Kuret, Primož: Slavko Osterc – Minutenopern. Slavko Osterc – minutne opere. Ponatis objave iz l. 2005. 2015, 22, 274–278.

Kuret, Primož: Zwei verschiedene „Pater noster“ von Slavko Osterc und Karol Pahor. Dva različna očenaša, Slavka Osterca in Karola Pahorja. Ponatis objave iz l. 2007. 2015, 22, 279–283.

PAHOR; Karol

Kuret, Primož: Zwei verschiedene „Pater noster“ von Slavko Osterc und Karol Pahor. Dva različna očenaša, Slavka Osterca in Karola Pahorja. Ponatis objave iz l. 2007. 2015, 22, 279–283.

RAVNIK, Janko

Bogunović Hočevar, Katarina: Fragment k zvrsti klavirske miniature – njen »pravi« začetek v slovenski glasbeni literaturi? Exploring the piano miniature genre – its “real” beginnings in Slovene music? 2007, 8, 67–79.

Dekleva, Igor: »Poslušaj pojoči zven klavirja.« Janko Ravnik – klavirski pedagog. “Listen to the singing sound of the piano.” Janko Ravnik as piano teacher. 2007, 8, 45–56.

Faganel, Tomaž: Med zbori ad aequales Janka Ravnika. Janko Ravnik’s ad aequales choral works. 2007, 8, 91–110.

Florjanc, Ivan: Skladbe sakralne narave Janka Ravnika. The sacred works of Janko Ravnik. 2007, 8, 123–145.

Koter, Darja: »Ljubljanska pianistična šola«. Janko Ravnik – utemeljitelj slovenske pianistične šole. “The Ljubljana piano-school”. Janko Ravnik – the founder of the Slovene piano school. 2007, 8, 31–43.

Kuret, Primož: Slovenska glasba po prvi svetovni vojni. Slovene music after WWI. 2007, 8, 7–14.

Misson, Andrej: Mešani zbori Janka Ravnika. Janko Ravnik’s works for mixed choir. 2007, 8, 111–121.

Šebesta, Josef: Slovenski študentje na Konservatoriju v Pragi (1910–1917) in študentska leta Janka Ravnika. Slovene students at the Prague Conservatory (1910–1917) and Janko Ravnik’s academics years. 2007, 8, 15–29.

Weiss, Jernej: Janko Ravnik in njegov opus samospevov. Janko Ravnik and his lieder. 2007. 8, 81–90.

Winkler Kuret, Lučka: Dela Janka Ravnika in glasbena kritika. Janko Ravnik’s works and music criticism. 2007. 8, 57–66.

SANTONINO, Paolo

Kuret, Primož: Die Reisetagebücher des Paolo Santonino (1485–1487). Popotni dnevnik Paola Santonina (1485–1487). Ponatis objave iz l. 1999. 2015, 22, 17–24.

SCHÖNBERG, Arnold

Andraschke, Peter: „Du sollst nicht, du mußt.“ Struktur und Textbehandlung in Schönbergs Chören op. 27 nr. 1 und 2. 2005, 5, 37–52.

ŠIVIC, Pavel

- Barbo, Matjaž:** Pavel Šivic in Collegium musicum. Pavel Šivic and the Collegium Musicum. 2009, 11, 37–52.
- Bogunovič Hočevar, Katarina:** Pavel Šivic in operna kritika. Pavel Šivic and his operatic criticism. 2009, 11, 143–152.
- Florjanc, Ivan:** Simfonija »Sentence« – Šivičeva četrta simfonija? The “Sentences” Symphony: Šivic’s Fourth Symphony? 2009, 11, 167–182.
- Mihelčič, Pavel:** Pavel Šivic, slovenski umetnik. 2009, 11, 5–6.
- Misson, Andrej:** Pavel Šivic (1908–1995) – moški zbori. Pavel Šivic (1908–1995): Music for male voice choirs. 2009, 11, 111–142.
- Moličnik, Simona:** »Življenje ni praznik, je delavni dan.« Pavel Šivic, ob stoletnici rojstva »Life is not a holiday but a working day.« Birth centenary of Pavel Šivic. 2009, 11, 7–19.
- Nagode, Aleš:** Ustvarjalnost Pavla Šivica za glas in klavir. Pavel Šivic’s music for voice and piano. 2009, 11, 83–92.
- Oblak, Breda:** Pavel Šivic – njegova naravnost v poučevanju in temeljna zapuščina na področju slovenske glasbene pedagogike. Pavel Šivic: His orientation in teaching and essential legacy in the field of Slovenian music pedagogy. 2009, 11, 21–53.
- Rotar Pance, Branka:** Šivičevi otroški in mladinski zbori v Grlici. Šivic’s music for children’s and youth choirs published in Grlica. 2009, 11, 93–110.
- Smrekar, Borut:** Šivičev opus za glasbeno gledališče – (opera). Pavel Šivic’s Music for the Stage: Opera. 2009, 11, 155–166.
- Šivic, Kaja:** Pavel Šivic – pianist. Moji in njegovi spomini. Pavel Šivic: A pianist – My and his memories. 2009, 11, 53–71.
- Weiss, Jernej:** Klavirski opus Pavla Šivica. Pavel Šivic’s piano output. 2009, 11, 73–81.

UKMAR, Vilko

- Florjanc, Ivan:** Komorna glasba Vilka Ukmarja. The chamber music of Vilko Ukmar. 2006, 6, 81–101.
- Humer, Jože:** Vilko Ukmar in Glasbena matica. 2006, 6, 127–130.
- Koter, Darja:** Ljubljanska Opera pod vodstvom Vilka Ukmarja (1939–1945). The Ljubljana Opera under Vilko Ukmar. 2006, 6, 35–48.
- Križnar, Franc:** Estetika in stil Vilka Ukmarja. The aesthetics and style of Vilko Ukmar. 2006, 6, 115–126.
- Krstulovič, Zoran:** Seznam objavljenih del skladatelja Vilka Ukmarja. 2006, 6, 131–175.

- Oblak, Breda:** Osebnost Vilka Ukmarja v ogledalu glasbene pedagogike. The personality of Vilko Ukmar in the mirror of music pedagogy. 2006, 6, 9–21.
- Pompe, Gregor:** Poizkus slogovne določitve samospevov Vilka Ukmarja. Towards a stylistic determination of Vilko Ukmar's lieder. 2006, 6, 57–67.
- Misson, Andrej:** Orkestralna dela Vilka Ukmarja. Orchestral works of Vilko Ukmar. 2006, 6, 103–114.
- Misson, Andrej:** Zborovska dela Vilka Ukmarja. Vilko Ukmar's choral works. 2006, 6, 103–114.
- Ukmar, Kristijan:** Življenjska pot Vilka Ukmarja. Vilko Ukmar – Life history. 2006, 6, 3–8.
- Weiss, Jernej:** Klavirski opus Vilka Ukmarja. Vilko Ukmar's piano composition. 2006, 6, 49–56.
- Winkler Kuret, Lučka:** Vilko Ukmar – glasbeni kritik. Vilko Ukmar – Music critic. 2006, 6, 23–34.

VREMŠAK, Samo

- Bohak, Tina:** Solistična poustvarjalnost baritonista Sama Vremšaka. Solo career of baritone Samo Vremšak. 2014, 21, 33–49.
- Florjanc, Ivan:** Orkestralna dela Sama Vremšaka. Orchestral works by Samo Vremšak. 2014, 21, 137–166.
- Koter, Darja:** Samo Vremšak: Artist and pedagogue. 2014, 21, 5–20.
- Koter, Darja:** Umetnik in pedagog Samo Vremšak. 2014, 21, 21–31.
- Misson, Andrej:** Moški zbori Sama Vremšaka in njegovo delovanje pri kamniški Liri. Samo Vremšak's male-voice choirs and his role in Lira Kamnik. 2014, 21, 83–119.
- Rotar Pance, Branka:** Vremšakov opus za otroške in mladinske zборе. Vremšak's opus for child's and youth choirs. 2014, 21, 61–81.
- Šarec, Veronika:** Orgelski opus Sama Vremšaka. The organ opus of Samo Vremšak. 2014, 21, 121–136.
- Weiss, Jernej:** Samospevi Sama Vremšaka. Solo songs by Samo Vremšak. 2014, 21, 51–59.

VREŽE, Jurče

- Koter, Darja:** Vpliv Jurčeta Vrežeta na razvoj mladinskih pevskih zborov na Štajerskem. The influence of Jurče Vreže on the development of youth choirs in Styria. 2017, 27, 103–115.

WAGNER, Richard

- Kuret, Primož:** Wagner in den Konzert- und Opernprogrammen vor dem Ersten Weltkrieg in Ljubljana/Laibach. Wagner na ljubljanskih koncertnih in opernih sporedih pred prvo svetovno vojno. Ponatis objave iz l. 2013. 2015, 22, 245–253.

WOLF, Hugo

Kuret, Primož: „Alle Landschaft ist ein Seelenzustand...“: Hugo Wolf – seine Zeitgenossen und Nachfolger. »Vsa pokrajina je odraz duše ...«: Hugo Wolf – njegovi sodobniki in nasledniki. Ponatis objave iz l. 2001. 2015, 22, 196–203.

3.2 *Stvarno vsebinsko kazalo**Bibliografija/Bibliography*

Bagarič, Alenka: Seznam glasbenih del Marijana Lipovška. Bibliography of Marijan Lipovšek. 2011, 15, 181–217.

Koter, Darja: Bibliografija Primoža Kureta. 2005, 5, 11–33.

Krstulović, Zoran: Seznam objavljenih del skladatelja Vilka Ukmarja. 2006, 6, 131–175.

Rotar Pance, Branka: Bibliografija Brede Oblak. 2002, 4, 99–108.

Zager, Nataša: Seznam del skladatelja Matije Bravničarja. List of works by the composer Matija Bravničar. 2008, 9, 125–162.

Glasbena analiza/Music analysis

Misson, Andrej: O temeljih holistične analize. 1997, 2, 91–109.

Glasbena ikonografija/Musical iconography

Koter, Darja: Čembalo na slovenskih in istrskih freskah. 1997, 2, 37–47

Glasbena pedagogika/Musical pedagogy

Bernhofer, Andreas: Herausforderungen und Entwicklungsfelder des österreichischen Musikschulwesens. Challenges and development potentials of the Austrian music school system. 2016, 25, 297–304.

Brusniak, Friedhelm: Glasbena pedagogika/izobraževanje, quo vadis? Impulzi za razpravo o glasbeni pedagogiki/izobraževanju s perspektive Karla Heinricha Ehrenfortha. Music Pedagogy/Education, quo vadis? Impulses for a discussion about music pedagogy/education from the perspective of Karl Heinrich Ehrenforth. 2015, 23, 73–77.

Cvetković Crvenica, Jelena, in Jovanović, Milica: Ocena akreditiranega profesionalnega programa usposabljanja na področju solfeggio v Srbiji 2011–2019. Evaluation of the accredited professional training program in the field of solfeggio in Serbia 2011–2019. 2019, 30, 31–55.

Čorić, Ana: Razvoj skupnostnih glasbenih dejavnosti v visokošolskem izobraževanju: delo na ozvočenih zgodbah. Developing community music activities in higher education system: Working on sounded stories. 2019, 31, 17–35.

Gortan-Carlin, Ivana Paula, in Lazarić, Lorena: Regionalna kulturna ozaveščenost študentov edukacijskih ved s posebnim poudarkom na regionalni glasbi Istre. Regional cultural awareness of educational

sciences students with a special review of the Istrian regional music. 2017, 27, 117–131.

Martinović Bogojević, Jelena: Pogledi na osnovno glasbeno izobraževanje v Črni gori in Sloveniji. Views on the elementary music education in Montenegro and Slovenia. 2016, 25, 305–316.

Niermann, Franz, Malmberg, Isolde, in Sammer, Gerhard: Mrežno povezovanje za glasbeno izobraževanje v Evropi. Aktualna tematska težišča EAS. Netzwerk-arbeit für musikalische bildung in Europa. Aktuelle hemenschwerpunkte der EAS. 2006, 7, 42–68.

Peschl, Wolf: Kunst ist die Nabelschnur, die uns mit dem göttlichen verbindet zur Bedeutung der künstlerisch-kreativen Erziehung. 2002, 4, 72–84.

Petrović, Milena, Ačić, Gordana, in Milanković, Vera: Svobodne asociacije glasbenikov na dane glasbene koncepte. Musicians' free associations on the given music concepts. 2017, 26, 49–61.

Petrović, Milena: Skupinsko petje in kolektivna identiteta. Group singing and collective identity. 2019, 30, 57–71.

Reinstadler, Wolfgang: Glasbena pedagogika in glasbenopedagoško raziskovanje na visokih šolah v Avstriji: institucije, raziskovalni pojmi in vidiki. 1995, 1, 66–73.

Reinstadler, Wolfgang: Decentralizacija – deregulacija – avtonomija: kakšno v prihodnost orientirano glasbeno pedagogiko ponujajo te dimenzije? 2000, 3, 108–116.

Učan, Ali: Glasbena in glasbenopedagoška srečanja med Vzhodom in Zahodom v Turčiji. 2000, 3, 117–126.

Vidulin, Sabina, in Martinović Bogojević, Jelena: Poučevanje glasbe v reformiranem izobraževalnem sistemu: izkušnje iz Hrvaške in Črne gore. Music teaching in a reformed education system: Experience of Croatia and Montenegro. 2015, 23, 79–93.

Glasbena pedagogika (Slovenija)/Musical pedagogy (Slovenia)

Kovačič, Mojca: Rastemo z opero: neformalno glasbeno izobraževanje mladostnikov in razvoj kompetenc. Growth through opera: Non-formal music education for youngsters and the development of competencies. 2019, 31, 133–144.

Lokar Lavrenčič, Vlasta: Tamburica – od tradicionalnega inštrumenta do sodobne pedagoške prakse. Tamburitza – From a traditional instrument to modern pedagogical practice. 2011, 16, 43–56.

Oblak, Breda: Tradicija in sedanost oddelka za glasbeno pedagogiko na Akademiji za glasbo. 1995, 1, 8–10.

Oblak, Breda: Kje so korenine, ki zavirajo boljšo perspektivo glasbene vzgoje in kako je z glasbeno vzgojo dandanes. 1995, 1, 49–60.

Oblak, Breda: Ustvarjalnost v glasbeni vzgoji. 1997, 2, 121–128.

- Rotar Pance, Branka:** Motivacija v procesu glasbenega izobraževanja. 1995, 1, 39–48.
- Stefanija, Leon, Bonin, Matej, Beuermann, Dimitrij, in Holcar Brunauer, Ada:** O koristi in škodi teorije glasbe v glasbenem izobraževanju na osnovnih in glasbenih šolah. Advantages and disadvantages of music theory in music education in primary and music school. 2016, 25, 203–216.
- Veršnik, Vojko:** Od raziskave do rabe glasbe: pesem kot komunikacija za dobrobit družbe. From research to use of music: A song as communication tool for the well-being of the society. 2019, 31, 117–132.
- Glasbena pedagogika, glasbeno šolstvo/Musical pedagogy, music schools*
- Antoni, Luisa:** Raznolikost in bogastvo glasbenega šolanja na Primorskem. The diversity and wealth of musical education in Primorska region. 2016, 25, 287–296.
- Bačlija Susić, Blaženka:** Različni metodični pristopi pri pouku klavirja in storilnostna motivacija učencev. Various teaching methods in piano learning and student's achievement motivation. 2010, 14, 29–52.
- Bernhofer, Andreas:** Herausforderungen und Entwicklungsfelder des österreichischen Musikschulwesens. Challenges and development potentials of the Austrian music school system. 2016, 25, 297–304.
- Beuermann, Dimitrij:** Celostna glasbena šola. The holistic music school. 2016, 25, 317–338.
- Habe, Katarina, in Smolnikar, Ana:** Dejavniki oblikovanja glasbene samopodobe učencev, ki obiskujejo glasbeno šolo. Factors that influence musical self-image in pupils who attend music schools. 2016, 25, 255–268.
- Habe, Katarina, in Kržič, Vida:** Doživljanje izvajalske anksioznosti učencev glasbene šole v zgodnjem mladostništvu. Experiencing performance anxiety in music school pupils in early adolescence. 2017, 26, 33–46.
- Ivec, Anja:** Pomen motivacije v projektu »Dijaki komponisti«
Konservatorija Maribor. The meaning of motivation in the student composer project at Conservatory Maribor. 2017, 27, 191–199.
- Kavčič Pucihar, Ana:** Učiteljeve strategije poučevanja pri individualnem inštrumentalnem pouku flavte v glasbenih šolah. Teaching strategies in individual instrumental flute instruction in music schools. 2019, 30, 5–29.
- Kolman, Kristian, in Rugelj, Jože:** Inovativni pristop k poučevanju violine na osnovi kognitivne teorije učenja z večpredstavnostjo. Innovative approach to teaching violin based on the cognitive theory of multimedia learning. 2019, 31, 83–99.
- Križnar, Franc:** Didaktična in metodična glasbena literatura v piramidi slovenskega glasbenega šolstva v izdajah Založbe Zavoda RS za šolstvo.

Didactic and methodic music literature in pyramid of Slovenian music education published by the National Education Institute. 2016, 25, 339–349.

Marković, Vedrana: Vloga in pomen urjenja posluha (solfeggio) ter aktivnih učnih procesov v začetnem obdobju glasbenega izobraževanja. Role and significance of ear training (solfeggio) and active learning processes in the initial phase of music education. 2008, 10, 85–98.

Martinović Bogojević, Jelena: Pogledi na osnovno glasbeno izobraževanje v Črni gori in Sloveniji. Views on the elementary music education in Montenegro and Slovenia. 2016, 25, 305–316.

Medňanská, Irena: System der Grund-kunstschulen im Slowakischen Schulwesen. 2002, 4, 85–94.

Pucihar, Ilonka: Improvizacija pri pouku klavirja v glasbeni šoli.

Improvisation in music school piano instruction. 2014, 20, 5–23.

Pucihar, Ilonka: Pomen vključevanja improvizacije v pouk klavirja. The importance of integrating improvisation in piano lessons. 2016, 25, 237–254.

Pucihar, Ilonka in Rotar Pance, Branka: Telesni gib kot neločljivi del glasbenih dejavnosti. Bodily movement as inseparable part of musical activities. 2014, 20, 93–111.

Rakar, Bernarda: Medpredmetno povezovanje pri pouku nauka o glasbi. Cross-curricular connections in the subject of music theory. 2014, 20, 25–49.

Valant, Martina: Pouk v glasbeni šoli po šolski prenovi. Instruction in music schools after the school reform. 2016, 25, 217–236.

Winkler Kuret, Lučka: Razvoj učbenikov za nauk o glasbi: »Ni vse dobro, kar je novo, ni vse slabo, kar je staro.« Development of textbooks for music theory class: "Not everything new is good, not everything old is bad." 2016, 25, 179–186.

Weiss, Jernej, Ribizel, Tjaša, Kožuh, Ines, in Debevc, Matjaž:

MySolfeggio: mobilna in tablična aplikacija za učenje solfeggia.

MySolfeggio: Mobile and tablet application for learning of solfeggio. 2017, 27, 21–32.

Zadnik, Katarina: Dejavniki glasbenega razvoja pri pet- do osemletnih učencih v glasbeni šoli. Factors of music development at five to eight year-old pupils in a music school. 2006, 7, 124–139.

Zadnik, Katarina: Glasbeno mišljenje v nižjih razredih nauka o glasbi v glasbeni šoli. Musical thinking in lower classes of music theory at the music school. 2009, 12, 71–96.

Zadnik, Katarina: Razvoj ritmičnega in melodičnega posluha pri 8-letnih učencih v glasbeni šoli. Development of rhythmic and melodic pitch at 8-year-old pupils in a music school. 2011, 16, 19–41.

- Zadnik, Katarina:** Nauk o glasbi in njegova vloga v glasbenem šolstvu. Music theory and its role in music school education. 2013, 19, 41–59.
- Zadnik, Katarina:** Funkcionalna glasbena pismenost v nižjih razredih Nauka o glasbi. Functional musical literacy in the lower grades of Music Theory. 2015, 23, 49–71.
- Zadnik, Katarina:** Nauk o glasbi in solfeggio kot povezovalna člena v glasbeni šoli. Music Theory and Solfeggio as Connective Fields in Music School Education. 2016, 25, 187–201.
- Zadnik, Katarina, in Koren, Danaja:** Montessori pedagogika in njena vloga pri nauku o glasbi v glasbeni šoli. Montessori pedagogy and its role in music theory in music school. 2017, 27, 175–190.
- Zadnik, Katarina:** Bachovi cvetni plesi – alternativni pristop pri delu z učenci s posebnimi potrebami v glasbeni šoli. Bach flower dances – As an alternative working approach to pupils with special needs in music school. 2019, 31, 101–115.

Glasbena pedagogika, IKT/Musical pedagogy, ICT

- Borota, Bogdana:** Računalniško okolje ter glasbeni čas v igri in slikovnem zapisu. Computer environment and musical time in play and image format. 2006, 7, 83–104.
- Kolman, Kristian in Rugelj, Jože:** Inovativni pristop k poučevanju violine na osnovi kognitivne teorije učenja z večpredstavnostjo. Innovative approach to teaching violin based on the cognitive theory of multimedia learning. 2019, 31, 83–99.
- Pančur, Rudi:** Računalnik pri glasbenih dejavnostih. 1997, 2, 129–141.
- Valant, Martina:** Opremljenost glasbenih šol z IKT ter njena uporaba pri pouku nauka o glasbi. How well are music schools equipped with ICT and how it is used to teach music. 2009, 12, 56–70.
- Weiss, Jernej, Ribizel, Tjaša, Kožuh, Ines, in Debevc, Matjaž:**
MySolfeggio: mobilna in tablična aplikacija za učenje solfeggia.
MySolfeggio: Mobile and tablet application for learning of solfeggio. 2017, 27, 21–32.

Glasbena pedagogika in glasbena teorija/Musical pedagogy and music theory

- Florjanc, Ivan:** Harmonija – traktati in učbeniki v slovenščini. Premislek ob 200-letnici javnega glasbenega *šolstva* v Sloveniji. Harmony – Treatises and textbooks in Slovenian. reflection upon the 200th anniversary of public music education in Slovenia. 2016, 25, 149–178.
- Kiš Žuvela, Sanja:** Ko se nepremični (fiksni) »DO« začne premikati: večpomenskost intonančnih zlogov. When fixed “DO” tends to move: The ambiguity of the solfège syllabary. 2018, 28, 29–49.
- Križnar, Franc:** Zgodovinski pogled na interval kvarto in kvinto s posamičnimi poudarki v slovenski glasbi 20. stoletja. 2002, 4, 56–64.

- Misson, Andrej:** Oris poučevanja kontrapunkta in kratka predstavitev pouka na Akademiji za glasbo. 2000, 3, 78–88.
- Misson, Andrej:** O problemih didaktike floridnega kontrapunkta. 2002, 4, 49–55.
- Misson, Andrej:** Informatizacija poučevanja kontrapunkta na Akademiji za glasbo. 2005, 5, 115–128.
- Misson, Andrej:** Poučevanje kontrapunkta in kompozicije na Slovenskem. The teaching of counterpoint and composition in the Slovenian territory. 2016, 25, 129–147.
- Oblak, Jerica:** Redefiniranje konsonance skozi spektralno manipulacijo oblikovanja zvoka, tonske uglastitve in kompozicijskega strukturiranja. Redefining consonance through spectral manipulation of sound design, tuning and compositional structuring. 2006, 7, 7–20.
- Parezanović, Kristina:** Percepcija kromatičnih intervalov in alteriranih akordov diatoničnega in kromatičnega tipa pri pouku solfeggia. Perception of chromatic intervals and altered chords of diatonic and chromatic type in teaching aural. 2009, 12, 97–108.
- Smrekar, Borut:** Terminus retuša v glasbeni strokovni literaturi in problem njegove rabe. 1997, 2, 111–120.
- Stanič, Žiga:** Iskanje simetrij v proporcijah vertikalnih harmonskih struktur. Search for symetries within proportions of harmonic vertical structures. 2006, 7, 21–41.

Glasbena pedagogika in hermenevtika/Musical pedagogy and hermeneutic

- Stefanija, Leon:** Hermenevtika glasbe : teoretski sistem ali pedagoška metoda? 2005, 5, 193–228.

Glasbena pedagogika, ocenjevanje/Musical pedagogy, assessment

- Borota, Bogdana:** Dokumentacija v vlogi spremljanja glasbenega razvoja otroka. Documentation as a part of the assessment of music development. 2009, 12, 5–19.
- Kordeš, Urban, Sicherl-Kafol, Barbara, in Holcar Brunauer, Ada:** Model formativnega spremljanja znanja pri glasbeni vzgoji. A model of formative assessment in music education. 2013, 19, 5–22.
- Sicherl-Kafol, Barbara:** Opisno ocenjevanje pri glasbeni vzgoji na začetni stopnji osnovne šole. 1997, 2, 151–160.

Glasbena pedagogika, predšolska vzgoja/Musical pedagogy, early childhood education

- Blašković, Jelena:** Glasbeni profil študentov predšolske vzgoje glede na njihovo predhodno izobraževanje. Understanding the early childhood education students' musical profile with regard to their educational background. 2014, 20, 51–70.

- Blašковиć, Jelena:** Učinki pevskega izobraževanja na nekatere glasbene dosežke študentov predšolske vzgoje. The effect of singing education on some preschool education students' music achievements. 2015, 23, 17–37.
- Borota, Bogdana:** Dokumentacija v vlogi spremljanja glasbenega razvoja otroka. Documentation as a part of the assessment of music development. 2009, 12, 5–19.
- Borota, Bogdana, in Štemberger, Tina:** Glasbene zmožnosti in potrebe po izobraževanju študentov Predšolske vzgoje. Musical abilities in relation to the needs to educate preschool education students. 2019, 31, 37–56.
- Denac, Olga:** Glasbena vzgoja in celostni razvoj otrokove osebnosti. 2000, 3, 7–19.
- Denac, Olga:** Kurikulum za vrtce in načrtovanje glasbene vzgoje. 2005, 5, 83–94.
- Denac, Olga:** Uresničevanje kurikulumuma za vrtce v procesu operativnega načrtovanja glasbene vzgoje. Realizing of the curriculum for kindergartens in the process of operative planning of music education. 2006, 7, 105–123.
- Denac, Olga, in Vargazon, Helena:** Vpliv institucionalne glasbene vzgoje na raven razvitosti melodičnega in ritmičnega posluha 5–6 let starih otrok. The effects of institutional music education on the level of melodic and rhythmic abilities development in 5–6 year olds. 2017, 27, 163–174.
- Štemberger, Tina, in Cencič, Majda:** Pomen ustvarjalnosti vzgojiteljev s poudarkom na glasbeni ustvarjalnosti. The importance of preschool teachers' creativity with an emphasis on musical creativity. 2015, 23, 5–16.
- Glasbena pedagogika, splošno šolstvo/Musical pedagogy, general education*
- Ajtnik, Milka:** Uveljavljene aplikacije poslušanja glasbe v splošnem izobraževanju. 2000, 3, 67–77.
- Blašковиć, Jelena, in Prša, Tihomir:** Izkušnje in odnos osnovnošolcev do gregorijanskega petja. Experience and attitude of primary school students towards gregorian singing. 2017, 27, 133–144.
- Dobrota, Snježana, in Barbarić, Sara:** Stališča hrvaških osnovnošolcev do glasbenega pouka. Croatian elementary school students' attitudes towards music lessons. 2017, 26, 5–19.
- Dobrota, Snježana in Senjan, Ivana:** Vpliv modela recipročne povratne informacije glasbenega odziva na oblikovanje glasbenega okusa učencev. The impact of the reciprocal feedback model of musical response on shaping music taste of students. 2018, 28, 5–28.
- Girdzijauskienė, Rūta:** Kreativno izražanje osnovnošolskih otrok pri petju. Primary school children's creative expression in singing. 2016, 24, 45–55.

- Lešnik, Ivan:** Kakovost pevske dejavnosti v prvem triletju osnovne šole.
Singing quality in the first triennium of primary school. 2009, 12, 20–40.
- Mihevc, Marija:** Sinergija umetnosti v luči gimnazijske glasbene didaktike.
Synergy of various arts in relation to music education in secondary school. 2011, 16, 5–18.
- Oblak, Breda:** Izvor in pojmovanje strukture učnega načrta za splošni glasbeni pouk. 1995, 1, 17–26.
- Oblak, Breda:** Vpogled v značilne raziskave o ustvarjalnem učenju na področju glasbe. 2000, 3, 55–66.
- Rotar Pance, Branka:** Vizualizacija v glasbenih slikanicah Brede Oblak. 2002, 4, 26–32.
- Sicherl-Kafol, Barbara:** Glasba in integrirani pouk. 1995, 1, 74–90.
- Sicherl-Kafol, Barbara:** Vpliv celostne glasbene vzgoje na področja afektivno-socialnega, psihomotoričnega in kognitivnega razvoja. 2000, 3, 20–37.
- Sicherl-Kafol, Barbara:** Procesno načrtovanje didaktičnih gradiv za glasbeno vzgojo v začetnem obdobju osnovne šole. 2002, 4, 15–25.
- Škojo, Tihana, in Žakić, Kristijan:** Uporaba iger pri poučevanju glasbene umetnosti. The use of games in music education teaching. 2018, 28, 51–59.
- Vidulin-Orbanić, Sabina:** Izvenšolske glasbene dejavnosti v osnovnošolskem sistemu. Extracurricular musical activities in the primary school system. 2009, 12, 41–55.
- Vidulin, Sabina:** Razumevanje glasbe skozi inštrumentalno igro. Understanding music through playing instruments. 2013, 19, 23–39.
- Vidulin, Sabina:** Strategije poslušanja glasbe in razumevanja glasbe v obvezni šoli. Strategies for listening to music and music appreciation in compulsory school. 2019, 31, 57–68.
- Vospernik, Hedvika:** Glasba v osnovni šoli. Že spet? 1995, 1, 11–16.
- Zalar, Konstanca:** Narativnost med otroki kot rezultat dela po ideji »Orff –Schulwerk«. Narrative theory in children as a result of the “Orff-Schulwerk approach”. 2008, 10, 52–71.
- Glasbena pedagogika, vokalna tehnika/Musical pedagogy, vocal technique*
- Blašковиć, Jelena:** Učinki pevskega izobraževanja na nekatere glasbene dosežke študentov predšolske vzgoje. The effect of singing education on some preschool education students’ music achievements. 2015, 23, 17–37.
- Bizjak, Marina, in Freer, Patrick:** Ali se zavedamo pomena vokalne tehnike v adolescenci? Do we realize the importance of vocal technique in adolescence? 2015, 23, 39–48.

Bizjak, Marina: Pedagoški pristopi pri poučevanju petja v času glasovnih sprememb. Pedagogical approaches for teaching singing at the time of voice change. 2017, 27, 201–206.

Schaumberger, Helmut: Ključne kompetence zborovodij za strokovno vodenje otroških in mladinskih pevskih zborov. How to sing professionally with children and adolescents. core competencies of children's and couth choir directors. 2018, 29, 123–133.

Glasbena umetnost, naracija/Music, narration

Marčun, Andreja: Pomen glasbene umetnosti v povezavi z naracijo. The importance of music in conjunction with narration. 2016, 24, 73–86.

Oblak, Breda: Narativni izraz poti skozi glasbeno šolstvo. Narrative expression of path through musical education. 2016, 25, 9–24.

Glasbena vzgoja in estetika glasbe/Music education and aesthetics of music

Denac, Olga: Estetska vzgoja in načrtovanje učnega procesa glasbene vzgoje. 2002, 4, 33–38.

Crowther, Paul: Glasba kot virtualna izraznost. Music as virtual expression. 2017, 27, 95–102.

Sulz, Josef: Med ljudsko pesmijo, umetnostjo in rockom. Glasbena pedagogika išče novo identiteto. 2000, 3, 89–107.

Zimmerschied, Dieter: Verweile doch, du bist so schön... Musik 1996 im Spannungsfeld von Funktions- und Wertewandel. 2002, 4, 65–71.

Glasbena vzgoja in filozofija/Music education and philosophy

Parker, Brian Frederick: Spreminjajoča podoba glasbenega izobraževanja: v obdobje nove glasbene zavesti. The changing landscape of music education: Into an era of a new musical consciousness. 2006, 7, 69–82.

Svetina, Janez: O vlogi glasbe. 1995, 1, 62–65.

Glasbena vzgoja in muzikoterapija/Music education and musicotherapy

Mastnak, Wolfgang: Glasbena vzgoja in estetske terapije. integracija in aplikacija. 1995, 1, 28–38.

Glasbena vzgoja, učenci s posebnimi potrebami/Music education, pupils with special needs

Lapuh, Alja: Usvajanje glasbenega znanja in veščin pri otrocih z Aspergerjevim sindromom. Adoption of musical knowledge and skills in children with Asperger's syndrome. 2019, 30, 73–91.

Marčun, Andreja: Poučevanje učencev s posebnimi potrebami v glasbenih šolah – nekatere metode in oblike pedagoškega dela. Teaching children with special needs in music school – Some methods and forms of pedagogical work. 2016, 25, 269–286.

Peklaj, Cirila: Učitelj in učenci s posebnimi potrebami v glasbeni šoli. Teacher and students with special needs in the music school. 2010, 14, 53–64.

Smolej Fritz, Barbara: Učenci s posebnimi potrebami v glasbeni šoli.

Students with special needs in music school. 2010, 14, 65–70.

Zadnik, Katarina: Bachovi cvetni plesi – alternativni pristop pri delu z učenci s posebnimi potrebami v glasbeni šoli. Bach flower dances – As an alternative working approach to pupils with special needs in music school. 2019, 31, 101–115.

Zrilić, Smiljana in Košta, Tomislav: Možnosti implementacije Hrvaškega nacionalnega izobraževalnega standarda v pouk glasbe za otroke s posebnimi potrebami. The possibilities of implementing the Croatian national education standard in teaching music to pupils with special educational needs. 2008, 10, 72–84.

Glasbila/Instruments

Biffio, Gesa: Nove razširitve lepega tona na violončelu. New extensions of the beautiful cello tone. 2011, 16, 77–107.

Haas, Miha: Tonske barve na klavirju: akustična predispozicija ali kontekstualna iluzija? Piano timbre: Acoustic predisposition or contextual illusion? 2016, 24, 87–102.

Pucihar, Ilonka: Pomen vključevanja improvizacije v pouk klavirja. The importance of integrating improvisation in piano lessons. 2016, 25, 237–254.

Rauter, Branislav: Zgodovinski vpogled v pouk kitare v slovenskem glasbenem šolstvu. Historical insight into guitar lessons in Slovenian music education. 2016, 25, 103–127.

Repše, Vildana: Vprašanje izbire učnega gradiva za violino v nižjih razredih glasbene sole. The question of choice of learning material for violin in lower grades of music schools. 2017, 27, 207–210.

Sajko, Nikolaj: Lokovanja godalnega orkestra z vidika fizikalnih in fizioloških lastnosti produkcije in zaznavanja tona. Bowings in string orchestra from the viewpoint of physical and physiological characteristics of sound production and perception. 2010, 14, 5–27.

Škulj, Edo: Orgle v cerkvi sv. Frančiška v Piranu. 1997, 2, 67–84.

Kompozicija/Composition

Andraschke, Peter: „Du sollst nicht, du mußt.“ Struktur und Textbehandlung in Schönbergs Chören op. 27 nr. 1 und 2. 2005, 5, 37–52.

Dernjančević, Zdravko: Slavonski folklorni napevi z vidika tonskih nizov. Slavonian folk tunes from the aspect of tone lines. 2011, 16, 109–118.

Loos, Helmut: Das Monodram „Sophonisbe“ von Christian Gottlob Neefe. 2005, 5, 105–114.

Škulj, Edo: Gallusovo obravnavanje mašnega ordinarija. 2005, 5, 229–248.

Kulturno-umetnostna vzgoja/Culture and arts education

- Golobič, Špela:** Odziv učiteljev in učencev na simfonično matinejo Glasbene mladine Slovenije. The response of teachers and pupils to a musical youth of Slovenia's symphony matinee. 2014, 20, 71–92.
- Golobič, Špela:** Kulturna vzgoja na področju glasbene umetnosti v osrednjih slovenskih glasbenih institucijah. Cultural education in the field of music in Slovenian principal musical foundations. 2019, 31, 145–160.
- Novak, Katja:** Odnos mladih do klasične glasbe. Young people's attitude to classical music concerts. 2018, 28, 61–78.

Učitelji glasbe/Music teachers

- Habe, Katarina:** Osebnostne vrline in občutek poslanstva glasbenih pedagogov – temelj uspešne poklicne kariere glasbenega pedagoga. Character virtues and experiencing profession as a calling in music educators – A core of successful music teaching. 2017, 27, 77–93.
- Habe, Katarina:** Študentski inovativni projekti (ŠIPK) – oblika neformalnega pridobivanja poklicnih kompetenc na visokošolski ravni. Students' innovative projects (ŠIPK) – A form of non-formal acquisition of professional competences at higher education. 2019, 31, 5–15.
- Niermann, Franz, Hennessy, Sarah, de Vugt, Adri, in Malmberg, Isolde:** Projekt meNet in učni izidi pri izobraževanju učiteljev glasbe. The meNet project and the learning outcomes in music teacher training. 2008, 10, 7–24.
- Rimkutė-Jankuvienė, Sandra, in Girdzijauskienė, Rūta:** Kompetence učiteljev glasbe za spodbujanje glasbene ustvarjalnosti učencev s pomočjo MCT. Music teacher's competences to foster pupils' musical creativity through MCT. 2018, 28, 79–93.
- Rotar Pance, Branka:** Struktura lika učitelja glasbe. 1997, 2, 143–150.
- Rotar Pance, Branka:** Raziskava motivacijske naravnosti učiteljev za vzgojno-izobraževalno delo na področju glasbe. 2000, 3, 38–54.
- Rotar Pance, Branka:** Izobraževanje učiteljev glasbe v evropskih državah v projektu meNet. Music teacher training in European countries in the meNet project. 2008, 10, 25–39.
- Šantl Zupan, Karolina:** Pedagoško in umetniško delovanje učiteljev pihal. Pedagogical and artistic work of wind instrument teachers. 2016, 24, 57–71.
- Škojo, Tihana, in Jukić, Renata:** Ocenjevanje pedagoških kompetenc učiteljev solfeggia. The assessment of pedagogical competences of solfeggio teachers. 2019, 31, 69–81.

Vseživljenjsko učenje/Lifelong learning

- Sicherl-Kafol, Barbara, in Rotar Pance, Branka:** Tečaj accompagnato – spremljava na poti vseživljenjskega učenja. 2005, 5, 129–148.

Sicherl-Kafol, Barbara: Vseživljenjsko učenje v okviru projektnega dela meNet. Lifelong learning in the framework of project meNet. 2008, 10, 40–51.

Zborovstvo/Choralism

Misson, Andrej: Razmislek o sodobnem slovenskem zborovstvu. Brief overview of contemporary choral music in Slovenia. 2018, 29, 135–144.

Schaumberger, Helmut: Ključne kompetence zborovodij za strokovno vodenje otroških in mladinskih pevskih zborov. How to sing professionally with children and adolescents. core competencies of children's and youth choir directors. 2018, 29, 123–133.

Zgodovina glasbe/History of music

Barbo, Matjaž: Prispevek k orisu življenja in dela F. J. B. Dusíka. 2005, 5, 53–68.

Bohak, Tina: Profil igralca (pevca) na Slovenskem od konca 19. stoletja do druge svetovne vojne. Actor's (singer's) profile in Slovenia from the late 19th century to the World War II. 2011, 16, 57–75.

Cigoj Krstulović, Nataša: Glasbena matica, ljudska pesem in percepcija glasbe na Slovenskem v drugi polovici 19. stoletja. 2005, 5, 69–82.

Dekleva, Igor: Prispevek k mozaiku srečanj dveh dežel: stiki med Slovenijo in Avstrijo. 1997, 2, 23–36.

Flisar Šaupperl, Manja: Glasbena matica Maribor z vidika glasbenega izobraževanja. Glasbena Matica Maribor from the perspective of music education. 2016, 25, 75–102.

Koter, Darja: Vloga ljubljanskega Dramatičnega društva pri glasbeno-gledališkem izobraževanju v obdobju od 1869 do 1877. The role of Ljubljana Dramatic Society at the music theatre education in the period 1869 to 1877. 2016, 25, 25–40

Krones, Harmunt: Zur Geschichte des Arbeiter = Gesangvereines Vorwärts in Laibach. 2005, 5, 95–104.

Kuret, Primož: Slovenska glasba po prvi svetovni vojni. Slovene music after WWI. 2007, 8, 7–14.

Kuret, Primož: Bravničarjeva »Srečanja in spomini«. Bravničar's "Meetings and Reminiscences". 2008, 9, 25–32.

Kuret, Primož: Die Reisetagebücher des Paolo Santonino (1485–1487). Popotni dnevnik Paola Santonina (1485–1487). Ponatis objave iz l. 1999. 2015, 22, 17–24.

Kuret, Primož: Slowenische protestantische Gesangbücher im 16. Jahrhundert. Slovenske protestantske pesmarice 16. stoletja. Ponatis objave iz l. 2006. 2015, 22, 25–48.

Kuret, Primož: Die Rolle und die Tätigkeit der Philharmonischen Gesellschaft in Ljubljana. Delovanje in vloga Filharmonične družbe v Ljubljani. Ponatis objave iz l. 1990. 2015, 22, 49–59.

- Kuret, Primož:** Der Archivalienbestand der *Philharmonischen Gesellschaft in Laibach* – Eine bedeutende Quelle zum slowenischen Musikleben im 19. und beginnenden 20. Jahrhundert. Arhivska zbirka Filharmonične družbe v Ljubljani – pomemben vir o glasbenem življenju na Slovenskem v 19. in na začetku 20. stoletja. Ponatis objave iz l. 2007. 2015, 22, 60–70.
- Kuret, Primož:** Die Laibacher Philharmonische Gesellschaft und die Illyrischen Provinzen (1809–13). Ljubljanska Filharmonična družba in Ilirske province (1809–1813). Ponatis objave iz l. 1989. 2015, 22, 71–77.
- Kuret, Primož:** Joseph Haydns Sakralwerke in Programmen der Philharmonischen Gesellschaft zu Ljubljana (Laibach). Haydnova sakralna dela na sporedih ljubljanske Filharmonične družbe. Ponatis objave iz l. 2002. 2015, 22, 78–92.
- Kuret, Primož:** Einige erhaltene Briefe im Archiv der Philharmonischen Gesellschaft in Laibach/Ljubljana. Nekaj ohranjenih pisem v arhivu ljubljanske Filharmonične družbe. Ponatis objave iz l. 2004. 2015, 22, 93–108.
- Kuret, Primož:** Großes Jubiläum der Philharmonischen Gesellschaft in Ljubljana (Laibach) im Jahre 1902. Veliki jubilej ljubljanske Filharmonične družbe leta 1902. Ponatis objave iz l. 2004. 2015, 22, 109–117.
- Kuret, Primož:** Mozart-Rezeption in Slowenien. Recepcija Mozartovih del na Slovenskem. Ponatis objave iz l. 1997. 2015, 22, 119–124.
- Kuret, Primož:** Johann Gottfried Herder und die Slowenen. Johann Gottfried Herder in Slovenci. Ponatis objave iz l. 2002. 2015, 22, 125–132.
- Kuret, Primož:** Das Ständische Theater in Ljubljana/Laibach: über die italienischen Opernaufführungen am Ende des 18. und Anfang des 19. Jahrhunderts in Ljubljana. Stanovsko gledališče v Ljubljani: italijanske operne predstave ob koncu 18. in na začetku 19. stoletja. Ponatis objave iz l. 1999. 2015, 22, 133–141.
- Kuret, Primož:** Biedermeier in Slowenien. Bidermajer na Slovenskem. Ponatis objave iz l. 2000. 2015, 22, 142–149.
- Kuret, Primož:** Zum Werdegang der slowenischen nationalen Musikkultur. K nastanku slovenske nacionalne glasbene kulture. Ponatis objave iz l. 1993. 2015, 22, 150–154.
- Kuret, Primož:** Die geistliche Musik und die slowenische Nationalbewegung in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts. Duhovna glasba in slovensko narodno gibanje v 2. polovici 19. stoletja. Ponatis objave iz l. 1994. 2015, 22, 155–161.
- Kuret, Primož:** Mahler und Ljubljana/Laibach. Mahler v Ljubljani. Ponatis objave iz l. 1989. 2015, 22, 162–169.
- Kuret, Primož:** Laibacher Orchesterverhältnisse und Mahler Orchesterbesetzung in Laibach. Ljubljanske orkestrske razmere in

- Mahlerjeva zasedba orkestra v Ljubljani. Ponatis objave iz l. 1998. 2015, 22, 170–183.
- Kuret, Primož:** Die slowenish–tschechischen Musikbeziehungen und Antonín Dvořák. Slovensko–češki glasbeni stiki in Antonin Dvořák. Ponatis objave iz l. 2007. 2015, 22, 184–190.
- Kuret, Primož:** Ein Brief des slowenischen Komponisten Benjamin Ipavec an Leoš Janáček. Pismo slovenskega skladatelja Benjamina Ipavca Leošu Janáčku. Ponatis objave iz l. 2001. 2015, 22, 191–195.
- Kuret, Primož:** „Alle Landschaft ist ein Seelenzustandt...“: Hugo Wolf – seine Zeitgenossen und Nachfolger. »Vsa pokrajina je odraz duše ...«: Hugo Wolf – njegovi sodobniki in nasledniki. Ponatis objave iz l. 2001. 2015, 22, 196–203.
- Kuret, Primož:** Zemlinsky als Lehrer des slowenischen Komponisten Josip Ipavec. Zemlinsky – učitelj slovenskega skladatelja Josipa Ipavca. Ponatis objave iz l. 1995. 2015, 22, 204–208.
- Kuret, Primož:** Die Arbeiterkultur in Laibach während der k. k. Monarchie. Kultura delavskega razreda v Ljubljani v času Monarhije. Ponatis objave iz l. 1999. 2015, 22, 209–218.
- Kuret, Primož:** Die Musik am Anfang des 20. Jahrhunderts in den Kirchen Ljubljanas. Glasba v ljubljanskih cerkvah na začetku 20. stoletja. Ponatis objave iz l. 2006. 2015, 22, 219–227.
- Kuret, Primož:** Militärmusikkapellen in Ljubljana. Vojaške godbe v Ljubljani. Ponatis objave iz l. 2004. 2015, 22, 228–235.
- Kuret, Primož:** Deutsches Kulturschaffen in Krain vor dem Ersten Weltkrieg. Nemška kultura na Kranjskem pred prvo svetovno vojno. Ponatis objave iz l. 1992. 2015, 22, 236–244.
- Kuret, Primož:** Wagner in den Konzert – und Opernprogrammen vor dem Ersten Weltkrieg in Ljubljana/Laibach. Wagner na ljubljanskih koncertnih in opernih sporedih pred prvo svetovno vojno. Ponatis objave iz l. 2013. 2015, 22, 245–253.
- Kuret, Primož:** Wien und Slowenien – gegenseitige Bereicherungen. Dunaj in Slovenija – medsebojna obogatitev. Ponatis objave iz l. 2009. 2015, 22, 254–267.
- Kuret, Primož:** Sloweniens Schicksal 1918–1991: Eine kulturhistorische Skizze. Usoda Slovenije 1918–1991: kulturnozgodovinska skica. Ponatis objave iz l. 1992. 2015, 22, 268–273.
- Kuret, Primož:** Slavko Osterc – Minutenopern. Slavko Osterc – minutne opera. Ponatis objave iz l. 2005. 2015, 22, 274–278.
- Kuret, Primož:** Zwei verschiedene „Pater noster“ von Slavko Osterc und Karol Pahor. Dva različna očenaša, Slavka Osterca in Karola Pahorja. Ponatis objave iz l. 2007. 2015, 22, 279–283.

- Kuret, Primož:** Die Bedeutung der Musik in der slowenischen Widerstandsbewegung. Pomen glasbe v slovenskem odporniškem gibanju. Ponatis objave iz l. 2004. 2015, 22, 284–289.
- Kuret, Primož:** Slowenische Musik der 50er und 60er Jahre. Slovenska glasba 50. in 60. let. Ponatis objave iz l. 1998. 2015, 22, 290–294.
- Kuret, Primož:** Slowenische Musik heute zwischen Staat und Markt. Slovenska glasba danes – med državo in tržiščem. Ponatis objave iz l. 2000. 2015, 22, 295–300.
- Kuret, Primož:** Musik als Opposition. Glasba kot opozicija. Ponatis objave iz l. 1995. 2015, 22, 301–305.
- Kuret, Primož:** Das apokalyptische Jahrhundert. Apokaliptično stoletje. Ponatis objave iz l. 2000. 2015, 22, 306–311.
- Sivec, Jože:** Italijanske operne družbe na odru ljubljanskega gledališča v obdobju romantike. 1997, 2, 49–66.
- Sivec, Jože:** Aufstieg und Untergang der deutschen Oper im Ständischen Theater zu Ljubljana (Laibach) in den 30er und 40er Jahren des 19. Jahrhunderts. 2005, 5, 149–172.
- Snoj, Jurij:** Notacijska podoba gregorijanskega korala v srednji Evropi. 2005, 5, 173–192.
- Šarec, Veronika:** Vloga glasbe v taborskem gibanju na Slovenskem v letih od 1868 do 1871. The role of music in the mass movement in Slovenia between year 1868 and 1871. 2010, 14, 89–115.
- Zgodovina glasbene pedagogike/History of musical pedagogy*
- Bohak, Tina:** Solopevska pedagogika na glasbeni šoli društva Glasbena matica od začetkov do ustanovitve konservatorija (1882–1919). Solo singing pedagogy in Glasbena matica music school from its beginnings to establishment of conservatory (1882–1919). 2016, 25, 57–73.
- Cigoj Krstulović, Nataša:** Načela in podobe slovenskega javnega glasbenega izobraževanja: primer šole in konservatorija ljubljanske Glasbene matice (1882–1926). Principles and forms of Slovenian public music education: The case of Glasbena matica music school and conservatory in Ljubljana (1882–1926). 2016, 25, 41–55.
- Ivec, Anja:** Glasbena revija kot učilo: *Mlada Sloga*, glasilo glasbene šole Sloga v Ljubljani. Music magazine as a teaching aid: *Mlada Sloga*, publication of the Sloga music school in Ljubljana. 2019, 31, 169–180.
- Košta, Tomislav:** Razvoj predmeta petje v osnovnošolskih programih Hrvaške in Slovenije v obdobju med svetovnima vojnama. Development of singing lessons in elementary school curricula in Croatia and Slovenia in interwar period. 2010, 14, 71–88.
- Koter, Darja:** Vzgojno-izobraževalno in kulturno poslanstvo ljubljanske Glasbene matice in Glasbene akademije v letih 1939–1945. The

educational and cultural mission of the Glasbena matica Ljubljana music society and Academy of Music 1939 to 1945. 2013, 19, 61–74.

Oblak, Breda: Narativni izraz poti skozi glasbeno šolstvo. Narrative expression of path through musical education. 2016, 25, 9–24.

Rauter, Branislav: Zgodovinski vpogled v pouk kitare v slovenskem glasbenem šolstvu. Historical insight into guitar lessons in Slovenian music education. 2016, 25, 103–127.

ISSN 2712-3987

